SÖZ

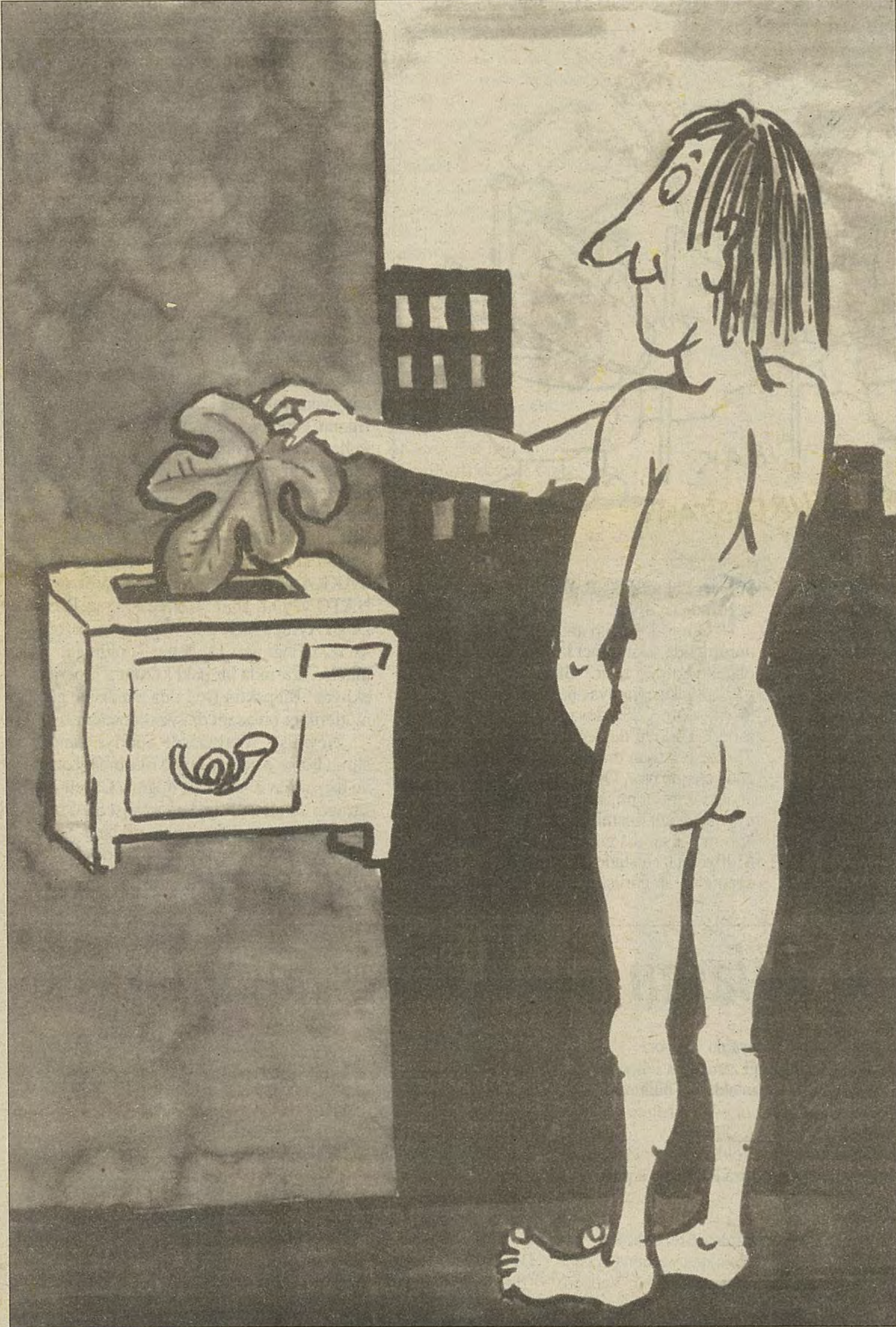
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

MAKEDONYA

Milliyetçilik mozaiği parçalıyor

Atilla TUNA ve Hacer YILDIRIM'ın gezi izlenimleri 12, 13 ve 14. sayfalarda

Ya siz!..

Yazı ve haberleri 4 ve 5. sayfalarda

Türk-İş'in 17. Genel Kurulu'na doğru

■ YAZILARI 19, 20, 21. SAYFALARDA

Gençler kaç yıldır uçamıyorlardı...

■ HABERİ 15. SAYFADA

HABITAT-II zirvesi Devlet her yerde 'dokunur'!

■ HABERİ 6. SAYFADA

HRW'dan Türkiye ve PKK'ye çağrı

■ HABERİ 8. SAYFADA

● TARİH: 25 KASIM 1995 ● SAYI: 41 ● FİYATI: 50.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Harita: Türk-Kürt-Arap-Acem-Şii-Sünni vs. vs....

SÖZ dergisi haftalardır Türkiye sınırlarındaki durum hakkında yazıyor. Ünlü yazarlarımızdan Çetin Altan da benzer vurgular yapıyor. Medyada ise sınırlardaki bu gelişmeler yalnızca haber olarak ve yorumsuz biçimde veriliyor.

Siyaset meydanlarında ise konu ağıza bile alınmıyor. İçerikten yoksun, büsbütün bayağılaşmış bir "yolsuzluk" edebiyatıdır gidiyor. Bayağılaşmanın zirvesi ise Emin Çolaşan'ın diline ve kalemine layık bir Türkçe istismarıyla Hürriyet'teki köşesinde boy veriyor: "Tansu'nun malı iyiymiş" diyor bu "ahlak" canbazı Çölaşan...

Oysa Tansu Çiller başkanlığındaki DYP-CHP koalisyonu, Türkiye'nin iç ve dış güvenlik sorunlarını asker-polis aygıtına terketmiş, halkı gözü kapalı bir maceraya doğru sürüklüyor.

İşte bir kaç gelişme..

16 Kasım tarihli gazetelerde Türkiye'nin Suriye sınırına bir tümen asker sevkettiği haberi yer alıyor. Gerekçe malum gerekçe: PKK Suriye sınırından geçerek Hatay'da eylem yapıyormuş...PKK'nin ne yaptığını bilemesek de, basına yansıyan haberlerden şu gerçeği kolayca anlayabiliyoruz: AKKA denilen konvansiyonel silah indirimi ile ilgili anlaşma, Türkiye'nin güneydoğuda silah indirimine gitmesini gerektirmiyor. Bu anlaşmayı yapanlar, belli ki, Türkiye'nin de içinde bulunduğu Orta Doğu'da bölgesel savaş olasılığını dışlamak şöyle dursun beklemekte ve hatta kışkırtmaktadırlar.

Muhtemel bir İsrail-Suriye barışı durumunda Suriye'nin Türkiye sınırlarında askeri yığınak yapacağı yine aynı haberler arasında yer aldığına göre, Türkiye'nin Suriye sınırına bir tümen asker yığmasının gerçek nedeni sanıldığı gibi PKK olamaz.

İyi ama Türkiye AKKA anlaşmasıyla Orta Doğu'da kuvvet indirme yükümlülüğü almadığı halde, acaba neden bir tümen askeri Suriye sınırına yığmanın gerekçesi olarak PKK eylemlerinden söz ediyor? Bunun yanıtı açıktır. Bir ülkenin bir başka ülke sınırına "iç gereksinimler" olmaksızın barış koşullarında asker yığması, dış politikada "hasmane tutum" olarak adlandırılır ve karşı tarafın aynı tedbirleri almasını meşrulaştırır. İşte bu nedenlerle Suriye sınırlarına asker yığınağı PKK gerekçesine dayandırılmaktadır.

Konunun PKK ile ilgisi ise tüm bölgesel ilişkiler açısından önemlidir.

Şimdi ortaya çıkan durum şöyle bir manzara çizmemize olanak veriyor:

Geçen sayılarımızda da belirttiğimiz gibi, İran'da üslenen ve İran rejiminin desteğini alan Irak-Şii birlikleri Irak Kürdistanı'na girmiştir. Bedir kuvvetleriyle Talabani liderliğindeki KYB arasında güçlü ilişkilerden söz edildiğine ve PKK'nin de bu muhtemel işbirliğinde yer aldığına dair belirtiler ortaya çıktığına göre, Şii İran rejimi ile yine Şii azınlığın egemen olduğu Suriye arasında uzun zaman (Basra savaşına kadar) tampon bölge rolü oynayan Şii çoğunluklu, fakat Sünni azınlığa dayanan Saddam rejimi bu rolünü oynayamaz duruma gelmiş oluyor. İran-Suriye jeopolitik birliği böylece Irak Kürdistanı'nda Şii-Arap ve sünni-Kürt egemenliği ile kurulma aşamasına doğru gelişiyor.

İşte şimdi Türk dışişlerinde dışa pek vurulmasa da gitgide derinleşen kaygıların başlıca nedenlerinden biri, bu gelişmedir. Türkiye kendisini git gide, Şii-İran, Şii-Arap ve

Sünni-Kürt egemenliğinde kurulabileek bir hat boyunca güneyinden kuşatılma tehdidi karşısında hissediyor.

Nitekim Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Nurettin Turkan 16 Kasım tarihli Yeni Yüzyıl gazetesinin haberinde bu ürküntüyü dile getirmiş. Sözcü, Bedir birliklerinin Irak'a girişinin, bölgede istikrarı olumsuz yönde etkileyeceğini söylüyor.

SÖZ okurları, belki söylemeye bile gerek yok, bütün bu olup bitenlerin üzerindeki dinsel-ideolojik (şeriat rejimi ile laik rejim arasındaki çatışmadan örülmüş) örtüyü kaldırdığımızda, altından bölgesel hegemonya kavgasının çıktığını, bunun da "yeni dünya düzeni" denilen emperyalist hegemonyanın yeniden yapılandırılmasının kaçınılmaz bir sonucu olduğunu çok iyi biliyor. Bakınız TC Başbakanı, Time'ın son sayısında ne diyor:

" Gümrük Birliği anlaşmasının ertelenme durumunda 'aşırı dinci kesim bunu 'hayır' olarak algılayacaktır." Bu ise dincilerin güçlenmesine yarayacak, onları iktidara taşıyacaktır. Çiller devam ediyor: "Bu durum sadece Türkiye'de değil, Orta Asya'daki Türkçe konuşan milyonlarca insanı da endişelendiriyor. Onlar için de Türkiye'de şu andaki rejimin mi, İran'daki rejimin mi uygulanacağı önemli bir sorundur." 22 Kasım Çarşamba günü Taha Akyol da Milliyet gazetesindeki köşesinde, Dışişlerine egemen olan görüşü gayrı resmi olarak şöyle ifade ediyor: İran'ın yaptığı iş, kendi resmi askerleriyle teröre karşı geçici bir sınır ötesi harekat deği,tam aksine, Kuzey Irak'a yerleşme girişimidir." Bu sözler aynı zamanda Türkiye'nin Kuzey Irak'taki askeri hareketının İran'ınkinden farklı amaçlara dayandığını göstermek amacı taşıyor. Gelgelelim, Türkiye'de tüm Kürt bölgeleriyle Türkiye'yi "büyütmekten" söz eden etkili ve yetkili pek çok çevre vardır ve bilinmeli ki, İran da Türkiye'nin giriştiği her harekatı benzer biçimde yorumlamakta ve bu iki ülkenin yorumlarını karşılaştıranlar, aradaki hegemonya kavgasını da, bu kavganın Kürtlerin sırtından, onların kanı canı pahasına yürütüldüğünü de kolayca görebilmektedirler.

Çiller'in sözlerini gerçek Türkçeye çevirirsek, ya da bu sözlerin üstündeki perdeyi kaldırırsak, Başbakanın Batılı emperyalistlerden, Orta Asya ve Orta Doğu'da Türkiye'nin İran'la girdiği hegemonya yarışında destek istediği kolayca anlaşılır.

O halde....

O halde Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişi bölgede barışa ya da sözüm ona Türkiye'ye özgü rejimin örnek alınmasına yol açmak şöyle dursun, hegemonya kavgasını çok daha keskinleştirecektir. Bunun Türk kapitalizmine üstünlük sağlayacağı iddialarının ise kuşkulu olduğu açıktır.. Bir an düşünelim, Rusya bu bölgesel hegemonya kavgasında İran'ın arkasında durursa ne olur? Bu sorunun yanıtını da isterseniz Rusların ağzından verelim? Rusya Savunma Bakanı Pavel Graçev "Eğer" diyor, " AKKA yükümlülüklerinde direnilir ve NATO yayılır, yeni ülkelere açılırsa, Rusya, Doğu Avrupa (örneğin Bulgaristan, Sırbistan -SÖZ-), Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri arasında bir pakt kurulur." Sonra ekliyor "Bu paktın Doğu'da kendisine güçlü müttefikler bulacağı da sözkonusudur."

Neymiş?.. Merkezinde Türkiye'nin yer aldığı bölge o zaman şöyle olurmuş: Kuzeyi ve batısı Slav-Ortodoks, doğusu Gürcü-Ermeni ve güneyi fundamentalist Şii-Sünni, Acem-Arap kuşaklarıyla çevrili bir coğrafyanın tam ortasında bir Türkiye...

Sakın dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmayasanız....

Walesa bu kez böyle sevinemedi...

Avrupa'da dolaşan hayalet mi, Zombi mi?

Her şey Polonya'da başladı ve hala Polonya'da sürüyor.

Napolyon Moskova'yı zaptetmek istediği zaman bu Polonya koridorunu çiğneyip geçiverdi. Waterlo'da pişman oldu mu bilinmez.

Derken Ekim devrimi patladı. Bu defa Bolşevikler habire geçiliveren bu koridoru tutmak için bir hamle yaptılar. Olmadı...

Ardından Adolf Hitler aynı yolun yolcusu oldu. Ünlü Polonya koridorundan geçip Brest'te biraz oyalandıktan sonra Moskova önlerine dayandı. Sonu malum...

İş bitmedi.

Ünlü Polonya asıllı, Amerikalı stratej-politolog Brezinski'nin "sistemi içinden çökertme" konsepti yine bu Polonya'da uygulamaya kondu. Bir zamanlar Stalin'in "kaç tümeni var" diye alaya aldığı Vatikan, Papa adayları arasından Jean Paul II'yi seçiverdi.

Stalin'in "tümensiz" papayı alaya aldığı tarihin altından çok sular akmıştı. Çünkü Katolik Polonya Kilisesi, öteki Avrupa ülkelerinin kiliselerinden farklı olarak Nazi işgaline karşı direnen güçler arasında yer almış ve o nedenle de halk arasındaki saygınlığını korumuştu. Bu olguya Polonya'nın tarihsel Rus antipatisini, ardından Molotof-Ribentrop arasındaki saldırmazlık anlaşmasıyla bu ülkenin Sovyetlerle Nazi Almanyası arasında paylaşılmasını, nihayet savaş sonrasında Polonya asılı Sovyet Mareşali Rakosovski'nin başkanlığı döneminde yaşadığı trajik olayları, unuttu demesinler diye sözünü edelim, savaş öncesinde Polonya Komünist Partisi'nin Komintern tarafından likide edilip, lider kadrolarının ortadan kaldırılması gibi puslu anıları eklersek, Papalığa Polonya asıllı bir Piskoposun getirilmesindeki taktik isabeti kolay anlarız.

Papa, Walesa efsanesinin büyük mimarıdır.

Walesa ile bu ünlü Polonya koridoru bir kez daha gündeme gelmiştir. "Soğuk savaş"ta emperyalist güçler yine aynı koridordan işe başlamıştır. Yollar kesilmiş, Varşova paktında stratejik bir gedik açılmış, Demokratik Almanya ile Sovyetlerin arasına, o sıralar bazı sosyalistlerin anti-Stalinci ve gerçek devrimci proletarya hareketi diye adlandırdıkları Solidarnos'un egemenliğinde bir tampon bölge yerleşmişti.

Bu, sonun başlangıcıdır.

Diğer ülkelerdeki çözülmeler böylece başlamıştır.

Peki Polonya son sözünü söylemiş midir? Tarihin sonuna gelinmiş midir?

Bakalım...21 Kasım günlü Hürriyet'te bir haber var. Gazete eski komünist partisinin devamı nieliğinde olan partinin başkanı Aleksander Kwasniewski'nin anlı-şanlı Lech Walesa'yı yenik düşürüp Polonya Devlet Başkanı olmasından söz ettikten sonra şöyle bir sonuca varıyor: "Soğuk savaşın sona ermesiyle ortadan yok oldu diye bakılan komünistler, 'zombi' diye adlandırılan yaşayan ölüler gibi siyaset sahnesinden çekilmiyorlar." Ve medya günlerden beri Rusya'da aralık seçimlerinde en güçlü partinin Rusya Komünist Partisi olduğunu yüksek sesle duyuruyor. Bu iki gelişme çok önemli... Çünkü Polonya'da oturanlar, tarih boyunca hep şöyle dediler: Ya Almanlarla birlikte Ruslara karşı, ya da Ruslarla birlikte Almanlara karşı... Koridorun yazgısı mı bu? Yüzünü Walesa ile Almanya'ya dönen Polonya şimdi ne yapacak? AKKA tartışması sırasında Sovyet Savunma Bakanı Mareşal Pavel Graçev'in "yeni bir paktın kurulabileceğine ve burada eski Doğu Avrupa ülkelerinin de yer alabileceğine ilişkin sözleri şu tabloda ilginç değil mi?

Ne oluyor? Polonya koridoru bir kez daha mı tarihin gündemine geliyor?

Avrupa'da dolaşan nedir?

Hürriyet gazetesine Londra'daki mezarından başını kaldıran Karl Marx ve okyanustaki küllerinin arasından boy gösteren Fredrich Engels alaylı bir yanıt veriyor:

Avrupa'da bir zombi dolaşıyor; komünizm zombisi...

Teslim Töre seçim kavgasını DGM'de başlattı

Sınıf mücadelesi tarihinde pek çok komünist, mahkeme kürsülerini sınıf karşıtına karşı güçlü bir silah olarak kullandı.

Gelenek sürüyor.

23 kasımda 2 numaralı DGM'nde görülen TKEP davasının bir numaralı sanığı ve BSP üyesi Teslim Töre ile Hüseyin Bakır yaptıkları savunmalarında 24 Aralık seçimlerinde emekten, özgürlükten, barıştan yana bütün güçleri "barış

cephesi"nde yer almaya ve HADEP listelerinden seçimlere katılan adaylara oy vermeye çağırdılar.

Töre, yargıçların sessizce dinlediği savunmasında, TİP, THKO, THKO-MB ve oradan da TKEP'e ve nihayet BSP'ye uzanan otuz yıllık mücadele yaşamımda, araç ve yöntemler farklılaşsa da, benimsediği amaçları, bugün de benimsediğini vurguladı. Töre "Bu ülke hepimizin. Halklarımızın eşit, özgür birliği temelinde, kirli savaşın derhal durdurulmasını sağlamak, özelleştirmelere set çekmek, demokratik bir gelişimin yolunu açmak için 'Emek-Barış-Özgürlük Sol Bloku' içinde yer aldım ve Adıyaman'dan milletvekili adayı oldum" dedi.

Aynı davadan tutuklu olarak yargılanan Hüseyin Bakır da "Kirli savaşın sona erdirilmesi ve 'barışçı siyasal çözüm' talebi bu seçimlerin en temel sorunudur, HADEP, BSP, SİP, DDP ve başka sol çevrelerin oluşturduğu seçim platformuna böylesi bir önem atfediyor ve destekliyoruz" diye savunmasını bitirdi.

SÖZ seçimle iktidara gelinip gelinmeyeceğini bir yana bırakıp, tutuklu devrimcinin seçimle zincirleri kırabileceğine inanıyor.

Kemalist, barış cephesinde yer alamaz mı?

Resmi ideoloji olarak adlandırılan kemalizm, bu tanımın çerçevesine gerçekten sığıyor mu? Bu karışık bir tartışmadır. Bu karışık tartışmada ortalığı büsbütün karıştırmamak için, devletin kemalistliği ile insanlardan bir erkek ya da kadının kemalistliğini bir ve aynı şey saymaktan herhalde kaçınmak gerekir.

Konjonktür dalgalanmalarıyla dalgalananlar için, örneğin Kürt sorununa yaklaşım açısından sözde liberal gerçekte yeni muhafazakar siyasal gruplar, kemalist adı verilenlerden çok daha "çağdaş" sayılmaktadır.

Gerçekten de şu son derecede geçici tarihsel kesitte, böyle bir saptama gerçeğe büsbütün aykırı da değildir. Kemalist, vatanın "emperyalist mihraklar" tarafından bölünüp, parçalanacağına inanmış, Lozan'ı yırtmak, Sevr'i diriltmek isteyenlerin varlığına iman etmiştir. Kürdün bu tezgahtaki rolü hakkında kemalistin kafasındaki şüphe öylesine büyük ve giderilmesi öylesine zordur ki, O neredeyse "vatan"ın esasen bu kuvvet tarafından işgal edildiğini sanmakta, bu duygusunu "Beyoğlu"nu kurtarma heyacanıyla birleştirdiği zaman da, kentin varoşlarına korkuyla bakmakta, varoş nüfusundan kimi zaman kürtçe, kimi zaman Kur'an arapçasıyla yükselen sesler karşısında paniklemektedir.

Tasvire son verelim ve güncele dönelim...

İlhan Selçuk bir kemalisttir. Onun kemalizminde "resmi ideoloji" denilen şeyden Kürt sorunu gündeme geldiği zaman pek çok şey vardır. Gelgelelim, Selçuk, Yeni Dünya Düzeni'ne karşı, kimi haddinden fazla yenilenmiş ve o nedenle de büsbütün eskimiş sosyalistten bin defa sert yazılar yazıyor. SSCB ve öteki ülkelerdeki trajik gelişmenin yol açtığı sonuçları vurguluyor. Bu ülkelerde eski komünist partilerinin devamı olan partiler tarafından elde edilen başarıları heyecanla karşılıyor. 23 Kasım 1995 tarihl Cumhuriyet Gazetesinde bakınız neler diyor: Başlık: "Savulun, komünistler geliyor.." Ve makaleden bir alıntı: "Sosyalist rejimler yıkıldıktan sonra kapitalizme özenen bütün ülkelerde, eski komünistlerin başını çektikleri sol partiler, seçimleri kazanarak iktidara tırmanıyorlar.

YDD (Yeni Dünya Düzeni) kurgusunun kuyusuna düşürülen insanlıkta yeni bir aydınlanma mı yaşanacak?

İnsanı dışlayıp piyasayı tanrılaştıran dünya görüşünün uygarlığın geleceğinde yeri yoktur.

İnsan, piyasa için yaratılmadı.

Piyasanın insan için işlediği bir düzen yaratamayan her görüş iflas edecektir."

Kemalist aydınların komünistlerle yanyana görünmekten kaçınmak şöyle dursun, onların başarısına alkış tuttuğu bir zamanda yaşıyoruz. Dahası, kemalistler yalnızca komünistlerin başarısını da alkışlamıyorlar. Komünist dönekleri de yerden yere vuruyorlar. Neredeyse bizim yerimize büyük bir ideolojik kavganın içindedirler. İlhan Selçuk 21 Kasım günlü yazısında bu gibiler hakkında şöyle diyor:

"Eskiden kan kırmızı olup da şimdi patronların koltukları altına sığınmış solcular, vaktiyle Marks'ın ve Lenin'in kitaplarını ezberleyip, gelecekbilimi bilimsel sosyalizmin teleskobundan görürken, şimdi Alvin'i (Tofler) yanlarına, proletaryayı karşılarına alıp robotlardan yana ahkam kesmeyi çok seviyorlar..."

İlhan Selçuk

Devlet ideolojisi olarak değil, bireyler anlamında kemalistlerle komünistler arasında böyle bir yakınlık Lenin-Atatürk döneminde de, 27 Mayıs'ta da, İlhan Selçuk'un Ziverbey Köşkü'nde işkenceye alındığı 12 Mart döneminde de görülmemiş olduğuna göre, bu yakınlığa rağmen komünist ya da sosyalist diyaloğunu önleyen etken nedir?

Bu diyalog bariyeri Kürt sorunu ile ilgilidir.

Güncel soru şudur: Bazı sosyalistler Kürt sorununda milliyetçi yönde gerileyerek kemalizme doğru gidebildiğine göre, kemalistler de Kürt sorununda enternasyonalizme doğru ilerleyerek,

komünizme doğru yaklaşamazlar mı?

Bu sorunun hazır bir yanıtı yoktur. Buna karşılık, soruna çözüm getirebilecek çok önemli bir olgu vardır. Bu olgu, Türkiye'nin önünde duran Kürt sorununun çözümüyle ilgili iki karşıt alternatiften birinin giderek kuvvet kazanması olgusudur.

Türklerle Kürtlerin cephe cepheye, elde silah çözmeleri pratik bakımdan olanaksız olan Kürt sorunu ya emperyalistler tarafından "çözülecek" ya da "bizim" yani bu topraklarda yaşayan Türkler ve Kürtler anlamında "bizim" tarafımızdan çözülecektir.

Emperyalist çözümün tüm Türkiye aleyhine olmadığını, fakat Türk ve Kürt emekçilerinin, çalışanlarının, aydınlarının zararına, fakat hegemonyacı Türk kapitalistlerinin yayılmacı planlarına uyduğunu, bu kapitalistler sınıfının Türkiye'den "bir verip bölgeden bin almak" gibi bir yönelim içinde olduklarını söylemek hayal görmek değildir. Emperyalist çözümün ucu bölgesel savaşlara açıktır.

"Bizim" çözümümüz ise büyük güçlüklerle doludur. Kürt hareketi Türkten dostluk elinin uzatıldığını görmedikçe, bir meşru savunma içinde bölgedeki devlet dengelerine dayanmaktan başka çıkar yol bulamaz. Elini uzatmayan Türk, bunu yaptığı zaman Kürt kardeşini emperyalist çözüme mahkum eder. Devlet ne derse desin, Kürdün bir "teslim" antlaşmasına "evet" demesini beklemek, şu son onbeş yıldan hiç bir şey anlamamak demektir. Devlete teslim olmayan Kürt ise, ister beğenelim, ister beğenmeyelim, bir başka rakip devlet karşısında kapitülasyona sürüklenir.

Kemalist bunu ister mi? Emperyalist çözüm kemalistin en istemeyeceği şeydir. Gelgelelim, kemalist, durup dururken, bu emperyalist çözümün zaten gerçekleştiğine inanmıştır ve Kürt sorununun çözümüne olumlu bir katkıda bulunmak yerine, eli kolu bağlı oturmakta ve Kürde de, emperyalistlere de ağız dolusu küfretmektedir.

Kemalistlerin bu çizgisi, Kürt sorununun "bizim" tarzımızda, yani Türkler'le Kürtler'in birarada çözmesi anlamında çözümünü engelleyen başlıca faktörlerden birisidir.

Bir an hayal edelim ve hayal etmekten korkmayalım....

Şu seçimlerde kemalistlerin önde gelen isimleri, örneğin İlhan Selçuk, Melih Cevdet Anday gibi isimlerin ve onlarlala aynı düşünceleri paylaşanların, BSP, SİP, DDP ve HADEP tarafından kurulan seçim blokunda yer aldığını farzedelim... Böyle bir blok, tek başına Yaşar Kemal'in yarattığı muazzam etki hatırlanırsa, bir anda Türkiye'yi Kürt sorununu çözme aşamasına doğru tahmin edilmez birhızla götürür ve "emperyalist çözüm"ün yolu böylece tıkanır ve "bizim" yani Türk ve Kürt insanlarının ortak, eşit haklı ve adil çözümümüz gündeme girer ve eğer biz okuduklarımızı doğru anlıyorsak, sorunun Kürt tarafında yer alan önderliğin, bu sorunu şu ya da bu biçim altında fakat "Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde çözme" önerisi karşılıklı diyalog için sağlam bir temel sağlayabilirdi.

Ne dersiniz kemalist arkadaşlar, eli kolu bağlı durmak, hem Kürde, hem emperyalistlere bağırıp çağırmak, bu sorunun çözümünü emperyalistlere, Türk hegemonyacı ve yayılmacı sermayesine, onların uygulayıcısı militarist çevrelere ve İslam köktendincilerine terketmek anlamına gelmez mi?

Kürt hareketi emperyalizmin kucağına düşerse, biliniz ki kemalistler bunun vebalinden kurtulamazlar.

Türkü ve Kürdüyle, yaşadığımız şu toprakların yazgısı için önyargısız bir diyaloga ne dersiniz ....

Sokağa döküleceklermiş!

Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı Okan Oğuz, Ankara Kızılay'daki yüzbinlerce işçiye, kamu çalışanlarına ve üniversite gençliğine bakıp bakıp şöyle bir demeç vermiş:

"Alacaklarımız için sokağa mı dökülmek gerekir, alacaklarımızı ödemezlerse çeşitli eylemlere gideceğiz."

Gördünüz mü şu işi...

Bu ihracatçı tayfası nice kişidir ki, koskoca devleti sokağa dökülmekle tehdit eder...Anlayan beri gelsin...

Biz yine de onların sokağa dökülmesini canı gönülden istiyoruz. Hele bir dökülsünler..Kerataların arasına bir güzel karışır, "biji.....", "serok...." gibi sözcüklerle öyle bir ajitasyon ve provokasyon yaparız ki akılları başlarından gider.

Şaka bir yana...

İhracat patlaması yaptık denen şu ülkenin ihracatçılarının haline bakıp bakıp da ağlamamak zor doğrusu.

Alacaklarınız, paralarınız, ofisleriniz sizin olsun, sokaklar bizimdir...

Blok, Merkezi Seçim Komisyonu oluşturdu

HADEP, BSP, SİP ve DDP'in oluşturduğu blok çeşitli bölgelerden tanınmış sosyalist adaylar da gösteriyor.

Emek, Barış ve Özgürlük için...

Haber Merkezi – Yüksek Seçim Kurulu'nun açıklamasıyla seçim tarihi 24 Aralık olarak kesinleşmiş görünürken, seçim yasası konusundaki belirsizlikler sürüyor, HADEP (Halkın Demokrasi Partisi), BSP (Birleşik Sosyalist Parti), SİP (Sosyalist İktidar Partisi) ve DDP'nin (Demokrasi ve Değişim Partisi) oluşturduğu Emek, Barış ve Özgürlük Bloku'nun çalışmaları da sürüyor.

HADEP'in Ankara'daki Genel Merkezi'nde 20 Kasım günü bir araya gelen parti temsilcileri, ortak seçim çalışmalarının sürdürülebilmesine ilişkin protokol niteliğinde bir dizi karar aldılar. Bu kararlara göre, her partiden iki temsilcinin oluşturacağı Merkezi Seçim Komisyonu, blokun ortak çalışmalarını yürütmekle görevli olacak. Seçim çalışmalarının sorumlu ve yetkili organı niteliğindeki Merkezi Seçim Komisyonu çalışmalarına uygun olarak çeşitli alt komisyonlar kurabilecek.

HADEP Genel Merkezi'nde alınan kararlara uygun olarak, bloğu oluşturan parti temsilcileri, ertesi gün, 21 Kasım günü, yine HADEP Genel Merkezi'nde ortak bir basın toplantısı düzenlediler. Burada blokun "Emek, Barış, Özgürlük İçin Çağrı" başlıklı ortak deklarasyonunu kamuoyuna açıklayan temsilciler, ayrıca bazı adayları da açıkladılar.

Basın toplantısında açıklanan ortak deklarasyon, aynı zamanda Emek, Barış ve Özgürlük Bloku'nun seçim çalışmalarının yönelişini, propaganda ve ajitasyonunun üzerinde yükseleceği zemini de ifade ediyor. Rejimin ciddi bir bunalım içinde bulunduğu kaydedilen deklarasyonda, düzen partilerinin bu bunalımı aşmak için faşist, muhafazakar ve militarist bir blok kurmaya çalıştıkları belirtiliyor. Savaşın tırmandırılarak sürdürülmek istenmesi anlamına gelen bu gelişmelerin yalnızca Kürtlere değil, işçi ve emekçi sınıflara, gençlere, kadınlara ve doğal çevreye yıkım getireceği belirtilen deklarasyonda, sosyalist solun ve tüm demokrasi güçlerinin bu koşullardaki temel görevinin "Emek, Barış ve Özgürlük Bloku'nu yükseltmek" olduğu ifade ediliyor.

Türkiye'de "sözüm ona bir parlamenter sistemin" bulunduğu, insan haklarının ihlal edildiği, emperyalizme bağımlılığın arttığı belirtilen deklarasyon şu şekilde sona eriyor:

"Barıştan yana olanların yeri emek güçlerine karşı yürütülen saldırıya karşı Barış Bloku'nun saflarıdır. Tüm emekçileri, ezilenleri, aydınları, gençleri, kadınları Emek, Barış, Özgürlük Bloku'nu büyütmeye ve HADEP'e oy vermeye çağırıyoruz."

HADEP, BSP, SİP ve DDP'nin oluşturduğu blokun, ortak deklarasyonun ardından ilk iş olarak blokun kamuoyunda tanınmasını amaçlayan bir kampanya başlatmayı hedeflediği belirtildi. Blok üyesi partiler ayrıca, "Çağrı" başlığıyla bir metin hazırlayarak aydınların, yazar ve sendikacıların imzasına açtı. Çağrı'da şöyle denildi:

"Rejim kendisini militarist tarzda yeniden yapılandırmaya ve savaş cephesini genişletmeye çalışarak, ezilenler ve sömürülenler karşısında durumunu sağlamlaştırmaya çalışmaktadır. Bu koşullarda tüm demokrasi güçlerinin görevi Emek, Barış, Özgürlük blokunu yükseltmektir.

Barıştan yana olanların, emek güçlerine karşı yürütülen saldırılara karşı çıkanların, insan hakları savunucularının yeri Emek, Barış, Özgürlük Bloku'nun saflarıdır.

Tüm ezilenleri, demokratları, ilericileri, aydınları, gençleri, kadınları, Emek Barış Özgürlük Bloku'nu desteklemeye ve HADEP'e oy vermeye çağırıyoruz."

Aday belirleme çalışmalarını da sürdüren 'blok'un dergimiz yayına hazırlandığında kesinleşen adayları ve seçime girecekleri iller şöyleydi:

Ankara'da Mihri Belli ve Haluk Gerger, İstanbul'da Bülent Uluer, Kemal Parlak, Munzur Pekgüleç ve Aydemir Güler, Adıyaman'da Teslim Töre, Mersin'de Akın Birdal, Bursa'da Veysi Sarısözen, Diyarbakır'da Murat Bozlak, Mardin'de Ahmet Türk, Kocaeli'de Sungur Savran.

Öte yandan, haftalık Atılım gazetesinin 58. sayısında yer alan başyazıda dört partiden oluşan blokun, reformist eksenli olduğu ileri sürülerek içinde yer alınmasının ya da desteklenmesinin "komünistler" açısından söz konusu olamayacağı belirtildi. Bununla birlikte yerel düzeyde, adayların durumuna göre güç ve eylem birliği yapılabileceği, özellikle bağımsız devrimci ve sosyalist adayların olmadığı bölgelerde blok adaylarının çalışmanın özel bir önem t aşıdığını ifade edildi.

Sosyalist sol, Kürtler ve sınıf politikası

Mustafa YAVUZ

Erken genel seçim kararıyla sosyalist sol, ülkenin kaderinin belirleneceği bir sürece yine "hazırlıksız" yakalandı. Yine yaşamın gerisinde kaldık! Bizler bize ait sorunları tartışır, anlaşmaya çalışırken, egemenler ülkenin kaderini bir dönem için belirleyecek, süreci başlatmış bulunuyorlar. Böylesi kritik bir süreçte sosyalist solun, bütün bu gelişmelerin dışında kalıp, kendine ait sorunları çözmeye çalışarak, politik bir güç olarak şekillenebilme olanağı var mıdır? Ortaya çıkan politik tablo içinde sosyalist solun işçi-emekçi hareketi ve ezilenler açısından bir ilerleme sağlaması mümkün müdür? İçinde bulunulan tüm olumsuz koşullara karşın milliyetçi, muhafazakar, faşist, militarist yükselişe karşı emek-barış-özgürlük ekseninde bir direnç oluşturulabilir mi? Sözün kısası sosyalist sol ülkenin kaderinin belirleneceği bu süreçte etkin bir rol üstlenmeli midir? Yoksa henüz cılız ve hazırlıksız olduğundan ötürü geleceğe hazırlanma çerçevesinde mütevazı bir hat mı izlemelidir?

Bugün ise yaşanan deneyimlerin ve gelişmelerin katkısıyla Kürt dinamiği, yüzünü doğal müttefiki sosyalist sol ve işçi-emekçi hareketine dönmüş durumda. İçinde bulunulan koşullardan çıkışın imkanının halkların kardeşliği temelinde örülmüş bir emekçi hareketinde yattığı artık somutlanmış bulunuyor.

Şekillenen politik sürece etkin müdahale yolları bulunmaksızın, hesaba katılabilir politik özne olarak temayüz edilemeyeceği açıktır. Sosyalist solun bugün içinde bulunduğu "hazırlıksız"lığa karşın, geçmişle kıyaslanmayacak mevziler elde ettiği, yol katettiği bir momentte sürece etkin müdahalede bulunma imkanı her zamankinden fazladır. Yeter ki böyle bir irade gösterilebilsin! Henüz böylesi bir iradeyi gösterebilmek için "gecikilmiş" olduğu düşünülmemelidir. Başdöndürücü bir hızla gelişen politik sürece ilişkin alınacak tutumlar salt sosyalist ve demokrat güçler cephesinde değil, burjuva partilerinde de gerilime yol açmaktadır.

Burjuva cephesinde yeni bir oluşum olarak büyük heyecan yaratan ve birçoklarınca burjuva "reformcu" hareket olarak ilgiyle izlenen YDH, gelişmeler karşısında burjuvazinin geleneksel platformuna çekilerek, hem YDH içinde hayal görenleri, hem de dışarıdan bakarak "işte bizim omuzladığımız birçok görevi omuzlayacak bir burjuva hareket" diyenleri şaşkına çevirmiştir. Bu örnek, burjuva cephenin "demokrasi" ucunda durduğunu ilan eden bir hareketin demokrasisinin sınırlarını göstermesi bakımından ilginç bir deneyim olarak karşımızda durmaktadır. YDH'nin ANAP, BBP, DSP gibi partilerle işbirliği aradığı koşullarda burjuva cephesinin nasıl bir gelecek tahayyül ettiği tüm çıplaklığıyla sergilenmiş bulunuyor.

Türkiye'de cepheler hiç bu denli belirginleşmemişti.

Reel güçler açısından baktığımızda, geçmişte sendikalar ve Kürt dinamiği "sosyal demokrasi"yle demokratik bir çıkışı kuvvetli bir imkan olarak görüyorlardı. '91 seçimleri bu bakış açısının belirleyiciliği ile gerçekleşmişti. Reel bir güç olmasa da sosyalist solun bir bölümü "sosyal demokrasi"nin desteklenmesi için açık çağrılar yapabiliyordu. Kürt dinamiği, RP ve BBP'ye ilişkin özel politikalar geliştirerek çıkış arayabiliyor; YDH'nın çıkışlarından umutlanabiliyordu.

Bugün ise yaşanan deneyimlerin ve gelişmelerin katkısıyla Kürt dinamiği, yüzünü doğal müttefiki sosyalist sol ve işçi-emekçi hareketine dönmüş durumda. İçinde bulunulan koşullardan çıkışın imkanının halkların kardeşliği temelinde örülmüş bir emekçi hareketinde yattığı artık somutlanmış bulunuyor.

Bir yanda tüm eğilimleriyle burjuva cephe; diğer yanda Kürt dinamiği, sosyalist sol, kitle örgütlerinde -kamu; işçi sendikaları vd.–azımsanmayacak bir eğilim, önemli bir aydın desteği ile şekillenen işçi, emekçi ve ezilen güçler. Ancak dağınıklar, pozisyonlarını sağlamlaştırabilmiş değiller...

Tam bu noktada, ağırlığını ciddi bir tarzda hissettiren politik odak Kürt dinamiğinin demokrasi mücadelesi açısından yol açtığı devasa gelişme gözardı edilemez. Bu deneyimle, işçi, emekçi hareketini sosyalist solun çabaları dolayımıyla ilişkilendirmek, tutucu öğelerin aşılıp hareketin bağımsızlaşmasının ve politik güç olarak temayüz etmesinin imkanını sunmaktadır.

Sınıf politikası, bu imkanı değerlendirmektir.

Ezilenlerle, işçi-emekçi sınıfların kardeşliğini, toplumdaki önyargılar duvarı karşısında savunmak; ülkenin kaderinin belirleneceği bu kritik süreçte sosyalist solun Kürt dinamiğiyle birlikte etkin bir rol oynamasının imkanlarını yaratmak, sınıf politikasına sıkı sıkıya sarılmaktır.

Emek, Barış ve Özgürlük Bloku'nun kararları

1– Merkezi Seçim Komisyonu oluşturulmuştur. Her partinin merkezi düzeyde iki yetkilisinden oluşacak bu komisyon, blokun ortak çalışmalarını yürütmekle yetkili ve sorumludur. Merkezi Seçim Komisyonu'na bağlı basın, propaganda, teknik komite gibi ihtiyaç duyulan komiteler oluşturulacaktır.

Blok çalışmalarıyla, her partinin kendi özgün çalışmalarının paralel yürümesini sağlamak için, Merkezi Seçim Komisyonu'nda yer almaları sağlanacaktır. Partiler çalışmaların düzenli yürümesi bakımından temsilcilerinin sürekliliğini sağlamak zorundadır.

2– Emek, Barış, Özgürlük blokunun oluşum çerçevesi, bir deklarasyon ile kamuoyuna duyurulacaktır. Bu deklarasyon, blokun ortak çalışmalarının yönelişini belirleyen, propaganda ve ajitasyonumuzun üzerinde yükseleceği zemini tarif edecektir.

3– Seçim bölgelerinin konumuna bağlı olarak, bölgelerdeki toplumsal dinamik farklılıkları gözetilerek çalışma yürütülecektir. "Emek, barış, özgürlük" temalarının işlenişi ve çalışmaların yürütülüş biçimi bu farklılık ekseninde değişiklik gösterecektir.

4– Blok'un propaganda, ajitasyon malzemesi merkezi olarak hazırlanacak, yerel komisyonlar kendi özgüllüklerini ve zenginliklerini içerecek tarzda propaganda ve ajitasyon malzemesi üretecektir.

5– Bloku oluşturan partiler kendi özgün çalışmalarını bağımsız bir şekilde bloku gözeten bir yerden sürdürecektir. Milletvekili adayları kendi kimliklerine göre "emek, barış, özgürlük" temaları etrafında çalışma yapacaktır.

6– Merkezi Seçim Komisyonu'na benzer biçimde seçim bölgelerinde seçim komisyonu oluşturulacaktır. Bu komisyonlar bölgede faaliyet yürüten partilerin temsilcilerinden, adaylardan ve bölgeye özgün blok bileşenlerinden oluşturulacaktır.

7– Seçim bölgelerinde düzenlenecek blokun ortak etkinlikleri, seçim bölgesinin komisyonu tarafından yürütülecektir.

8– Her yerel seçim komisyonu bugünden sandık müşahitlerinin oluşumunu ve eğitimini sağlayacak, kendisine bağlı özel örgütlenmeler oluşturacaktır.

9 – Blok çalışmaları süresince oy verilecek parti olan HADEP'in durumu gözetilecek, blok çalışmalarıyla HADEP ilişkisi mümkün olduğu kadar sağlam kurulmaya çalışılacaktır.

Seçim kampanyası başlıyor

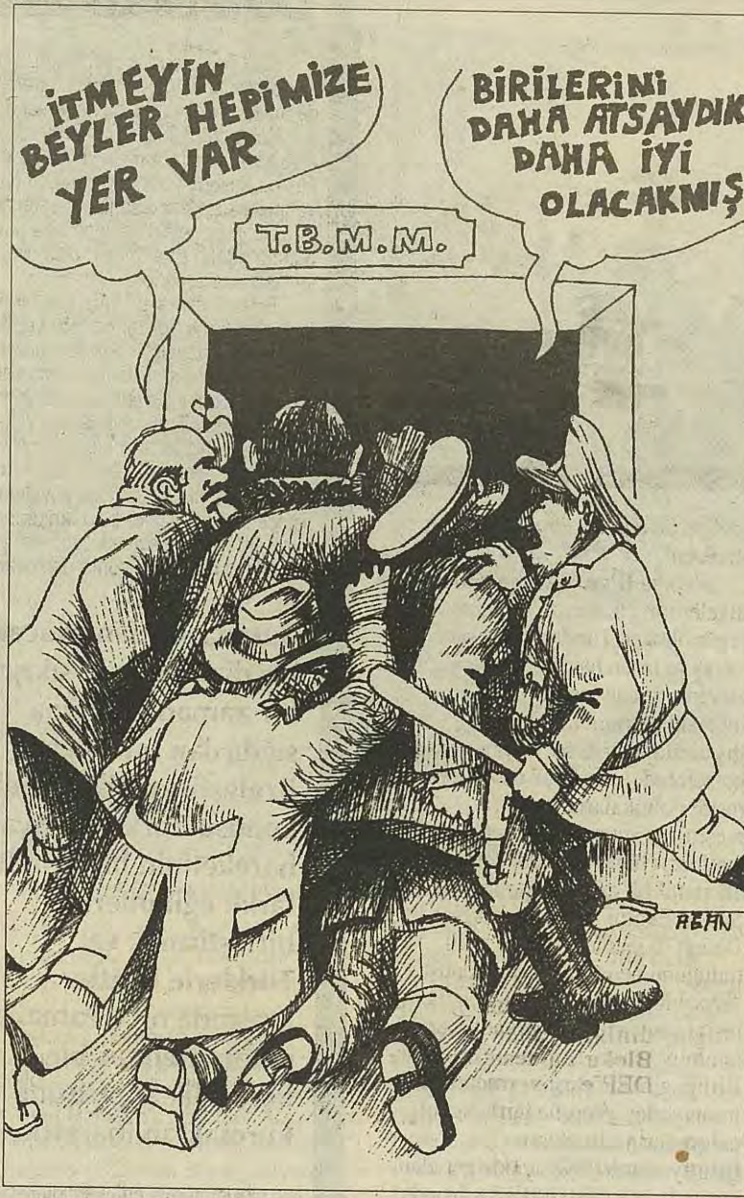
Haber Merkezi- 24 Aralık Pazar günü genel seçimlerin yapılmasının kesinleşmesiyle birlikte seçim kampanyası da hareketlenmeye başladı. Birleşik Sosyalist Parti Başkanlık Kurulu tarafından parti örgütüne bir genelge gönderilerek seçim kampanyası faaliyetlerine başlanması istenirken, Mersin BSP il örgütü ilk kitle toplantısını gerçekleştirdi. 22 Kasım Çarşamba gecesi Mersin'de düzenlenen 'Emek, Barış, Özgürlük Gecesi'ne HADEP'in yanı sıra çeşitli sendikalar, kamu çalışanları, İHD ve diğer kitle örgütleri katılırken, BSP Genel Yönetim Kurulu üyesi ve İçel milletvekili adayı Akın Birdal da bir konuşma yaptı. Coşkulu bir katılımın yaşandığı gecenin ardından Mersin'de bulunan çeşitli sendikaların ve kitle örgütlerinin temsilcilerinin Akın Birdal'ı destekleyen ortak bir açıklama yapacakları da bildirildi.

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) Merkez Yönetim Kurulu da geçtiğimiz günlerde yaptığı toplantıda seçimlerde izlenecek politikayı tartıştı. Konfederasyon MYK'sı emek, barış, demokrasi ve özgürlük güçlerinin desteklenmesi doğrultusunda bir çağrı yapmayı kararlaştırdı.

Öte yandan, Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı Murteza Demir, yaptığı açıklamada Alevilerin seçimlerde bağımsız adaylar çıkarmasının yanlış olacağını ifade ederek, barış ve özgürlükten yana güçlerin bölünmemesini istedi. Bu güçlerin desteklenmesi gerektiğini vurgulayan Demir, mümkün olan en geniş cepheyle seçimlere girilmesinin taşıdığı öneme dikkat çekti.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın görüşerek destek istediği yazar Yaşar Kemal'in de HADEP, BSP, SİP ve DDP'nin oluşturduğu bloku destekleyeceği bildirildi. Yaşar Kemal'in Blok'un düzenleyeceği toplantılara katılarak konuşmalar yapacağı belirtiliyor.

Öte yandan, seçim kampanyası yurtdışında da başlıyor. Birleşik Sosyalist Parti'nin Almanya'nın Nürnberg kentindeki taraftarları Emek, Barış, Özgürlük Bloku'nun desteklenmesi için bir bildiri hazırladı. "Seçim rüşveti olarak memura, emekçiye verilen göstermelik zamlarla oy avcılığına çıkan Çiller, bir yandan da renkli simaları öne sürüyor. İktidar yaltakçısı bürokratlar, polis şefleri ve sermaye çevreleri harıl harıl milletvekilliğine hazırlanıyor. Sivas olaylarında yargılanan ünlü canilerden, Türkiye halkına ve özellikle aydınlara kan kusturan DGM başsavcısı Demiral'a kadar eli sopalı birçok 'arsız tip' önümüzdeki günlerde halkın karşısına çıkıp oy isteyeceklerdir" denilerek şu çağrı yapıldı; "Seçimlerde milliyetçi-muhafazakar faşist-polis ittifakına karşı Sol Blok'un oluşturduğu Barış ve Demokrasi Cephesi desteklenmelidir."

Düzeltme ve özür: Dergimizin geçen sayısında yer alan 'Zor karar: BSP-HADEP işbirliği' başlıklı haberde; BSP Genel Yönetim Kurulu tarafından kabul edildiği belirtilen önergenin giriş ve gerekçe bölümünün oylamaya konu olmadığı belirtilmemiştir. Bu durumda önergenin giriş ve gerekçe bölümlerinin de tartışılarak oylandığı gibi bir sonuç çıkabilir. Önergenin sadece maddeleri oylanarak kabul edilmiştir. Düzeltir, özür dileriz.

Sosyalistlerin sosyalizm için birliği!

Sıtkı COŞKUN

24 Aralık'ta genel seçimlerin olacağı büyük ölçüde kesinleşti.

BSP de seçimlere HADEP'in seçim işbirliği önerisini kabul ederek "katılıyor."

Bu kararın seçimlerde vereceği sonucu, seçimlerden sonra tartışmak daha anlamlı olacak. Ancak bu, dimyattaki pirinçtir. Evdeki bulgur ise BSP'nin iki cephede birden karşı karşıya olduğu birlik sorunundaki sonuçlarıdır.

GYK'da oy çokluğu ile alınan kararın, parti çoğunluğunun eğilimlerini yansıtmakta önemli problemlerle, maluliyetlerle karşı karşıya olduğu biliniyor.

İkinci olarak; herkesçe biliniyor ki, BSP Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi ile bir birlik işine geri döndürülemez bir biçimde girmiştir. Ve başından beri de, GBK girişiminin, HADEP listelerinden aday göstermeye karşı olduğu gene net bir biçimde biliniyordu.

Oysa BSP'ye yol açan BSA sürecinde, birlikte bir seçim mücadelesinden geçerek partileşmeye ulaşmanın, çok yönlü olarak sosyalistlerin birliği açısından yararlı sonuçları tüm BSP unsurlarının ortak deneyi ve ortak bilgisi durumundadır.

Yeni bir birliği, sosyalizm için sosyalistlerin birliğini her durumda ve mutlaka gerçekleştirmek durumunda olan BSP, seçimde pirinç hesabına evdeki ve önündeki birlikten olma, en azından sıkıntıya düşme durumunda bırakılmıştır. Ama elbette burada takılınmayacaktır.

Parti platformlarından birinin anlaşılmaz ya da anlaşılır nedenlerle kendi açısından yerinden kıpırdamadan ve çoğulcu partide hiçbir uzlaşma aramadan dayatarak çıkardığı bir karardır söz konusu olan. Bu karar, BSP içinde birlikte bir seçim mücadelesinin olanaklarını tükettiği gibi, GBK ile birlik açısından da seçimleri ortaklaşa bir biçimde değerlendirme imkanını da gene köklü bir biçimde zora sokmuştur.

Yani bu karar, seçimde pirince giderken, partideki ve içine girdiğimiz süreçteki birlikten olma, en azından ağır zarara girme durumuna yol açmıştır.

Seçime bir seçenek olarak sokulması gereken parti, varlığını zedeleyerek, riske sokarak alınan bu karar; birlikte bir seçim öncesi mücadelesini de seçimde birliği de, dolayısıyla seçimden sonra her şey için vazgeçilmez olan birliği de ve tüm bu nedenlerle etkili bir seçim kampanyasının olanaklarını da tahribata uğratmıştır.

Alınan karar bir dizi yanıyla daha başka ağır sonuçlar da getirmiştir. Bir ikisine değinerek geçeceğim:

Öncelikle bu karar; GYK'nın bir önceki toplantısında alınan Sol Blok kararını de facto olarak uygulamadan kaldırmıştır. Nitekim, basına yapılan seçim işbirliği açıklaması Sol Blok'a ilişkin temel bir ifade taşımıyor. Çünkü; katılır ya da katılmayız, HADEP açısından sağcı, dindar kesimlerin de çekilmesi gereklidir.

Sonra bu kararın, GYK'da sahiplerince oylama öncesinde, oylamaya sokulmasının önerilmediği belirtilen gerekçesi ile, birlik sorunu merkezi yerinden çıkarılarak seçim taktiğine bağlı hale getirilmek istenmiştir. Öyle ki birlik, tüm çalışmaların tabi olduğu bir iş olarak değil, HADEP'le işbirliği ile "sahici" hale getirilecek bir iş ve onunla paralel olarak ele alınacak bir iş olarak çerçevelenmiştir.

Yeni bir birliği, sosyalizm için sosyalistlerin birliğini her durumda ve mutlaka gerçekleştirmek durumunda olan BSP, seçimde pirinç hesabına evdeki ve önündeki birlikten olma, en azından sıkıntıya düşme durumunda bırakılmıştır. Ama elbette burada takılınmayacaktır.

Son olarak; GBK girişimine "ne yapalım Kürt sorununda seçimde bizim dediğimizi yaptık. Ama olsun, bakın ortak partinin adı ve sosyalist kimliğini de sizin istediğiniz gibi çözelim. Açıkça sosyalist değil, sol parti yapalım" demek çok keyifli ve sonuç alıcı olmayacaktır. Çünkü tüm tartışmalar bir yana, BSP'liler de GBK'lılar da sosyalistlerin sosyalizm için birliğinden yanadır. Kalıcı olan da budur!

Aman imajınız bozulmasın!

Ragıp Zarakolu

Bazı insanlar için her zaman biçim, özü öldürme pahasına da olsa, özden önce gelir.

Kimileri de ayrıntıların girdabında, gerçeği, onun bütünselliğini yitirir.

Kimisinde de ilke fetişizmi vardır. İlkeler adına insanların geleceğinin tehdit altına girmesine aldırmaz.

Onun için kutsal olan ilkelerdir. Ve çoğunlukla bu ilkeler denen, normlar denen saptamalar, bazen önsaptamalar, asla gerçekliğin devinimi ile örtüşmez, hep geriden izler. Bazen yaşamın dayattığı en zorunlu adımlara karşı bile direnir.

Ve çok kez bu ilkeler bütünü gerçekten kopuk bir sofizme, hatta totolojiye dönüşür.

Çünkü bu coğrafya Hıristiyan ortodoksluğunun da, İslam şeriatının da sol dogmatizmin de vatanıdır.

Bütün bu geleneklerden kopabiliriz, ama dogmatizmimizden asla...

Dünyanın en dogmatik antidogmatizmini biz becerebiliriz herhalde.

Ve dünyanın en stalinist tavırlı antistalinistleri bizdedir herhalde. Başka kanallara gitsek, orada da aynı "uzlaşmazlığı", "tek görüşlülüğü", "mutlak doğruları", kutsal "norm ve ilkeleri" inşa ederiz. Farklı olana, ayrı düşünene asla tahammül edemeyiz.

Çok renkli bir yapılanma içinde karşılıklı uzlaşılara, ama birlikte iş yapma kararlılığına dayalı ortak çalışma gösterme becerisinde zorlanırız.

Kariyerizm iliklerimize işlemiştir...

Bir tutku halini almıştır.

"Neredeyim?", "Hangi zaman dilimindeyim?", "Neler oluyor?" gibi sorular yöneltmeden, her olaya, "kariyerime ne katkıda bulunur?" penceresinden bakılır.

Ne kayıpların acısını, ne anaların çığlığını duyabilirsiniz, tam anlamı ile, bu hastalıklar içinize yerleşmeye görsün.

Yaşam bugün tavır almayı dayatıyor.

Ama birileri gayet sakin, "geçmişe oranla değişen ne?" diye sorabiliyor.

Konumları, statüleri, memuriyetleri pek fazla değişmeyenler için elbette değişen pek fazla bir şey yok.

Kimilerine göre 1933 Almanya'sında da çok fazla değişen bir şey yoktu. Öyle ya parlamento aynı parlamento, ordu aynı ordu, kapitalizm aynı kapitalizmdi.

Ne antifaşist cepheye gerek vardı, ne direnişi hazırlamaya. Kısacası "Titanik'te panik yoktu!"

Temerküz kamplarının temelleri atılırken de paniğe gerek yoktu.

Önemli olan ilkelerdi, normlardı, imajın bozulmaması, "mahallede birileri ile görünerek adının çıkmaması" idi...

Türkiye'de gizli devlet, açık devlete dönüşmenin adımlarını atıp, bir oldu-bitti ile geleceğe ipotek koymaya hazırlanırken, somut durumun nasıl bir barış ve demokrasi cephesini dayattığı ortada iken, olaya küçük pencereden bakılması, "dayanışmanın" en hayati önem taşıdığı bir anda, her ne kutsal "ilke" adına davranıldığı söylenirse söylensin, asıl gerçek ilkelerin özü katledilir.

Her ne kadar ilke olarak "dayanışmaya", "desteğe" karşı olunmadığı dile getirilse bile, belki de bilinçaltında bunun istenmediği sergilenmektedir.

Bugün gelinen noktada, insan hakları mücadelesi de, "müdahil bir güç" olarak parlamento platformunu kullanmak zorundadır.

Üstelik siyasi kimlikten önce "insan hakları mücadelecisi" kimliği ile.

Elbette insanların siyasal kimlikleri vardır, siyasal aktivite hakları da.

Ama insan hakları kimliği ile siyasal tavır birbirini dıştalamaz, bütünler... Hatta bütünlemesi gerekir.

Bugün Türkiye'de siyasetin kendisi insan hakları platformu haline gelmiştir.

Eğer insan hakları ihlallerinin baş aktörleri, bugün siyasal erke aday olarak yaşamaya daha aktif olarak katılma hazırlığı içinde ise, insan hakları savunucuları, ek bir çalışma alanı olarak buraya el atmakla yükümlüdürler. Yürüttükleri genel çalışma yanında, olayın asıl kaynağında müdahale olanağını da kullanmak zorundadırlar. Hele hele bunun somut olanağı doğmuş ise, bunu reddetmek bir anlamda görevden kaçmak olur.

Eğer gelecek Meclis'te özel savaşçılar bilfiil yer alacaksa, insan hakları aktivistleri de onların hazırladıkları yasaları bizzat Meclis'te deşifre etme, var olan yasaları insan hakları eleğinden geçirme, somut ihlal olaylarında araştırma ve soruşturma başlatma, devletten birinci elden bilgi elde etme gibi olanakları kullanma hazırlığı içinde olmalıdırlar.

Büyük mücadeleler, dar bakışları değil geniş perspektifleri, ilke adına ilkeyi katletmeyi değil, bütünselliği ve bir üst aşamaya sıçramanın gerekliliğini görmeyi ve küçük kariyerizmleri ve saray darbeciliklerini değil, alçakgönüllülüğü ve birbirine sahip çıkmayı, bütünselliği korumayı gerektirir, zorunlu kılar.

Buna ters davranışlar ise, her ne kadar tersi iddia edilirse edilsin, "Barış ve demokrasi cephesine" destek vermemek, onunla dayanışma içinde olmamak anlamına gelecektir.

Devlet her yerde 'dokunur'

Hatice CAN

Yüzyılın "son", "büyük", "en önemli" zirvesi yaklaştıkça, televizyonlarda, gazetelerde reklamlar verilmeye, reklam bağlantılı haberler artmaya başladı. Geçtiğimiz hafta içinde "skandal" başlığı ile verilen bir haber, Habitat–II'nin Türkiye'de yapılmaması olasılığını da gündeme getirdi.

Birleşmiş Milletler'in bütün toplantılarında geçerli olan, katılımcıların dokunulmazlığı ilkesi, Türk Dışişleri'ni rahatsız etmiş ve Habitat–II Konferansı sözleşmesi imzalanmadan BM'e geri gönderildi. BM yasalarına göre, toplantı yapılan yerlerde ülke yasaları geçmiyor. Konferansa katılan tüm konuşmacılar dokunulmazlık kazanıyor. BM'in ev sahibi ülkeyle yaptığı anlaşmaya koyduğu madde, "BM toplantısına katılan resmi görevliler ve sivil toplum örgüt üyeleri, söyledikleri ya da sergiledikleri eylemler nedeniyle suç işlemiş sayılmazlar ve yargıya götürülemezler" diyor. Dışişleri Bakanlığı, maddeye "Bu konferansa katılan Türkler bu maddeden yararlanamaz" diye ilave yapılmasını istedi. Dışişleri, konferansta, insan hakları, Kürt sorunu ve radikal islami görüşler gibi "hassas" konuların gösteriye dönüşmesinden endişe ediyordu.

Dışişleri'nin tavrına başlangıçta tepki gösteren Toplu Konut İdaresi Başkanı Yiğit Gülöksüz "Ortaklarla çalışmasını öğrenmeliyiz" dedikten sonra, BM'in Türk tarafının isteğini kabul etmesi üzerine fikir değiştirdi.

Aslında ortada bir eksik anlaşılma vardı. Gülöksüz, dokunulmazlığın Habitat zirvesi boyunca yapılacak bütün toplantılarda değil, yalnızca genel kurul için geçerli olduğunu açıkladı. Zaten bugüne dek Türkiye'den ancak 6 sivil toplum kuruluşu, genel kurula katılmak için akredite olabilmişti.

Habitat–II bünyesinde yapılacak Sivil Toplum Kuruluşları (STK) konferansını hazırlamak üzere oluşturulan Ev Sahibi Komite'ye BİLAR adına katılan Orhan Esen, STK forumunda dokunulmazlığın söz konusu olmadığını söyledi. Esen, "Dışişleri'nin bu tavrı, efektif olarak bir şeyi değiştiremeyecek durumda. 'Biz de katılmıyoruz, boykot ediyoruz' tepkisi almak için, provokatif bir davranış. Türkiye insana dokunulan bir ülke, kimse dokunulmazlığı kabul ederek bu işe girmedi" dedi. Resmi konferansa gireceklerin gözlemci konumunda kalacaklarını belirten

Esen, gündemin sıkılığından dolayı bu kuruluşlara söz hakkı dahi verilmeyebileceğini kaydetti. Esen, böyle toplantılarda, bütün kuruluşlara, ancak altkomisyonlarda toplam üç dakika süre tanındığını ifade etti.

Habitat II'ye, BM'nin Kuzey ülkelerinin çıkarlarını savunan bir örgüt olması, Türkiye'de yaşanan savaş ve insan hakları ihlalleri, zirvenin ancak inşaat müteahhitlerinin uluslararası ilişkilerini geliştirmeye yarayacağı, bu zeminde yer alarak devletlerin resmi politikalarını meşrulaştırmamak gibi gerekçelerle katılmayı tümüyle reddeden ve alternatif bir zirve çalışması içindeki Sosyal Ekoloji Grubu'ndan Necdet Demir, diğer eleştirilerini saklı tuttuğunu belirterek şöyle konuştu; "Evsahibi Komite (ESK) kendilerini resmi süreç içinde alternatif olarak tanımlıyorlardı. Helsinki Yurttaşlar Birliği gibi kuruluşlar, sürdürülebilir insan yerleşimleri ile ilgili önemli çalışmalar yapacaklarını belirtiyorlardı. ESK içinde yer alan suyun başını tutan devlerin dışında bazı grupların BM'in ve devletin kredi, mekan, olanak ve hayaller ile güçlendirilen asimilasyon çalışmasından yara almadan çıkmaları bu karara kadar olanaklı olabilirdi."

Habitat–II'ye katılmayı savunanların, konferans salonlarının BM dokunulmazlığına sahip olacağı yolundaki savunmasının dayanakları ortadan kalktı. Bakalım önümüzdeki altı ay içinde neler çıkacak...

Başbakanlık broşür hazırladı

Kürtçe eğitim ve TV yayını bilahare!

Ankara/Söz - Başbakanlık, PKK ile mücadelede "uyulması gereken kuralları" belirleyen bir kitapçık hazırladı. "Müracaat dokümanı" adı verilen 38 sayfalık broşür, "PKK terör örgütünün gerçek kimliği (teşhis) ve siyasi, ekonomik, sosyal içerik ve silahlı mücadeleye ait bazı gerçekler" başlığını taşıyor.

Broşürün 10. sayfasında, "Kürt dili ile eğitim ve televizyon yayını ilmen mümkün değildir" başlıklı bölümde şu görüş savunuluyor:

"Kürt dili ile eğitim ve TV yayınlarının uygulama alanına konulması, pratikte mümkün değildir. Bu gerçek, beş lehçe, çok miktarda ağız farklılığından ileri gelmektedir. Bu mümkün olsa dahi, Türkiye'de "Türk milliyetçiliği" ile bütünleşmiş birçok değişik köken aleyhine Kürt vatandaşlara ayrıcalık tanınmış olacaktır.

Terör devam ettiği sürece bu serbestinin faydadan çok zarar getireceği konusu anlamamazlıktan gelinmektedir. İleride daha uygun ortamda demokratik hukuk devleti anlayışı içerisinde tartışılacaktır."

"Başbakanlık" imzası bulunan cep kitapçığının önsözünde, "Bu broşür başta OHAL Bölgesi olmak üzere, bütün ülkede ve yurtdışında Türk devletinin tüm yetkililerinin gerçek bilgiler ışığında aydınlatılması ve çeşitli ortamlarda çelişkili ifadelerle kamuoyunun karamsarlığa itilmesine mani olunması maksatlarına yönelik olarak hazırlanmıştır" deniliyor. Başbakanlık broşürü, Güneydoğu'da "savaş" yaşandığını belirtiyor.

Broşürün 27. sayfasında, "Bölücü terör ile mücadelede gayri nizami savaş usulleri uygulanmaktadır. Bu tür mücadele, nizami savaşta olduğu gibi düşmanı çevirerek veya kuşatarak imha veya esir edip savaşı bitirme olanağı yoktur. Bu nedenle, mücadele uzun zaman almaktadır" deniliyor.

Kitapçığın sonunda da yetkililer açısından "kullanılması mahzurlu terimler" ile "kullanılması gereken terimler" karşılıklı olarak sıralanıyor.

Kitapçık yetkililerden, "Gerilla (kır gerillası); Asi" yerine "Terörist, eşkiya, haydut", "isyan, savaş, ayaklanma, silahlı kalkışma" yerine "terörist faaliyetler"; "Temizlik harekatı, operasyon, güvenlik harekatı, huzur harekatı" yerine "suçluların aranması, teröristlerin aranması"; "Geçici olarak silah bırakma, ateşkes" yerine "silahlı mücadeleye ara verme" denilmesini istiyor.

Üst düzey güvenlik yetkililerine dağıtılan ve üzerinde yalnızca "Başbakanlık" ibaresi bulunan kitapçıkta, basıldığı yer ve tarih gibi bilgilere yer verilmiyor.

Eylemli özeleştiri

Veysi SARISÖZEN

Türk ile Kürdün arasını açanlar malum... Konumuz bunlar değil.

Marksist ya da komünist hareketin kriz nedenleri yukarıdakine benzer ölçüde malum olmasa da, bu nedenler de konumuz değil.

Konumuz Türkiye Cumhuriyeti tarihinde başarı ve başarısızlıklarıyla, hataları ve sevaplarıyla, akılları ve akılsızlıklarıyla, kısaca akları ve karalarıyla rol oynamış bir kuşağın, sonra gelenlerin dayanışmalarına ve eleştirilerine, güvenlerine ve güvensizliklerine sarılarak yapmakta oldukları özeleştiridir sözkonusu olan.

Gerçi özeleştiri denince akla gelen büyük "muhasebeler", "hesap vermeler", beteri "günah çıkartmalar" olsa bile, bizim burada sözünü ettiğimiz özeleştiri eylemli bir özeleştiridir.

Eylemli özeleştiri yaramaz bir çocuğun ebeveynine "bir daha yapmayacağım" demesine benzer bir "söz verme" durumu da değildir.

Eylemli özeleştiri bozulanı onarmak, yapılmayanı yapmaya başlamaktır.

O halde eylemli özeleştiri artık hiçbir şeyi onaramayacak ve yapılmayanı yapamayacak olanlar adına, şu tarihimizde pek sık rastladığımız türden, ölenin ardından "kötü bilirdik" nidalarının yükseldiği bir ardılları suçlayarak, "temiz bir sayfa" açmaya hiç mi hiç benzememelidir.

Yaşayanlar, belki biraz daha fazla yaşayacak olanlar, geçmişte olan bitenden gözleri yılmaksızın işe koyulmuşlar, geçmişten dolayı sorumlu olduklarının bilincine varmışlar ve bozulanı onarmaya ve yapılamayanı yapmaya başlamışlarsa, bu gibilerin eylemli özeleştiri yaptıklarını söylemek mümkün olur.

Şimdi bir kuşak, sonra gelenlerin yardımlarıyla işte böyle bir eylemli özeleştiri yapıyor.

Burada sayılamayacak bir dizi nedenle sıkışmış bir zaman aralığına sığdırılan bu eylemli özeleştirinin iki temel konusu Türkiye sosyalist hareketinin birbirinden farklı eğilimlerini birleştirmek ve Türklerle Kürtler arasında nice zamandır dinamitlenmiş bir kardeşlik köprüsünü kurmaktan ibarettir.

Burada sayılamayacak bir dizi nedenle sıkışmış bir zaman aralığına sığdırılan bu eylemli özeleştirinin iki temel konusu Türkiye sosyalist hareketinin birbirinden farklı eğilimlerini birleştirmek ve Türklerle Kürtler arasında nice zamandır dinamitlenmiş bir kardeşlik köprüsünü kurmaktan ibarettir.

Bu eylemli özeleştirinin şu sıralar en çarpıcı iki belirtisi, 24 Aralık seçimlerine bir bölüm sosyalistin HADEP'le birlikte katılması ve BSP ile Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi'nin, bu iki oluşuma yakın bireylerin ve çevrelerin güvenini kazanarak tek bir çatı altında birleşmeye yönelmesidir.

Seçim Bloku, dinamitlenmiş Türk-Kürt kardeşliğini yeniden inşa etmenin adımlarından birisidir. 24 Aralık'ta kurulan bu köprünün bir başından kardeşliğe doğru adımını atan her Türk seçmen ve köprünün öte başından kardeşliğe doğru adımını atan her Kürt seçmen, Albay'ın eşi ve Gerilla'nın ablası gibi köprünün orta yerinde kuçaklaştığı zaman, yaşadığımız toprakların içteki ve dıştaki yayılmacıların tehditkar cepheleşmeleriyle kararan yazgısını aydınlatıcı bir rol oynayacaktır. Onların ayaklarının altına seçim bloku böyle bir köprüyü şimdilik seçimler için kurmuş ve geleceğin muhteşem asma köprüsünün ise ilk maketini hazırlamıştır.

Sosyalizm halkların kardeşliği olmaksızın hiçbir şeydir.

Fakat, sosyalist amaçlı, komünist ya da sosyalist hareket olmaksızın da halkların kardeşliğinin bağrından sosyalizme ve komünizme doğru gidiş olanaksızdır.

BSP-GBK Parti Girişimi arasında, onu dışardan seyredenleri şaşkınlığa düşürecek denli alışılmadık bir hız ve beklenmedik bir anti-bizantizmle gerçekleşmek üzere olan birliktelik, Türkiye'nin geleceğine pek çok kimsenin şu duvar yıkıntıları üzerinde karamsar baykuşlar gibi baktığı günleri unuttursurcasına gerçekleşmektedir. İşte bu da bir kuşağın kendinden sonra gelenlerle birlikte eylemli özeleştirisinin ögelerinden biridir.

Şunları söylemeden geçemeyiz.

1960'lı yılların (değerli Mihri Belli yoldaşımızı da genç görmeğe alıştığımız için o yılların içine yerleştirmeliyiz) kuşağının böyle bir misyonu yerine getirenlerle birlikte olması bizim sosyalist ailemizin belki de en mutlu duvar resmi olacaktır. İçimiz şimdi bir hayli rahat. Önümüzde büyük günler var. Hiç kimsenin hiç kimseye kolay bir zafer vaadinde bulunması elbette söz konusu değil. Sadece şu: Şimdi yürürken adımlarımızı daha güvenle atabiliriz.

Zorluklar var elbette.

Türk-Kürt köprüsünü kurarken, köprünün korkuluklarını fazla emniyetli bulmayanlarımız, ya da taraflardan biri üzerinden uygun adım geçerse köprünün yıkılabileceğini düşünen, belki de haklı olan arkadaşlarımız vardır. Konuya ilişkin karşılıklı çekişmeler umarız köprünün önünde duran uzun yıllarla kıyasladığımızda bir kül bulutu gibi havaya savrulacak ve belleğimizde uzun boylu bir iz bırakmayacak.

Devrimci hareketimizin birliğini kurarken de benzer durumlardan söz etmek mümkündür elbette. İçindeki devrimci "kin"i öyle "kan davası" türünden değil, "revizyonizmle devrimcilik" arasındaki -bence galibi olmayan- birçok çizgisi yapay olarak yaratılmış bir çatışmanın heyecanını hala üzerinden atamayıp, her nasılsa bir türlü dindiremeyenlerimiz de, sosyalisti sosyalistle buluşturan, ama burada hiç de anlatılması gerekmeyen nedenlerle içinde "sosyalizm" sözcüğüne gereken ihtimam gösterilmeyen "kağıdı" kızgınlıkla, şöyle masaya doğru savuranlarımız da vardır.

Olsun... Biz kağıtlar ne yazarsa yazsın marksist olduğumuza göre, Marks'tan esinlenmeye bir nebze devam edelim bu yazıda... Marks pazarda metalarla metalar arasında kuruluyor farzedilen ilişkinin, gerçekte insanla insan arasında kurulan ilişiler olduğunu öğretti bize.

O halde...

Şöyle düşünmenin marksist bir konumdan düşünmek olduğuna inanıyorum: BSP ile HADEP arasındaki ilişkilerin, gerçekte benimle gençlik arkadaşım Kemal Parlak arasında, şu -SÖZ'de yayınlanan- "Gündem: Parti" kağıdı aracılığı ile kurulan BSP-GBK girişimi ilişkisinin de, Mahir Sayın ile Oğuzhan Müftüoğlu arasında ve her iki oluşumda da binlerce insan arasında kurulan bir ilişki olduğunu anlamaz ve partilere ve kağıtlara insanlararası ilişkilerden daha fazla kıymet biçmeye başlarsak, biz hem Kürt sorununda, hem de sosyalist hareketin birliği sorununda, aşılması gereken bir yabancılaşma içine hapsolmuşuz demektir.

Eylemli özeleştiriye devam yoldaşlar... İki işi bir arada layığı ile yaparak...

Partinin kuruluş süreci başlatılıyor

Haber Merkezi- Birleşik Sosyalist Parti, Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi ile bazı aydınların Ekim ayında başlattıkları birlik çalışmaları sürüyor. GBK Parti Girişimi ve BSP Merkez Yürütme Kurulu'nun ayrı ayrı yaptıkları toplantıların ardından, ortak partinin kurulması için çalışmaları sürdürecek 15 kişilik bir heyetin oluşturulması kararlaştırıldı. BSP'den Sadun Aren, Necmi Demir, Masis Kürkçügil, Atilla Aytemur, Hakan Tahmaz ve Kenan Kalyon ile GBK Parti Girişimi'nden Bülent Forta, Mehmet Ali Yılmaz, Saruhan Oluç, Vicdan Baykara, Yıldırım Kaya ve Ertuğrul Kürkçü, Gencay Gürsoy ile Mehmet Atay'dan oluşan heyet, kendisine verilen ilk görevi tamamlayarak ortak bir deklarasyon hazırladı. Kamuoyuna açıklanacak, partinin kuruluş ilke ve amaçlarını içeren deklarasyonun taslağı niteliğindeki deklarasyon"Gündem: Parti" başlığını taşıyor.

Özet halinde aşağıda yayınladığımız ortak deklarasyonun tartışılması amacıyla 26 Kasım Pazar günü Tepebaşı Kazablanka Gazinosu'nda bir toplantı yapılacak. Toplantıya BSP'den 100, GBK Parti Girişimi'nden 100 civarında kişinin katılması beklenirken, ayrıca değişik kesimlerden 200'ün üzerinde kişiye bir çağrı gönderilerek toplantıya katılmaları istendi. Toplantıya çağrı metnini hazırlayan sendikacı, kitle örgütü temsilcileri ve aydınlar şunlar:

Nurettin Aldemir (Eğitim-Sen Genel Sekreteri), Ergin Atasü (Halkevleri Genel Başkanı), Akın Birdal (İHD Genel Başkanı), Hülya Eralp (Pazartesi Dergisi çalışanı), Vahit Genç (Tarım-Sen Genel Başkanı), Ertuğrul Kürkçü (gazeteci-yazar), Orhan Altuğ (Birleşik Taşımacılık Sendikası Genel Başkanı), Mehmet Atay (DİSK Genel Sekreteri), Korkut Boratav (Öğretim üyesi), Siyami Erdem (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı), Gencay Gürsoy (Öğretim üyesi), Yavuz Önen (TMMOB Başkanı), Sadun Aren (BSP Genel Başkanı), Vicdan Baykara (Tüm-Bel-Sen Genel Başkanı), Aydın Engin (gazeteci-yazar), İrfan Erdemoğlu (Tüm Maliye Sen Genel Başkanı), Yıldırım Kaya (Eğitim-Sen eski Genel Başkanı) ve Ata Soyer (Türk Tabipler Birliği Genel Sekreteri)

Toplantı için davetlilere bir çağrı hazırlayan ortak partinin girişimcileri, çağrıda özetle şu görüşlere yer verdiler:

"Türkiye'nin bugünkü koşullarında emek güçlerinin sermayeye karşı ortak politik mücadelesini örgütlemeyi öngören, emeğin ve özgürlüğün sesi olacak kitlesel bir partinin oluşturulması yakıcı ve ertelenemez bir görevdir.... Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi ile Birleşik Sosyalist Parti'nin yürüttükleri etkinlikler ve tartışmalar sonucunda ortak, yeni bir parti kurulmasının mümkün olduğu görülmüştür.

Böyle bir adımı atmak için, aşağıda imzası olan bizler, ilişikte gönderdiğimiz metnin tartışılacağı, sonuçlandırılacağı ve kamuoyuna böyle bir partinin kurulması için çağrıda bulunulacak bir toplantı düzenliyoruz."

7-8 ve 21-22 Ekim toplantılarında ortak bir partide buluşma zeminini yakalayan BSP ve GBK Parti Girişiminin çalışmaları yeni bir aşamaya geldi.

Gündem: Parti

Solun ve emeğin, eylemlerine yön verecekleri bir siyasete, siyasetin toplumsallaştığı, toplumsal mücadelelerin siyasallaştığı bir zemine ihtiyaç var: Bu zemin bir siyasal partidir. (...)

Sosyalistler, devrimciler toplumsal kurtuluşun öznesinin emek olduğu düşüncesinde ısrar ederken, bütünüyle haklı. Ama bu düşünceler emeğin bilincine ulaşmadıkça, en parlak tasavvurlar bile anlamsızlaşıyor. Devrimci siyasal projeler kendi içlerine kapanıyor, güdükleşiyor.

Oysa, Türkiye, derin bir krizle çalkalanıyor. Köklü değişiklik ihtiyacı toplumun gündemine yerleşiyor.

Sol ve emek bu kritik anda gerçekleştirecekleri bir sıçrayışla, birbirinden kopuk arayış ve mücadeleler arasında gerçek bağlar kuracak bir zemine ulaşabilir. Toplumun önüne, kapitalizmi aşan, özgürlüğe açılan pratik ve inandırıcı bir seçenek koyabilir.

Aksi halde, sermayenin sunduğu iki seçenek arasında sıkışıp kalınacaktır:

Bunlardan ilki, başını ırkçı ve şeriatçıların çekeceği etnik ve mezhepsel bir iç savaşa ve onu izleyecek bir diktatörlüğe açılıyor.(...)

İkinci seçenek ise, uluslarüstü sermayenin "yeni dünya düzeni"nde her türlü bağımsızlığını yitiren bir ülkeye varıyor.(...)

Ancak emek, bu sermaye seçeneklerinden hiçbirine mahkum değil.

Tersine bu bunalımdan politik bir güç haline gelerek, kendi eylemiyle, yeni, özgür, dayanışmacı ve eşitlikçi bir hayatın çekirdeklerini oluşturarak çıkabilir. Bu hayatın imkanları bugünkü toplumun kendi iç çelişkilerinde var.

Devletin şiddeti, savaş, milyonlarca Kürt insanının zorla göç ettirilmesi, yakılan binlerce köy, polis baskısının kol gezdiği varoşlar, ateşe verilen aydınlar, milyonlarca dolarlık silah, sınır ötesi seferler, hiçbir şeyi eski haline getiremiyor. Düzen restore edilemiyor.

Çok-uluslu, çok-kültürlü, çok-inançlı, çok-dilli, çok-sınıflı, derin eşitsizliklerle parçalanmakta olan toplumu saran tekçi devlet kabuğu, toplumsal mücadelenin gerilimleri altında çatlıyor. (...)

Milyonlarca Kürt, bu toplumun "tek bir Türk Milleti'inden oluştuğu varsayımını sorguluyor. (...)

Yüzbinlerce kamu işçi ve emekçisi yıllardır "imtiyazsız, sınıfsız" toplum varsayımını sorguya çekiyor, mücadele ediyor, siyasal gelişmelere damgasını vuruyor.

Milyonlarca Alevi, zorla Sünni inancına bağlanmayı reddediyor.(...)

Binlerce aydın, düşünceyi ifade özgürlüğünü engelleyen baskı yasalarına karşı toplu itaatsizlik gösteriyor.(...)

Bu dinamikler kesin bir yenilgiye uğratılamıyor, ama bir zafere doğru da ilerleyemiyor, birbirlerinden güç alamıyor, hatta kimi zaman birbirleriyle karşı karşıya geliyor. Oysa, bu muhalefet güçleri emek eksenli bir siyaset çevresinde eylemlerini birleştirebilir, ülke çapında bir faaliyet zemini kurabilir, var olan hakimiyet mekanizmalarını çözebilir ve devrimci bir değişim çığırı açabilir.

(...) bir parti tam da bu nedenle ve bu anda vazgeçilmez bir önem kazanıyor. Bu parti:

Bir kitle partisi olmalı; devrimci ve sosyalist hareketin mevcut birikiminin yanı sıra, düzen partilerinden kopan, bir işçi-emekçi seçeneği arayan bütün çalışan kategorilerini kapsamalıdır.

İşçi ve emekçileri sermayeden, sermayenin politik parti ve akımlarından ve devletten ideolojik, politik ve örgütsel olarak bağımsızlaştırmayı başlıca işlevlerinden biri olarak görmelidir.

Çoğulcu bir parti olmalı; emeğin toplumsal işbölümünden ileri gelen farklılaşmalarını, zihniyet ve kavrayış farklılıklarını bileşik bir siyasal güç oluşturmanın engeli değil, tersine imkanı olarak görmeli, bu farklılıkların parti içinde örgütlenmesini meşru sayan bir yapıya ve hukuka sahip olmalıdır.

Farklı emek siyasetlerinin ve emeğin farklı mücadele düzeylerinin varlığını tanımalı.(...)

Emekçi inisiyatifinin önünü açmalı; (...)

Yerel inisiyatifleri özendirmeli; (...)

Bireysel katılım esas almalı; (...)

(...)

Bu hedefler kaçınılmaz olarak siyasal sınıf mücadelesini, sonuçta, siyasal iktidarın fethini gerektirir. Ancak siyasal ve toplumsal alanda devrimci bir değişim, emekçilerin partisinin herhangi bir biçimde hükümet olmasıyla değil, bizzat işçilerin ve emekçilerin kendilerini yönetmesiyle başlar.

Öte yandan içinden geçtiğimiz bunalım, partinin uzun vadeli tarihsel hedefleriyle kısa vadeli güncel görevleri arasında da dolaysız bir bağ kurulmasını gerektiriyor.

Parti, emeğin egemenliğinin ve sınıfsız bir toplum kurulmasının teminatının kapitalizmin dünya hakimiyetine son verilmesinde yattığı bilgisiyle, dünyanın bütün ülkelerinde kapitalist hakimiyeti tahkime yönelen globalleşme saldırısına karşı her düzeyde enternasyonal emek dayanışmasını örmeye bugünden başlamalıdır.

Parti, savaşa son verilmesi ve barışın sağlanması, Kürt sorununun demokratik-siyasal çözümünün gerçekleşmesi için özgür tartışma ortamının gelişmesi yönünde mücadele etmelidir. Parti, ağır ekonomik sıkıntılar yaratan savaşın yol açtığı askeri harcamalara son verilmesi, savaştan kaynaklanan ve bütün toplumu saran toplumsal ve ahlaki çöküntü ve yozlaşmanın önünün alınması, savaştan beslenen gizli askeri ve polisiye şiddet örgütlerinin lağvedilmesi için barış inisiyatifini aralıksız elde tutmalıdır.

Parti, yalnızca iktisadi değil aynı zamanda ideolojik bir saldırı olarak da gelişen özelleştirme furyasına karşı mücadele ederken, devletin zor aygıtlarının küçültülmesi, kamusal hizmet aygıtlarının toplumsal kapsamının genişletilmesi için çaba göstermelidir.

Parti, demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesi, insan haklarına dayalı bir işleyişin kurulması için mücadele ederken, bu alandaki tüm sivil inisiyatifleri desteklemeli, ihlaller, yargısız infazlar, faili meçhuller karşısında güçlü bir taraf oluşturulmalıdır.

Parti, savaşın yarattığı şoven ortamdan beslenerek yükselen faşist hareketin tırmanışını durdurmak için kesintisiz çaba göstermeli, bu hareketin devlet aygıtındaki en önemli yatağı olan özel harp dairesi ve ayaklanma bastırma örgütlerinin dağıtılması için kampanya yürütmelidir.

Parti, siyasal İslam'ın yükselişinin özellikle kent yoksulları arasındaki yaygın umutsuzluktan beslendiğini dikkate alarak, İslami hareketin kapitalist doğasını sürekli teşhir etmeli, kadınların, emeğin, aydınların siyasal İslam'a haklı tepkilerinin sözcülüğünü üstlenmelidir.

Devlet laikçiliğinin siyasal İslam karşısında bir sığınak olarak görülmesi yanılsamasına karşı, devlet laikçiliğinin devlet dinciliği ile eşanlamlı olduğunu sürekli sergilemelidir.

Parti, kadınların, cinsiyetlerinden dolayı ezilmelerine, emeklerine, bedenlerine ve kimliklerine el konulmasına ve değişik cinsel kimliklerin aşağılanmasına şiddetle karşı çıkmalıdır.

Parti ekolojik krizin "gezegen riski" boyutlarına ulaştığını gözününe alarak, insan-doğa ilişkilerinin, doğayı tahrip eden kâra dayalı sanayileşme temelinden koparılması için mücadele etmelidir.(...)

Parti, dünya kapitalizminin hiyerarşik tahakküm ilişkilerine karşı, küçük, yoksul, bağımlı ülke halklarının kaynaklarının talanına, yayılmacılığına, savaş tahrikçiliğine karşı anti-emperyalist bir dayanışmayı ve mücadeleyi inatla sürdürmeli, bağımlı ve ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmalıdır.

İşte böyle bir partinin kurulması, toplumsal ve siyasal gelişmelere müdahale etmenin zemininin olanaklarını genişletmesi, emeğin ve özgürlüğün sesini yükseltmesi için hemen şimdi adım atmalıyız... Kazanacağımız özgür ve koca bir dünya var...

Human Rights Watch'dan Türkiye ve PKK'ye çağrı:

İnsan hakları ihlallerine son verin

Yelda

Dünya çapında insan haklarına saygı duyulması için çalışan ve temel ilkelerinin tarafsızlık olduğunu belirten Human Rights Watch (HRW) 'Türkiye'ye Silah Transferleri ve Türkiye'de Savaş Yasaları İhlalleri' ile ilgili 9 aydır süren çalışmalarının sonuçlarını bir raporla kamuoyuna duyurdu. Türk Silahlı Kuvvetleri ve PKK tarafından yapılan ihlalleri araştıran HRW'a göre, Güneydoğu'daki durum Cenevre Konvansiyonu'nun 3. maddesine uyuyor, yani uluslararası hukukta bunun adı, savaş. "Türkiye'yi PKK ile mücadele ettiği için değil, sivillere saldırdığı için ağır şekilde eleştiriyoruz. Güneydoğu'daki savaşın sürmesini sağlayan NATO ve özellikle ABD silahlarıdır. Amerikan yasalarına göre, 'insan hakları tutarlı ve yoğun şekilde ihlal ediliyorsa' silahların bağışlanması, satılması yasaktır" diyen HRW yetkilileri James Ron ve Joost Hiltermann, Türkiye'nin insan hakları ihlallerine son verdiği hakkında tam bir kanaat oluşuncaya kadar, bu ülkeye silah satılmamasını önererek, her iki tarafa da derhal insan hakları ihlallerini durdurmaları için çağrıda bulundular.

Sokağa çıkma, sığınağa inme!

Korucu olun, silah alın, köyünüzü terkedin, evinize bayrak asın emirleri... Gıda ambargosu, balık tutma, yaylaya çıkma, sokağa çıkma yasağı, köye giriş-çıkış yasağı, göç yasağı... Korucu olmayı kabul etmezseniz köyünüzü yakarız, köyünüzü boşaltmazsanız evinizi başınıza yıkarız, eğer seçimde bizim adayımıza oy verirseniz memleketinize dönebilirsiniz, gerilla ile aramızda arabuluculuk yapmazsanız köyünüzü boşaltırız, gerillanın döşediği mayına bastığınızı söylerseniz sizi tedavi ederiz tehditleri...

Emirlere, yasaklara uymayan, tehditlere kulak asmayan yerler boşaltılır. Boşaltıldıktan sonra bombalanan yerler "şanslı". Kovulan ve köylerine dönmek isteyenlere bir "şans" daha tanınabilir: Gel ama korucu olarak...

Yaşı 15'in üzerindeki tüm Türkiye vatandaşları gece sokağa çıkma yasağını tanır. Orada her yaştan insan, mesela 4 yaşındaki bir çocuk bilir ki, sokağa çıkmak resmen yasaktır... Ya da kimi zaman sokağa çıkma yasağının ilan edilmesine bile gerek kalmaz, saldırıya uğrayan halk korkudan sokağa çıkamaz olur. Orada insanlar sığınaklara ihtiyaç duyuyorlar. Gelgelelim sığınmak da suç sayılabiliyor. Altında sığınak olduğu gerekçesiyle bombalanan evler var. Ekinleri, otları, hayvanları yakılanlar neyle geçinir? İşyerleri taranan, tahrip edilenler işyerlerini kapamaz da ne yapar?

İnsan hakları; yaşama hakkı, haberleşme hakkı değil de, yasaklar geçerli olduğunda fotoğraf bulamazsınız. Ama işte resim, böyle bir resim, oranın resmi.

Günlerce süren sokağa çıkma yasağı kalkar kalkmaz yapılacak en "iyi" şey, göçmek... Maddi durum elveriyorsa... En son gördüklerimiz, askerlerin geride kalan mallarımızı talan etmesiydi, dedi göçenler... Başka illere göçenleri bekleyen evsizlik, işsizlik, açlık, sel, salgın hastalık. Ve baskı. Çünkü potansiyel suçlu onlar. İnşaatlarda, bodrumlarda, bir göz odada sekiz, on nüfus... Sınırı geçmeye kalkanlarsa, arkadan vurulur.

Yağmalanan kadınlar, ateş altında çocuklar

30 Haziran 1992'den itibaren 2,5 yıllık süre içindeki gazeteleri taradığımda gördüklerim: Ağır silahlarla saldırıya uğrayan yerleşim birimlerinde öldürülen 446 kişiden 62'si kadın. Bunlardan biri PKK ateşiyle. Yaralanan 374 kişiden 89'u kadın. Bunların 4'ü PKK ateşiyle. Tecavüze uğrayan 7 kadın ve genç kız.

Bu sürede gazetelere yansıyabilmiş, ağır silahlarla saldırıya uğrayan yerleşim birimlerinde ölenlerden 83'ü çocuk. Bunlardan 5'i PKK ateşiyle. 2,5 yılda ağır silahlarla yaralanan çocuk sayısı 60. Bunlardan 3'ü tecavüze uğrayan 18 yaşından küçük kadın ve genç kızlar. Bir defada 100, 200, 400 kişinin birden gözaltına alındığı bölgede çocuklar da bundan nasiplerini alıyorlar. Köyün 12 yaşından büyük tüm erkeklerinin gözaltına alındığı olaylar olduğu gibi, 4 veya 5 yaşındaki çocukların yakınlarıyla birlikte gözaltına alınması da bu bölgede mümkün. Birleşmiş Milletler tarafından 18 yaşından küçüklerin çocuk sayıldığını göz önüne alacak olursak sayı daha da artar.

Korku, intikam

Gerillayla çatışmadan sonra devlet güçlerinin çevreyi rastgele taramasıyla... Bu sözlerle başlıyor, Ohal'den gelen gayriresmi haberlerin çoğu. Silahlılar da korkuyor; belki de daha çok.

• Kerboran'da (Dargeçit) dün sabah bir çocuğun mantar tabancası patlatması üzerine ilçe merkezinden geçen bir askeri araçtan el bombası atıldı. İkisi çocuk, 10 kişi yaralandı. (9. 8. 1992 Ö. Gündem) • Cizre'de özel tim panzeri PKK mayınıyla tahrip olunca, sivil hedeflere tank ve top ateşi açıldı. 4 saatlik bombardımanda top mermisi isabet eden evde altısı kadın 8 ölü. (10. 11. 1992 Ö. Gündem)
• Cizre'de birbiriyle yarışan 2 özel tim panzerinden biri Dicle nehrine uçtu. Panzerdekilerden 5'i boğularak öldü, biri de yaralandı. Diğer panzerin de takla atması sonucu 5 özel tim mensubu yaralandı. Polis cesetleri nehirden çıkarıldıktan sonra Cizre köprüsü çevresindeki mahalleler rastgele tarandı. Yaralanan karayolları işçisi hastaneye kaldırılırken yolda öldü. (15. 2. 1992 Ö.Gündem)

Tanıklar, tanıklıklar

• Şırnak'ta İl Genel Meclisi üyesi DYP'li Şahin Kadırhan: "Tankları Atatürk heykelinin yanına dizip ateşlediler, evlerimizi yıktılar. Evimde 6 tank mermisi deliği var." • RP Bingöl Milletvekili Hüsamettin Korkutata: "İnak (Aysaklı) köyü geçtiğimiz yıl güvenlik güçleri tarafından bombalandı." • Muş milletvekili Muzaffer Demir, Mirik mezrasıyla birlikte 7 kişinin de yakıldığını söyledi. Ovacık Belediye Başkanı Musa Yerlikaya da olayı doğruladı. • Batman-Sason Asliye Hukuk Mahkemesi Kelhesna köyünün Sinemerg mezrasının askerler tarafından yakıldığını kabul etti.

DEP milletvekilleri Zübeyir Aydar (şimdi Türkiye dışında), Mehmet Sincar (öldürüldü) ve Selim Sadak (cezaevinde) Çelik köyünde 15'i aşkın kişinin öldüğünü söylemişlerdi. Çeşitli kişiler, milletvekilleri, belediye başkanları (hem de çeşitli partilerden, DYP'li bile), hatta kimi yerde korucu, kaymakam benzeri olayların varlığına ilişkin açıklamalarda bulunuyorlar ama...

İbret verici bir tanıklık

Darakol köyüne bağlı mezraya 8 panzer ve 100'den fazla askerle baskın düzenleyen devlet güçlerinin evini yıktığı, yaktığı H. Mehmet Akşahin'in sözleri (58): "Ben tarlada çalışıyordum. Panzerlerin eve doğru gittiğini gördüm. Yine evi arayıp gidecekler diye üstünde durmadım. Daha önce de sürekli baskın düzenlerlerdi, bizi dövüp giderlerdi. Ama bu kez çok ileri gittiler."

Savaşın cilveleri

Dün sabah ikinci kez Diyarbakır-Lice-Tepecik köyünü basan korucuların attığı el bombasının patlamasıyla bir korucu öldü. (21. 12.1992 Ö. Gündem) • Bitlis-Hizan-Geliye Axkis bölgesinde çıkan çatışma sırasında savaş uçaklarının yaptığı bombardımanda kendi askerlerinin bulunduğu mevziler isabet aldı. 15 asker öldü, 50'den fazla asker yaralı. • Ağrı-Diyadin ilçesinde askerlerin havaya ateş açmasıyla kopan elektrik telleri üzerlerine düşen 2 asker öldü, biri yaralandı. • Çiyaye Bizina bölgesinde operasyona katılan askerlerin bölgeyi bombalayan helikopterler tarafından taranması sonucu 2 asker öldü, 3 asker yaralandı.

Orada ağır silahlar gündelik yaşamda

Uçak deyince aklınıza ne gelir? Pahalı bir bilet? Konfor? Medeniyet, teknoloji? Ya helikopter? Lüks bir yaşam? Kimilerimizin köklerinin kaldığı topraklarda yaşayanların cevabı, bomba, ölüm olurdu herhalde. Çünkü ölüm kusan cobraları, skorskyleri tanıyor onlar.

Eksik olmasın, CNN'nin Körfez Savaşı sırasındaki yayınları sayesinde patriot, scut nedir, az çok öğrendik. Tabiyetinde olduğu devletin sınırları içinde bazı insanların gündelik yaşamlarında top atışı, havan mermisi, roketatar olduğunu; yangın bombası, ses bombası, aydınlatma mermisi ile panzer ve tank gibi zırhlı araçlarla içiçe yaşadığını kaç kişi bilir?

Şeker veren amcalardan uzak dur, dediğiniz çocuğunuza her gün, bastığın yerde mayın olabilir dikkat et, diye tembihlediğinizi, çocuklarınızın, havan mermisiyle oynarken parçalandığını... gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz?

Gözaltında işkence, işkencede ölüm, kayıplar, faili meçhul cinayetler pek yabancısı olduğumuz şeyler değil. Bu listeye şunları da ekleyin: Tarlaların, ekinlerin, bağların, bahçelerin, ormanların yakılması, yağmalanması, köy meydanı dayağı... Empati kurma yeteneğinizi zorlayın. Kendinizi, mesela aşağıdaki örneklerdeki insanların yerine koyun: Bahçesinin kapısına asılan bombanın patlamasıyla bacağı kopan Filanca'nın veya Filan köye yapılan havan ve toplu saldırıda kolu kopan Falanca'nın...

Yazın çok sıcaktır orası, geceleri bile. Can güvenliği nedeniyle içeride uyumaya çalışmanın, damda yatamamanın ne olduğunu anlaması zordur buradakilerin. Evde otururken pencereden giren bir kurşunla vurulmayacağının da güvencesi yokken. Uykular roket atışlarıyla bölünür, aydınlatma mermileriyle gün aydın olur. Bu gece de sabaha çıkabildiğini düşünürken, yakılan hayvanlardan yayılan ağır koku gelir burnuna...

Doğrudan kendileri hedef alınmasa da, çevresi, kırsal kesimleri bombalanan sivil yerleşim birimlerinde yaşayanlar bundan etkilenir. Sözünü ettiğim etkilenme gürültü kirliliği ya da psikolojik terör falan değil. Hatta, o sırada kızının, oğlunun bombalanıyor olabileceğini düşünmek de değil. Mesela şu, özellikle de çocukların düştüğü bir tuzak: Tatbikat veya operasyon alanında bırakılan patlamamış mermiler, kara mayınları...

Uniformalılar bir yana muharip olmayı seçmeyenlerin de (her yaştan kadın,erkek) aynı ateşte yandığı bir yer. Kimseye taraf olmama, savaş dışı kalabilme hakkının tanınmadığı ve zorunlu askerlik uygulamasıyla iradeleri dışında silah altına alınan, öldürmeye, ölmeye gönderilen insanlar... Vicdan özgürlüğü, barış hakkı, dayanışma, halkların kardeşliği... hak getire...

"İnsancıl hukuk" ne savaşları toptan mahkum eder, ne de bir isyan hakkından söz eder. Mesela 1949 Cenevre Sözleşmesi ve 1977 Ek Protokolü çıkmış olan savaşlarda sivillerin korunmasına dair hükümleri içerir. Asker, özel tim mensubu, korucu, gerilla... onların da can taşıdığını, insan evladı olduğunu ileri sürecek kadar "insancıl" değildir. Mesela şu önerilir: Gerilla üssü olduğu şüphelenilen yerlere hava akını yapacağınız zaman, orada gerçekten sivillerin bulunmadığından emin olmalısınız...

Bütün çocuklar azınlıktır

Yelda

*Türkiye'nin, farklı etnik grupları çocukların kültürel haklarıyla ilgili olan maddelere çekince koyarak imzalayıp onayladığı, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilişinin yıldönümünde, 20 Kasım Çocuk Hakları Günü'nde yetişkinlere ithaf etmek istediğim bir yazı var. Marmara gazetesinin 11 Eylül 1995 tarihli sayısında yayımlanan, **Filip Zakaryan**'ın 20, 30 yıl önce Halep'te yazdığı bir yazının kısaltılmış çevirisi.*

Çocuklara işkence yapmayın, demeye hakkım var. Çünkü hem vaktinde öğrenci oldum, hem yıllarca eğitici, şimdi de öğrenci çocuklarım var. Yazıma başlamadan önce küçük bir olay anlatmak istiyorum.

Tanrı müziği insandan önce yarattı. Tabiatta büyük şarkıcılar yarattı: Denizler, nehirler, yağmur, sel, rüzgar ve gök gürültüsü. Onları küçük şarkıcılar izledi: Ağaçlar, bitkiler, hayvanlar, kuşlar... Doğa şarkıyla doldu. Tanrı baktı ki, her şey çok iyi gidiyor, insanı yarattı. Şarkı hayattır. İnsan nesli başladı şarkı söylemeye ve şarkı insanın ayrılmaz, bölünmez bir parçası oldu. Bütün evren şarkı söylüyordu, ben de söylüyordum.

Çocuktum. Şarkı söylemeyi çok seviyordum, evde de söylüyordum, okulda, sokakta, ormanda, deniz kenarında da. Güzel sesi var diyordu büyüklerim ve ben daha şevkle söylüyordum. Hatta toplantılarda şarkılar söyletirlerdi. Şarkı benim ayrılmaz oyun arkadaşımdı.

Şimdi kesinlikle söylemiyorum; ne evde, ne kilisede, ne ahbaplarımın yanında, ne çocuklarımla iken... Hüzünlü veya sevinçli olduğumda da şarkı söylemiyorum. Herkesin söylediği zamanda ben sessiz ve sakin "Baron Dikran"ı (Dikran beyi) düşünüyorum.

Bir gün okulda müzik saatinde Baron Dikran koroyu susturdu. Parmağıyla beni göstererek, "hey sen, evet evet sen, sahneye çık, yalnız söyle" dedi. Ben mağrur adımlarla sahneye çıktım, başladım şarkı söylemeye. Herkes sessizce dinliyordu. Şarkım bitince Baron Dikran dedi ki, "dinleyin bu çocuğun şarkı söyleşini, bunun gibi söylemeyin. Başka ne şekilde söylerseniz söyleyin, doğru olacaktır. En kötüsü bile bundan kötü olamaz. Haydi yerine git, ağzını da kapat"...

Arkadaşlarım Baron'un bu lafları üzerine gülüşmediler. Ben taşlaşmış kalmıştım. Bir topuz darbesi bile beni bu kadar sarsamazdı. Vücudumdaki tüm kanın beynime sıçradığını hissettim. Yüzüm kızarmıştı, gözyaşlarımı zor tutuyordum. Ve burnum kanamaya başladı. Kan gömleğimden aşağıya akıyordu, ne yapmam gerektiğini de o anda bilmiyordum. "Ne oldu sana, ne oldu diye" Baron tatlılıkla benimle ilgilenmeye başladı. Ama olan olmuştu; ben ölene kadar artık şarkı söyleyemezdim.

4 yıl önce tüm masraflarını kendim yaparak modern, şık bir okul yaptırdım. Binanın geniş cephesi vardı, beyaz ve lekesiz. Girişindeki büyük kapının üstüne büyük harflerle yazdırdım:

"Bu kuruma 30 öğretmen aranıyor. Fakat başvuran adaylar şunu iyi bilsinler ki, bu bina işkencehane değil, ruhu körleşmiş hastaların, tembellerin, beceriksizlerin temel atacağı bir liman değil. Bu bina tarihi bir müze, vakit geçirme yeri veya ticarethane değil. Burası atların yarıştırıldığı bir yer de değil, gladyatör meydanı da. Vaaz verilecek, intikam alınacak, hesap sorulacak bir yer, hiç değil.

Burası çorak bir arazi değil, eğitim-öğretim yeri. Burada dünyanın en değerli, en duyarlı, kolay incinebilen Ermeni öğrencileri eğitim ve öğrenim görecekler.

4 yıl içinde iki kişi başvurdu. Onları öğretmenler odasına götürdüm. Ki sol duvarına şunları yazmıştım:

"Öğretmenlere şu cümleleri ve kelimeleri kullanmak yasaktır:

Sen adam olamazsın. Baban seni boşuna okula gönderiyor.

Sen nerde, kardeşin nerde. Sen nerde, bu dersi anlamak nerde.

Biliyor musunuz ben kimim, ben adamı haşlarım. Ben insana şunu yaparım, bunu yaparım... Hepiniz de tembelsiniz, işe yaramazsınız ve pissiniz.

Hepinizi bu dersten takacağım, en yüksek not 30 olacak. Hepiniz cezalısınız. Yemekten ve teneffüsten men edileceksiniz.

Kalın kafa, beyni sulanmış, akılsız, aptal. Yalancı, inatçı, nankör. Eşşek! (veya hayvanların krallarından herhangi birinin ismi.)

Sağdaki duvara daha büyük harflerle yazmıştım:

Eğer öğrenciler sizi sevmiyorsa veya siz öğrencileri sevmiyorsanız istifa ediniz.

Tüm öğrenciler sizden ürküyorsa veya siz öğrencilere işkence yapmaktan hoşlanıyorsanız istifa ediniz.

Gülünç duruma düşüyorsanız veya öğrencilerin üzerine gülüyorsanız istifa ediniz.

Sayılmıyorsanız veya kabalıkla sayılacağınızı düşünüyorsanız istifa ediniz.

Sizin yüzünüzden çocuklar okuldan nefret ediyorlarsa, sizin yüzünüzden öğrenciler siniyorsa, yüzlerindeki tebessüm yok oluyorsa istifa ediniz.

Dünya üstünde sadece siz varsınız öğretmen olarak zannediyorsanız istifa ediniz.

Eğer sizin anlattıklarınızı tüm öğrenciler anlamıyorsa istifa ediniz.

Size teslim edilen kişilerin dünyanın en değerli kişileri olduğunu unutuyorsanız istifa ediniz.

Eğer sizin yüzünden Ermeni ismi çocukların gözünde küçülüyorsa, sönüyorsa istifa ediniz.

Sizin verdiğinizle yeni karakterler oluşmasını istiyorsanız istifa ediniz.

Sizin yüzünüzden öğrenci ölümüne kadar şarkı söyleyemeyecekse istifa ediniz...

Adı sakıncalı çocuklar Zozan, Jiyan, Rojda

İçişleri Bakanlığı'nca nüfus müdürlüklerine 14 Şubat 1986'da gönderilen genelgede nüfus idareleri ve konsolosluklarını çocuğa konulacak ismi örfe ve adetlere uygun görmedikleri takdirde ana babayı uyarmalarının görevleri icabı olduğu belirtildi. 30 Nisan 1987 tarihli genelgede de Türk çocuklarına milli kültüre aykırı ad konamayacağı bildirildi. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi ise, 7 Mart 1987'de verdiği bir kararla, Türkçe olmadığı gerekçesiyle değiştirilmesi istenen 'Gupse' ismiyle ilgili olarak şu yorumu yaptı: "Ad üzerindeki hak, nitelik bakımından tıpkı kişinin yaşamı ve onuru gibi kişilik hakkıdır. Kişi böyle bir haktan yoksun bırakılamaz." Atatürk Dil Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, İçişleri Bakanlığı'nın isteği üzerine, yeni doğan çocuklara konulması yasaklanan 40 ismin listesini nüfus memurluklarına dağıttı. İncelettirilen isimlerin Kürtçe, Farsça ve Arapça kökenli olduklarını bildirdi. (18 Eylül 1990, Sabah)

• 15 Şubat 1987'de yaylada doğan kızına Zozan adını verdiği için Mehmet Şerif Kocaman mahkemelik oldu. Bitlis Emniyet Müdürü Mustafa Üstün 'boş bir vaktinde' nüfus kütüklerini tarayarak, 'milli birlik ve beraberliği' zedeleyen isimleri tespit etti. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü bu isimlerin Türkçe olmadığını mahkemeye bildirdi. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu da, Türkçede zaten Z harfiyle (ve R ile de) başlayan kelimelerin yabancı kaynaklı olduğu görüşünü bildirdi (Zeki, Zafer, Zeliha). Neyse ki, Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi, "demokratik bir yönetimde kişinin adına dokunulamaz, bu ad değiştirilemez ve değiştirilmesi de istenemez" şeklinde karar aldı. (14 Şubat 1988, Nokta)

• Urfa'da Temmuz 1989'da doğan oğluna Velat adını koyan Turan Sarıtemur hakkında dava açıldı. (24 Ocak 1990 Güneş)

• Hakkari'nin Beytüşşebab ilçesinde yaşayan Fazıl Acar, kızına Jiyan adını koyduğu için Savcılığın, "Milli kültür, örf ve adetlerimize uygun düşmeyen" adın iptalini kamu adına istediği davayı mahkeme reddetti. Yargıtay Kürtçe ad yasağını kaldırdı. (10 Şubat 1990, Güneş)

• 20 Ekim 1991'de dünyaya gelen kızına Rojda adını koyan Veli Soylu, kızını nüfusa kaydettiremedi. Çocuğun kaydını yapmayan Beyoğlu Nüfus Müdürü, "Bu çocuğun ismi sakıncalıdır, bu ismi koymak suçtur. Çocuğunuzun ismini Ayşe, Fatma koyun kayıt edelim" dedi. Baba Soylu, "Bundan 17–18 yıl önce çocuklara Rojda ismi konup kayıt ediliyordu. Bugün neden yasak? Çocuklarımızın ismini de Nüfus İdaresi koysun" dedi.

• Diyarbakır'ın Lice ilçesinde Cumhuriyet Savcılığı'nın Rojda adlı bir çocuğun isminin değiştirilmesi için babasına dava açması üzerine, mahkeme, Türk çocuklarına ad olarak konmasının milli kültüre aykırı olduğu gerekçesiyle çocuğun adını Nefise olarak değiştirdi. Bu kararı bozan Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, "yasağa rağmen böyle bir adın konulması istendiğinde ve bunda ısrar edildiğinde, Nüfus İdaresi'nin yapacağı işlem, çocuğun bu adının nüfus siciline yazılmamasından ibaret" olması gerektiği şeklinde yol gösterdi. (30 Temmuz 199, Cumhuriyet)

• Van'da doğan kız çocuklarına Baver adını veren Takva çifti, nüfus cüzdanı alamayınca, haklarında açılan isim iptali davasını kazandı. (22 Temmuz 1990, Milliyet)

• Adana'da kızına Berivan adını koyan Zeki Kurşun hakkında dava açıldı. (9 Temmuz '94, Ö. Ülke)

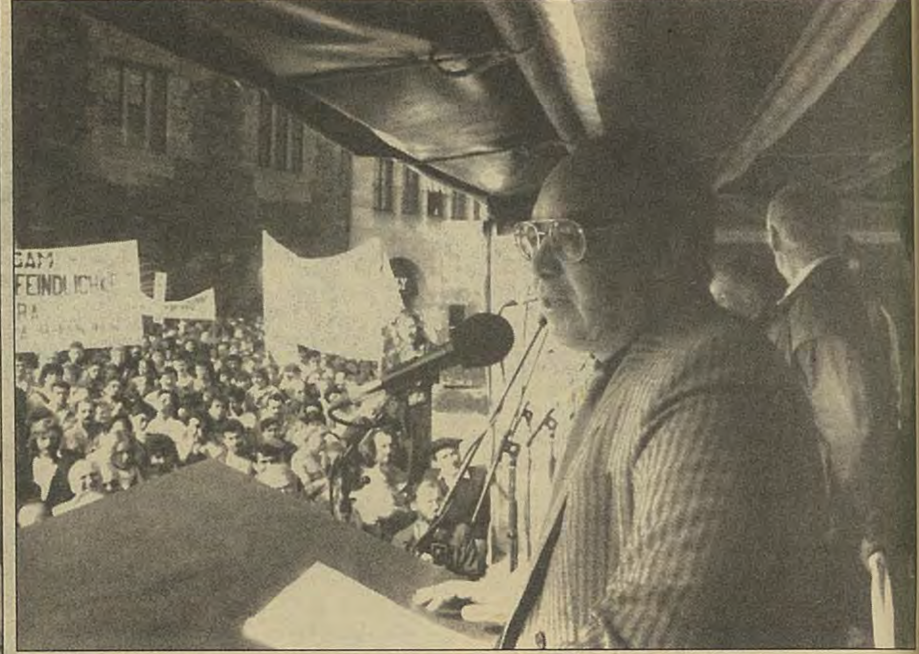
• İçişleri Bakanlığı Kürtçe isim yasağını kaldırdı. (3 Şubat 1995, Posta)

Almanya'daki Türkiyeliler;

Gitmek daha zor galiba!

Ali Ekber ÖZDEMİR

Nürnberg Yabancılar Meclisi Başkanı Ali Bencibara Eşit Haklar Mitingi'nde konuşurken (üstte), '60'lı yılların başında Almanya'ya giden ilk kuşak işçiler aşağılayıcı muamelelere maruz kalmıştı (yanda).

Türkiyelilerin Almanya'ya gelip yerleşmelerinin üzerinden çeyrek yüzyıldan fazla bir zaman geçti. Bu sürede üç kuşak değişti.

İlk kuşağı, sözleşmeli işçi olarak Almanya'ya gelenler oluşturuyor. Bu kuşak ne Almanca öğrenebildi, ne de toplumla entegrasyonları için çaba gösterildi. Bunlara, yalnızca bir makinanın hangi düğmeye basılarak çalışacağı öğretildi.

İkinci kuşağı; aile birleşiminden dolayı Almanya'ya gelen eş ve çocuklar oluşturdu. Alman devleti, eşleri en doğal hakları olan çalışma hakkından üç ila beş yıllık "çalışma yasağı" ile yoksun bıraktı, evlerine kapadı. 6–16 yaş arası, ailelerinin yanına gelen işçi çocukları, ne doğru dürüst eğitim görebildi, ne de topluma uyum sağlayabildi. Çocukların çoğu ana babalarının mesleğini (işçilik) tercih ederek çalışma hayatına atıldılar.

Ülkede doğan son kuşak ise, Almanya tarafından yabancı, Türkiye tarafından ise Almancı olarak kabul edilmeyen bir nesildi. İki farklı kültür arasında sıkışıp, bocalayan, evde ve dışarıda farklı yaşamak zorunda kalan bu kesim, en fazla sıkıntı ve bunalım yaşayan kuşak oldu.

Otuz beş yıl sonunda, Almanya'da beş milyonluk bir göçmen kitlesi oluştu. Bu kitlenin tahminen iki milyonu Türkiyeli insanlar. Bunlar için geri dönüş umudu artık neredeyse ortadan kalktığından, son zamanlarda Alman vatandaşlığına geçen ve geçmek isteyenlerin sayısı hiç de az değil.

Yabancılar Yasası üzerine; Alman vatandaşlığına nasıl ve kimlerin geçebileceğiyle ilgili, Nürnberg Yabancılar Meclisi (Auslanderbeirat) Başkanı Ali Bencibara ile söyleştik.

Sayın Ali Bencibara, kendinizi okuyucularımıza kısaca tanıtır mısınız?

3 Temmuz 1945 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldim. Öğrenimimi tamamladıktan sonra özel sektörde iş hayatına atıldım. Nürnberg'e geldiğim 1971 yılından beri Alman Savunma Bakanlığı'nın memuru olarak ABD ordusunda görev yapmaktayım.

Bunun yanı sıra, iş saatleri dışında, buradaki yabancıların sorunları ve Alman Hükümeti'nin yabancılar politikası üzerine yoğunlaştım. 1978 yılında Alman Sendikalar Birliği listesinden Nürnberg Şehri Yabancılar Meclisi'ne seçildim. 1983 yılında yapılan yeni seçimde yine aynı listeden aday oldum ve Yabancılar Meclisi Başkanlığı'na seçildim. 1990 seçimlerinde Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) listesinden adaylığımı koydum, tekrar başkan seçildim ve halen Nürnberg Yabancılar Meclisi başkanlık görevini sürdürmekteyim. Bu arada Alman vatandaşlığına geçtiğim için 1996'da yapılacak Yabancılar Meclisi seçimlerinde aday olamayacağım. Aynı serie yapılacak olan yerel seçimlerde Alman Sosyal Demokrat Partisi'nden (SPD) belediye meclisi üyeliğine adaylığımı koydum.

Nürnberg Yabancılar Meclisi hakkında bizi biraz aydınlatabilir misiniz?

Nürnberg Yabancılar Meclisi 1973'te (İlki Wiesbaden'de kurulmuştu) kentte yaşayan yabancıların sorunlarını çözmek ve Alman halkıyla ilişkilerini düzenlemek için Nürnberg Belediyesi tarafından kurulmuş resmi bir kurumdur. Nürnberg Belediyesi'ne danışmanlık görevi de yapıyor. Yabancılar Meclisi seçimleri 6 yılda bir yapılır. Ve bu meclise yalnızca yabancılar, yabancıların oylarıyla seçilir. Halen görevdeki Yabancılar Meclisi'nin 33 üyesi vardır. (16 Türkiyeli, 7 Yunanlı, 4 İspanyol, 2 İtalyan, 1 Sırp, 1 Portekizli, 1 Hollandalı ve 1 Polonyalı).

Alman Anayasası'nın üçüncü maddesi "Bütün insanlar kanun önünde eşittir. Hiç kimse cinsiyetinden, soyundan, ırkından, dilinden, görüşünden dolayı ne zarar görmelidir, ne de üstün tutulmalıdır" diyor. Bu madde bu kadar açık olmasına karşın, Almanya'da yaşayan göçmenler için neden bir Yabancılar Yasası çıkardılar? Bu bir çifte standart değil mi?

Gayet tabii bu bir çifte standarttır. Böyle bir yasayla yabancılar kanunen ikinci sınıf insan muamelesine tabi tutuluyorlar. Ben her tartışmamda, bu yasanın yabancıları dışladığı ve yabancıların Almanya'ya uyumlarını zorlaştırdığı tezini savunmaktayım. Ayrıca yasa eyaletlere göre farklı uygulanıyor. Bu durum da ayrı bir çifte standart oluşturuyor.

Mevcut Yabancılar Yasası'na göre, göçmenlere çifte vatandaşlık hakkı tanınmıyor. Bu konuda bazı öneri ve tartışmalar olsa da hep hasır altı ediliyor. Almanya'nın bu tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Almanya'da bazı partiler ve şahıslar çifte vatandaşlık taraftarı olsalar bile, bugünkü Parlamento'da çoğunluk sağlayamayacaklarını bildikleri için böyle bir yasayı Parlamento'ya getirmiyorlar.

Alman vatandaşlığına geçmenin avantajları nelerdir? Şimdiye kadar kaç Türkiyeli Alman vatandaşlığına geçti?

Alman vatandaşlığına geçen Türkiyelilerin sayısı konusunda resmi açıklama yok. Alman vatandaşlığına geçmenin avantajlarına gelince, bunları şöyle sıralamak mümkün:

Almanya'da seçme ve seçilme hakkı; meslek seçiminde serbestlik; oturma ve çalışma iznine gerek olmaksızın ve hiçbir nedenden dolayı sınırdışı edilme korkusu olmadan yaşama; 6 aydan fazla Türkiye'de kalma; Almanya'dan emekli olanlara Almanya ya da Türkiye'de ikamet olanağı; Avrupa ve Avrupa dışında birçok ülkeye vizesiz seyahat; Türkiye'de evlenip, eşini sorunsuz olarak Almanya'ya getirme olanağı; Avrupa Birliği'nde serbest dolaşım ve iş olanağı.

Türkiye, çifte vatandaşlık uygulamasıyla Türkiyelilerin Alman vatandaşlığına geçmelerini teşvik ediyor. Burada Türkiye'nin amacı ve işlemlerin nasıl yürütüldüğü konusunda bilgi verir misiniz? Geçtiğimiz aylarda Türkiye çifte vatandaşlık uygulamasında bazı değişiklikler gitti. Yeni değişiklikler nelerdir?

Türkiye'nin bu uygulamadaki amacı, Almanya'da Türkiye kökenli Alman vatandaşlarından bir lobinin oluşmasıdır. Böyle bir lobileşme bizler için iyi mi, yoksa kötü mü olur, bunu zaman gösterecek.

Alman vatandaşlığına kabul edilen bir kişi, Türk vatandaşlığına yeniden kabul edildiğinde, Almanya tarafından herhangi bir cezai işleme uğruyor mu?

Hayır bir cezai işlem söz konusu değil.

Farzedelim askerliğini yapmamış bir genç Alman vatandaşlığına kabul edildi. Bu vatandaşın askerlik durumu nasıl halledilecek? Yani hem Almanya'da, hem de Türkiye'de iki defa askerlik yapmak zorunda kalmayacak mı?

Hayır, iki defa askerlik yapmayacaklar. Askerlik durumlarının bulundukları ülkeye bağlı olduğu belirtiliyor.

Diyelim ki, Alman vatandaşlığına kabul edilen biri bir süre sonra Türkiye'ye dönmek ve ihtiyarlık sigorta primlerini geri almak istiyor. Kendi payına düşen primlerini geri dönünce hiç sorunsuz alması mümkün mü?

Alman vatandaşı olan bir kişi ihtiyarlık sigorta primlerini geri alamaz. Yalnız bu kişi Alman vatandaşlığından çıkıp, Türkiye'ye kesin dönüş yaptığı takdirde bu primleri almaya hak kazanır. Bu işlem kişinin Alman vatandaşlığından çıkmak istediğini bildiren bir dilekçeyle çok kolay olmaktadır. Bunun tek sakıncası o kişinin Almanya'yı terketmesi ve buradaki bütün haklarını kaybetmiş olmasıdır.

1 Ocak 1991'den önceki Yabancılar Yasası'na göre Alman vatandaşlığına geçmek için alınan harçlar çok yüksekti. Yanılmıyorsam bir maaş tutarıydı. Yeni uygulamaya göre başvuru sahiplerinden ne kadar harç alınıyor?

100 DM alınıyor.

Konsolosluk işlemleri için alınan harçlar ne kadar?

Konsolosluklarda ilk işlemler için 120 DM harç alınıyor. Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi için 48 DM, Alman vatandaşlığına alındı belgesi için de 48 DM alınıyor.

Son olarak söyleyecekleriniz.

Alman vatandaşlığına geçme koşullarını yerine getiren tüm Türkiyeliler vakit geçirmeden Alman vatandaşlığı için başvursunlar.

Kimler, nasıl Alman vatandaşı olur?

1 Ocak 1991'den beri yürürlükte olan Alman Yabancılar Yasası'nın 85. maddesine göre; genç yabancılar 16 yaşını doldurduktan sonra ve 23 yaşını doldurmadan önce başvuruda bulunur ve aşağıdaki koşulları yerine getirirse vatandaşlığa alınır.

• O an sahip bulunduğu vatandaşlıktan çıkmak veya o vatandaşlığı kaybetmek.

• En az 8 yıldan beri yasal ve düzenli olarak Federal Almanya'da ikamet etmek (yasa iki Almanya birleşmeden öncesi çıkarılmıştır).

• Federal Almanya'da en az 6 yıl süreyle ve bunun en az 4 yılında genel eğitim veren bir okula gitmiş olmak (ilkokul, ortaokul, lise veya benzeri okullar).

• Ağır bir suçtan dolayı hüküm giyip sabıkalı olmamak (180 güne kadar olan para cezaları ve 6 aya kadar olup tecil edilen ve sonradan kaldırılan hapis cezaları dikkate alınmaz).

15 yıldan beri yasal ve düzenli olarak Federal Almanya'da oturan yabancılar aşağıdaki koşulları yerine getirirlerse vatandaşlığa alınırlar:

• Şimdiye kadar sahip olduğu vatandaşlıktan çıkmak veya o vatandaşlığı kaybetmek.

• Ağır bir suçtan dolayı hüküm giyip sabıkalı olmamak.

• Kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile üyelerinin geçimini sosyal yardım (sozialhilfe) veya işsizlik yardımı (arbeitslosenhilfe) almadan sağlamak.

Başvuruda bulunanın eşi ve çocukları 15 yıllık süreyi doldurmak zorunda değildir. Üstteki koşullar uygunsa başvuru sahibi ile birlikte eşi de vatandaşlığa alınabilir, bunun için;

• Federal Almanya'da 5 yıldan beri yasal olarak ikamet etmiş olması ve evliliğin en az 2 yıldan beri devam ediyor olması veya;

• Evliliğin en az 4 yıldan beri sürüyor olup, eşin 4 yıldan beri yasal olarak başvuru sahibi ile birlikte Federal Almanya'da oturuyor olması, yani şahsı adına oturma iznine hak kazanmış olması gerekir.

Başvuru sahibinin 18 yaşını doldurmamış çocukları, aşağıdaki koşullar yerine getirilirse kendisiyle birlikte vatandaşlığa alınabilirler:

• Anne ve babanın beraberce vatandaşlığa alınması veya;

• Çocuk veya çocuklarıyla birlikte tek başına yaşayan velinin vatandaşlığa alınması.

Guatemala;

Bu sefer de onlar kazandı, ama!..

12 Kasım'da Guatemala'da devlet başkanlığı, parlamento ve belediye seçimleri vardı. Resmi kesin sonuçlar henüz açıklanmamasına rağmen üç aşağı beş yukarı belli oldu. 3,7 milyon seçmenden, yüzde 42'sinin oy kullandığı seçimlerde, Ulusal İlerleme Partisi (PAN) yüzde 36-40 civarında oy toplayarak, birinci sıraya yerleşirken, Guatemala anayasasının 186. maddesine takıldığı için aday olamayan 1982/83 yılının kanlı diktatörü Rios Monnt'un partisi Guatemala Cumhuriyetçi Cephesi (FRG) yüzde 20 ile ikinci sırada. Hıristiyan Demokrat (DGG), Liberal Sol (UCN), Sosyal Demokrat Parti koalisyonu olan Ulusal Birlik (AN) yüzde 12 ile ülke genelinde üçüncü sırada. Bu yılın temmuz ayında kurulup, kasım ayında seçimlere katılan Yeni Guatemala Demokratik Cephesi (FDGN), ülke genelinde yüzde 8'le dördüncü, başkent Guatemala City'de ise yüzde 10'lara ulaşıp 3. sıraya yerleşerek umulanın üzerinde bir başarı sağladı. Adayların hiçbirisi gereken çoğunluğu sağlayamadığı için devlet başkanlığı için 7 Ocak'da ikinci tur seçim yapılacak.

'95 Temmuz'unda kurulan FDGN, seçimlerden ülke genelinde 4'üncü, başkentte 3. olarak çıktı.

Deniz CANTÜRK
Sedat KALIPÇI

34 yıldır süren iç savaş 1994 yılının mart ayında hükümet ile Guatemala Ulusal Devrimci Birliği (URNG) arasında barış görüşmelerinin başlamasıyla yeni bir evreye girmişti. (Bkz. SÖZ, sayı 22, Onbinlerin Dönüşü). Yıllardır yenişemeyen ve kısa vadede de hiçbirinin diğerini alt/yok edemeyeceği ortaya çıkan bu uzun savaşın tarafları "mücadeleyi başka biçimler altında sürdürmek" için anlaşmaya varma sürecini yaşıyorlar. Savaş ve barış görüşmeleri yan yana, iç içe sürüyor.

1954 yılında reformcu asker Jacobo Arbenz'in CIA tarafından düzenlenen bir darbeyle devrilmesinden beri, ülkedeki sol muhalefet bu zamana kadar hiçbir seçime katılmadı. Sağ partilerin rakibi yine sağ partiler oldu. Geçen seneki barış görüşmelerinin başlamasından sonra ağustos ayında yapılan olağanüstü seçimler için muhalefet yine boykot çağrısı yaptı. Oy kullananların sayısı yüzde 20'lerde kaldı.

Bu yılın başlarından itibaren solun seçimlere katılmak üzere örgütlenmesi konusunda ciddi girişimler başladı. Temmuz ayında, sol muhalefet Yeni Guatemala Demokratik Cephesi'ni (FDNG) oluşturup seçimlere katılacağını açıkladı. 40 yıldan beri ilk defa sol seçimlerde boy gösterecekti. Sürecin başından beri söz konusu girişimi destekleyen URNG halka seçimlere katılma çağrısı yaptı. Böyle bir çağrı 34 yıl sonra ilk kez gerçekleşiyordu. Bunun arkasından sağ partiler FDNG'ye "Gerilla Partisi" yaftasını yapıştırıverdiler. Bu alışılmadık bir şey değildi. Alışılmadık olan ve FDNG'yi politikanın eksenine oturtan, ülkede çoğunluğu oluşturmalarına rağmen, ikinci sınıf vatandaş muamelesine bile layık görülmeyen "yerlilerin kimlik ve hakların" yasal bir parti olarak açıkça savunuyor olmasıydı.

Bu cephe çeşitli Maya halk örgütleri, insan hakları örgütleri, kadın ve öğrenci dernekleri, sendikalar ve meslek örgütlerinin bir araya gelmesinden oluştu. Ilımlı sol bir programa sahip başkan adayları ise, 66 yaşındaki eski merkez bankası yöneticisi ve IMF uzmanı J. Gonzales del Valle. Seçimlere katılabilmek için halk arasında prestiji hiç de iyi olmayan muhafazakar PR (Devrimci Parti) ile hülle yaptılar.

Del Valle kendilerine atfedilen "Gerilla Partisi" yakıştırmasına "Hiçbir örgütsel bağımız yoktur" şeklinde yanıt vermekle yetindi. Şimdi milletvekilliği kesinleşen iki kadın adaydan biri olan Nineth Montenegro'nun (diğeri Rosalina Tuyuc) "orduyu kışkırtmaktan korkuyoruz" şeklindeki açıklamasıyla ilişkilendirildiğinde, bu açıklama daha bir anlam kazanıyor. Yıllardır çeşitli alanlarda kitle çalışması yapmış örgüt ve kişilerden oluşan cephe hem ekonomik açıdan büyük zorluklar, hem de tehdit altında çalışmak zorunda kaldı. Örneğin, Nobel Barış Ödülü sahibi, Quiche yerlisi, yerli hakları savunucusu ve FDNG kurucularından Rigoberta Menchü'yü bölgesinde yapacağı seçim çalışmasından vazgeçirmek için 22 aylık yeğenini kaçırdılar.

Bütün bunlara rağmen, alınan sonuç sevindiriciydi. Seçimden önce burjuva medyasının yüzde 1 oranında oy "bahşettiği" cephenin kendi üyeleri de yüzde 5'e sevineceklerini söylüyorlardı. Konuya ilişkin en iyimser konuşan URNG komutanlarından Gaspar Ilom olmuştu. Ilom, kendisiyle URNG'nin seçimlere ilişkin bu yeni politikası ve FDNG ile ilişkileri üzerine yapılan söyleşide özetle; geçen yılki ağustos seçimlerinde oy hakkına sahip vatandaşların yüzde 20'sinin katıldığı seçimlerden çıkan parlamentonun bütün ülkeyi yönetmekte bir beis görmediğini ve bundan sonra da görmeyeceğinin ortaya çıktığını belirtti. Ilom ülkenin iki yıl önce girdiği sürecin kendilerine sunduğu olanaklar da göz önüne alındığında, artık bütün sol muhalefetin ortak bir çatı altında seçimlere katılmasında yarar gördüklerinden dolayı boykot politikasından vazgeçip toplumun bütün sektörlerine çağrı yaptıklarını açıkladı. FDNG'yi desteklediklerini açıkça söylemekten ısrarla kaçınan URNG, sağ partilere karşı propaganda yapıp, halkı seçimlere katılmaya davet ederek "dolaylı" bir destek sundu. Açıkça ad vererek FDNG'yi desteklediklerini söylemekten kaçınmalarının arkasındaki neden politik olmaktan çok polisiye. 9 milyonluk ülkede 1,5 milyon insan kimliksiz. Bunlar arasında oy verme durumunda olanların büyük bir çoğunluğu ise "ayaklanmacı köylerden" ve URNG yandaşı. Durum böyle olunca, URNG'nin söz konusu vatandaşların gerekli belgeleri edinmeleri için seçimlerin bir müddet ertelenmesi önerisi de tabii ki reddedildi. Hükümet ve URNG, seçimlerin selameti için 1-13 Kasım tarihleri arasında yürürlükte olan bir karşılıklı ateşkes anlaşması yaptılar. Seçim gecesi gelen ilk haberlerin ardından PAN'lıların zafer kutlamaları sürerken, URNG gece saat 00.15'de bir dizi trafoya saldırı düzenledi. Başkentin tamamını ve ülkenin büyük bir bölümünü ve bu arada PAN'lıların zafer kutlamalarını da karanlıkta bırakan bu saldırılar ateşkesi bittiğinin de ilanı oldu.

Sonuç olarak, seçim sonrası ortaya çıkan tablonun, ülkedeki barış görüşmeleri ve demokratikleşme sürecinde sol muhalefete avantaj sağladığı açık.

Kıbrıs Halkının İlerici Partisi AKEL'in 18. Kongresi, 16-19 Kasım tarihleri arasında Kıbrıs'ta Lefkoşa'da yapıldı.

Kongrede 23 ülkeden, 40 kadar partiden, elliyi aşkın yabancı konuk vardı. Türkiye'den de AKEL Kongresi'ne, BSP Genel Başkanı Sadun Aren ve BSP MYK üyesi Sıtkı Coşkun katıldılar.

Kongrenin birinci günü, 6500 kişilik bir spor salonunda tam bir gösteri, kitlesel bir çıkış biçiminde gerçekleşti. AKEL Genel Sekreteri Dimitri Hristofias'ın açış konuşmasının yanı sıra, on kadar konuk parti temsilcisi de açılış oturumunda konuştu.

Konuklar arasında ilk konuşmayı Yunanistan Komünist Partisi Genel Sekreteri, Aleka Papariga ve ikinci konuşmayı da BSP Genel Başkanı Prof. Sadun Aren yaptılar.

Sadun Aren konuşmasında; Kıbrıs sorununun acilen barışçı yoldan, iki bölgeli, iki toplumlu, federal, birleşik, bağımsız bir Kıbrıs devletini sağlayarak çözülmesi gerektiğine işaret etti. Bu amaçla Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'ın sosyalistlerine özel görevler düştüğünü ifade etti.

AKEL Kongresi'nden izlenimler

Sıtkı COŞKUN

AKEL Genel Sekreteri'nin 1,5 saat süren ilginç konuşması ağırlıkla Kıbrıs sorununun kapsamlı ve çok yönlü bir çözümlemesini içeriyordu. Kongre'nin karara bağlayacağı Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne girip girmemesine ilişkin parti tutumuna dair konularda da konuşma, kayda değer bir içerikteydi.

AKEL, Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne Türk ve Rum kesimleri ile bütün halinde alınmasının gerektiğini savunuyor. Tek başına Güney Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne alınmasının adanın ikiye bölünmesi açısından mevcut statükoyu daha da olumsuz bir doğrultuda etkileyecek bir gelişim olarak ele alıyor.

Geçmişte AKEL Avrupa Birliği'ne kesin olarak karşı çıkıyordu. Kongre öncesi yapılan parti içi tartışmalarda ise partinin yüzde 65'i belli şartlar ve koruma önlemleriyle Avrupa Birliği'ne girilebileceğini benimserken yüzde 35'i de eski görüşlerinde ısrar etmişlerdi.

Kongrede aynı konuda yapılan oylamada da benzer bir sonuç çıktı.

Kongrenin ana omurgası ise, Mayıs 1996'da yapılacak olan genel seçimlere hazırlık üzerinden biçimlendi. Kıbrıs'ta yapılan son seçimlerde 14 bin üyeye sahip olan AKEL yüzde 30,3 oranında oy alarak ikinci parti konumunu pekiştirmişti. 1996 seçimlerinde ise AKEL bu oranı aşmayı amaçlıyor.

Kongrenin ana sloganı "Tekrar Ümit Vermek İçin!" idi. Kongre salonundaki diğer sloganlar ise; "AKEL Ülkenin Geleceğinin Garantisi!", "Yeni Ruh, Çağdaş İfade, Dinamik Politika!", "Kıbrıslı Türkler ve Rumların Ortak Mücadelesi!", "Demokrasi, Adalet, Hakkaniyet!", "AKEL Yeni Kazanımlar İçin, Her Zaman Çalışanlarla Birlikte!" idi.

Kongrede 100 kişilik bir Merkez Komitesi seçildi. 16 kişilik politbüro ve genel sekreter ise MYK'nın içinden seçilecek. Bu seçimlerle, 1990'dan beri AKEL'de başlayan gençleştirme devam etti. MK'nın yaş ortalaması 40 yaş grubuna oturdu. Genel Sekreterliğe de tekrar 49 yaşındaki Dimitris Hristofias seçildi.

Kongre sırasında BSP heyeti, Portekiz, Fransa, Avusturya, Irak, İsrail, Rusya ve Ermenistan komünist partileriyle, Sinaspismos ve Sırbistan Sosyalist Partisi'nin temsilcileriyle ikili görüşmeler yaptılar.

AKEL Kongresi partinin Kıbrıs toplumu içindeki belirleyici yerinin tam bir kanıtıydı. Ülkenin başlıca resmi yetkilileri ve diğer partiler kongredeydi. Kongre sürecinde tüm radyo, TV ve diğer kitle iletişim araçlarında AKEL Kongresi ana haberler içinde yer aldı.

Milliyetçilik mo…

Makedonya, yakın tarihte isminden çok söz ettiren biri… siyasal yapısı üzerine genel bir kamu bilgisizliğinden s… yaklaşımla, "Yağmurdan Önce" ve "Yağmurdan Sonra"… uygulama... Gördüklerimiz bunun kanıtıydı sanki...

'Yağmurdan Önce', 'Yağmurdan Sonra'

Makedonya

Atilla TUNA / Hacer YILDIRIM

"Yağmurdan Önce"nin ülkesine gitmek için, her gün iki–üç kez İstanbul -Üsküp seferi yapan bir şirketin otobüsüne bindik. Yerimizi bir bayan ve çok sayıda torba işgal etmişti. Kapıkule'den sonra, Filibe, Sofya ve Makedonya'ya varmadan Bulgar gümrükçülerinin direnişiyle karşılaşıyoruz. Ücretlerini alamadıkları için iş yavaşlatma eylemi yapıyorlardı. Yaklaşık dört saatlik bir bekleyişten sonra derin bir ohh, çekerek Büyük İskender'in ülkesine ayak basıyoruz.

Makedonya'da Anayasa'nın başlangıç maddesi şöyle balıyor: "8 Eylül 1991tarihinde Makedonya Cumhuriyeti yurttaşları tarafından özgür iradeleriyle gerçekleşen referandum sonucunda tarihsel gerçeklere dayanarak Makedonların ulusal bir devleti olmakla birlikte, Makedon ulusunun Arnavutlar, Türkler, Ulahlar, Romlar (Çingeneler) ve diğer milliyetlerin tüm yurttaşlık eşitliği ve birlikteliğini sağlar."

Anayasa'daki "diğerleri" sözü çok önemli. Çünkü bu ülkede, "diğerleri" olarak belirtilen 38 değişik etnik grup var ve her biri burayı yurt olarak görüyor.

Makedonya Cumhuriyeti, tarihsel Makedonya sınırlarının yaklaşık yarısını bile oluşturmuyor. Pirin (Bulgaristan) ve Ege (Yunanistan) Makedonya'sı bu alanın dışında kalıyor. Başkenti ve doğal limanı Selanik. Kuzeyinde Sırbistan, batısında Arnavutluk olduğu düşünülürse Balkanların bu küçük ülkesi, dört bir yandan komşuları tarafından kuşatılmış olarak yaşıyor. Nüfus yapısı oldukça karışık. 1994 yılı sayım sonuçlarına göre ülkenin nüfusu 1 milyon 936 bin 877 kişi. Buna göre Makedonya'da; 1 milyon 188 bin 330 Makedon, 441 bin 914 Arnavut, 77 bin 151 Türk, 43 bin 731 Çingene, 8 bin 467 Ulah, 39 bin 160 Sırp, geriye kalan 33 milliyetten ise 34 bin 960 kişi yaşıyor.

Nüfus sayımında Makedon kaygısı

Sayım sonuçlarının açıklanmasıyla birlikte Arnavut ve Türk siyasi partileri sonucu geçersiz ilan ettiler. Hükümetin nüfus sayımının Makedonların lehine olduğu, bunun demografik dengeyi korumak için yapıldığını söyleyen Arnavut ve Türkler resmi rakamların üzerinde bir nüfusa sahip olduklarını ileri sürüyorlar. İstatistikler, milliyetler arasındaki güven unsurunun zedelenmesine yol açıyor.

Şar Dağı'nın eteklerinde Vrutok'ta kaynağı bulunan ve Üsküp'ü ikiye ayıran Vardar Nehri ülkeyi de kuzey–güney yönünde ikiye ayırıyor. Üsküp ya da Makedonca adıyla Skopye, Vodno dağının hakim olduğu bir vadide konumlanıyor. Kentin eski bölümüne hakim bir tepede yapılmış kalesi, 6. yüzyıldan kalma ünlü Taşköprüsü, Türk çarşısındaki ahşap evleri camileri ve diğer Osmanlı eserleriyle Bursa'yı anımsatıyor.

Kente sabaha karşı vardığımızda gün yeni ağarıyordu. Eski Moskwich'ten dönme bir taksiye biniyoruz. "Vo Turist Otel ve molam" (Turist otel lütfen) diyoruz, beş dakikalık bir yolculuktan sonra otele varıyoruz. Şoföre "Prijatno" (hoşçakalın) der demez, gülümsüyor ve Türkçe "güle güle, ben de Türküm" diyor.

1963 yılında meydana gelen depremden sonra yapılan binalar kentin Osmanlı ağırlıklı görünümünü büyük ölçüde silmiş.

Ekonomi çıkmazda

Taşköprünün üzerinden yürüyerek güney bölümüne; Müslüman kesime doğru gidiyoruz. Türk çarşısının esnafı genellikle ya Türk ya da Arnavut. Her milliyetin kendi kahvehanesi var. Bir Türk lokantasına gidip Üsküp'ün ünlü "Tavşe gravçe" sinin (kuru fasulye) tadına baktıktan sonra bir Türk kahvehanesine gidip iki çay söylüyoruz.

Bu sokaklarda kendinizi Türkiye'de hissedebilirsiniz. Çoraptan, yiyecek maddelerine kadar her şey Türk malı. En sevilen dondurmalardan biri "İstanbul'da yapılmış Algida." Televizyonda, ülker, orkid, selpak gibi ürünlerin reklamları var.

Üsküp kahvehanesi bizdekilerin tıpkısı. Okey, tavla gibi oyunlar revaçta. Havada yoğun sigara dumanı; her yaşta erkekler. Konuşulanlar memleket meseleleri. Dolu olmalarının iki önemli nedeni var; işsizlik ve eş–dost görme isteği. Ülke sorunlarını öğrenmek ve nabzını tutmak bir diğer özellik.

Ülkenin bir milliyetler mozaiği olması, iç dinamik yanı sıra, sorunları da beraberinde getiriyor. Arnavut nüfusunun hızlı artışı Makedonlarda gelecek kaygısını artırıyor. Arnavutça üniversite açma girişimleri, Makedonların öncelikli işe alınması sonucu başgösteren dış göçler, Türkerin Batı Makedonya'da okul açma girişimleri sonucu çıkan olaylar, son aylarda hükümetin değişmesiyle sonuçlanan rüşvet skandalları eroin kullanımı, şeriatçı dış örgütlerin ülkede cirit atması, işsizlik, özelleştirme, savaş rüzgarları ve daha nice sorun ülkeyi sarmış durumda. Bu sorunlarla uğraşan ve tarihlerinde ilk kez bir devlet kurmuş dört yıllık Makedonya Cumhuriyeti'nde, sosyalist dönemde geleneksel tarım, ekonominin belkemiğini oluşturuyordu. Pazarların yitirilmesi, cumhuriyetin geçiş dönemi, Yunanistan'ın tek yanlı ekonomik ablukası ülkenin ekonomisini çıkmaza sokmuş.

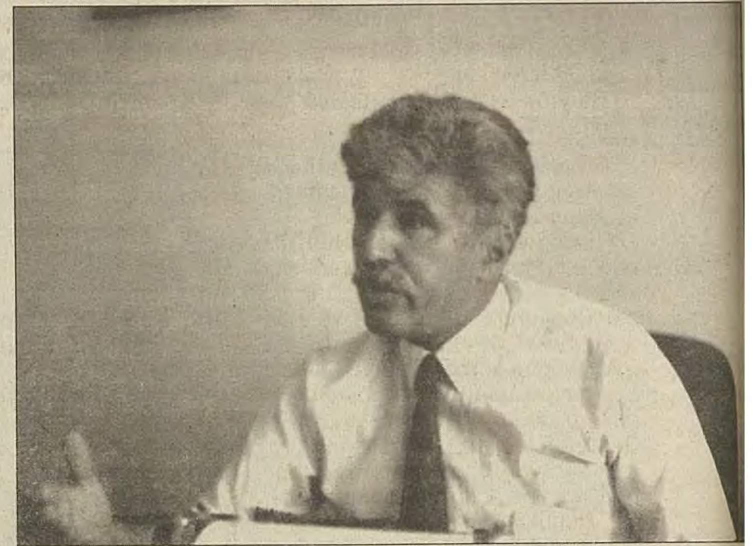
1995'te genel durum şöyle özetlenebilir:

Makedonya yaklaşık 50 ülke tarafından tanındı. Dünya Bankası, ülkeye kredi musluklarını açmış durumda. Ülkede birçok elçilik açılmış Birleşmiş Milletler'in (UNPROFOR) askerleri ülkede bulunuyor. Bin 700 civarında işyerinin özelleştirme çalışmaları sürüyor. Parlamento yeni bir vergi ve gümrük yasasını çıkarıyor. İşsizlik, gittikçe artıyor, grevler yaygınlaşıyor.

Sorunun temeli ülkenin tarihinde yatıyor. 1870 yılında Bulgar Piskoposluğu'nun kurulmasıyla ilk büyük sorun ortaya çıkmış. O döneme kadar bölgeye egemen tek bir kilise o da Fener Patrikhanesi'ydi. Sonraları Sırbistan'ın da karışması sonucu bölge tam bir güç gösterisi haline gelmiş. Birinci Dünya Savaşı sonrası bölge önce bölündü ve bugünkü Makedonya Cumhuriyeti'ne Krallık dönemi Yugoslavyası'nda "Güney Sırbistan" adı verilirdi. Nihayet İkinci Dünya Savaşı'nda Yugoslavya, Bulgaristan ve Yunanistan Komünist Partileri arasında yapılan anlaşma sonucu Yugoslav Federasyonu'na bağlı olarak Makedonya Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu. Tito'nun popülaritesinin hala sürmesinin nedeni işte bu tarihsel gerçeklerle ilişkili...

"Şimdi kazı kazancı"

Vardar nehri kıyısında, bir kafeteryada oturuyoruz. Yaşlı bir kazı–kazan satıcısı "Denemek ister misiniz?" diye soruyor. Mitko adındaki bu yaşlı adama kendimizi tanıtıp "Sosyalist dönemle, 'demokratik' dönem arasındaki farkı" soruyoruz. "Ben o zaman orduda subaydım" diyor. Yanımızdaki sandalyeye oturuyor ve "Sağlık, eğitim ücretsizdi. İşsizlik yok denecek kadar azdı. Şimdi binlerce işsiz var. Gençler kitap okurdu, bedava spor yaparlardı. Şimdi her şey parayla. Tatile çıkabilirdik. Şimdi ise ayak… kalabilmek için demokratik dönemin 'kazı kazanını' satıyorum" diyor.

Sosyalist dönemde Türkler

Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıktıktan sonra Balkan ülkelerinin tümünde ve Yugoslavya sınırları içerisinde yüzbinlerce Türk asıllı insan yaşamını sürdürmeye devam etti. Krallık döneminde Makedonya sınırları içinde yaşayan halkların tümü Sırpça eğitim görüyorlardı. Bölgede yaşayan bütün milliyetlerin ulusal benlikleri sosyalist dönemle birlikte yasal bir zemine oturdu. Bunun sonucu ilk Türkçe gazete "Birlik", 1944'te yayınlanmaya başladı. Radyo yayınları Türkçe;

'Jupa…

"Okulumuz… tıp/ okuldan… yazık yazık/… zık/ ne açık…

...zaiği parçalıyor

...ülke... Ne var ki bu ilginç ve karmaşık ülkenin toplumsal, ...öz edilebilir. Makedonya'nın tarihsel sürecini çok genel bir ...'' diye ikiye ayırmak mümkün: İki ayrı dönem ve iki ayrı

...çocuklarına'

...kapadılar/ Kapatıp okulu / polisler kuşattılar/ maşallah maşallah/ kapatıp kuşa- ...öğretmenimizi kovdular/ maşallah maşallah/ yarım ayın eğitimi buralarda halen/ ...var mı eğitim buralarda halen/ yazık yazık/ dayak bile yediniz çocuklar/ yazık ya- ...göz çocuklarsınız/ burdan bile ders çıkardınız/ maşallah maşallah bu çocuklara"

tiyatro, kültür, dernekleri, Türkçe televizyon yayınları, ilkokullar, lise, Türkçe yüksek okullar, enstitüler ve buna benzer kurumların tümü sosyalist dönemin ürünleri. 1980'lerde Türk kurumlarının sayısı 100'ü geçiyordu. Yugoslavya'nın ve dolayısıyla Makedonya'nın karmaşık etnik yapısı Tito döneminde huzurlu ve milletlerarası bir eşitliğe dayanarak gelişti.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkler'den yüzlerce kişi partizanların saflarına katıldı. Almanlarla işbirliği yapanlar, savaştan sonra rejim karşıtı faaliyet gösteren gruplar da oldu. Sözgelimi Makedonya'da "Yücel" adlı bir Türk Cemiyeti, Pantürkizm suçlamalarından dolayı kapatıldı; birçok üyesi idam edildi. Birçokları da yıllarca süren hapis cezalarına çarptırıldı.

1953-54 arası Türklerin, Türkiye'ye yoğun göç ettikleri dönem oldu. Böylece Türk nüfusu 1970'de 400 binden, 110 bine düştü.

Sosyalist dönem içerisinde Makedonya'da faaliyet gösteren önemli Türk kurumları şunlar:

Birlik Gazetesi: "Faşizme Ölüm-Halka Hürriyet" sloganıyla yayın yaşamına 13 Aralık 1944 yılında başlayan gazete, önceleri haftalık çıkarken şimdi haftada üç kez yayımlanıyor. Sosyalist dönemde Türklerin sesi olarak kabul edilen gazete genel olarak, sosyalist dönemin ve bilincinin tanıtılmasına önemli katkılarda bulunmuş. Eğitim kurumlarının açılmasında, özellikle doğu bölgelerinde şoven Makedon yöneticilerin yöre halkına yaptıkları baskıların azaltılmasında ve sorunların çözümünde etkin bir görev üstlenmiş. Celal Tuna, Necati Zekeriya, Nusret Dişo Ülkü, Şükrü Ramo, Avni Engüllü, Suat Engüllü, Hasan Mercan, Alaattin Tahir, Erol Hayrettin, Şerif Miftar, Kerim Dalip, Fahri Kaya, Fahri Ali, Avni Abdullah, Cemal Süleyman, Remzi Canova, Ali Kubur gibiler, kurumun yetiştirdiği gazeteci-yazarlar sorunların çözümünde çaba gösterip öne çıkmış kişiler. 1991'den bu yana gazete, sosyalist kimliğinden sıyrılarak önceki dönemde yazılamayan "din, Türkçülük" gibi konulara daha fazla ağırlık veriyor. Gazetenin şu andaki Baş ve Sorumlu yazarı Drita Karahasan. "Sesler" adlı aylık kültür sanat dergisi, çocuklara yönelik "Tomurcuk ve Sevinç" dergileri de bulunuyor.

Türkçe Televizyon: Üsküp Televizyonu bünyesinde 1969 yılında kurulmuş. Önceleri, haftada bir gün yayın yapan televizyon, şimdi haftanın beş günü yirmişer dakikalık haber kuşağı ile yayınını sürdürüyor.

Tefeyyüz İlkokulu: Türkçe öğrenime 16 Aralık 1944 yılında başlamış. Sekiz yıllık eğitim veren okulda bin civarında öğrenci eğitim görüyor.

Yeni Yol Kültür ve Güzel Sanatlar Derneği: 1947 yılından bu yana folklor, tiyatro, yazım ve müzik alanlarında en etkin kurum.

TDP'nin 'T'si değil 'D'si büyük olmalı...

Resmi verilere göre 70 bin, Türklere göre ise 100 bin civarında Türk var. Sosyalist dönemde Türkler arasından üst kadroda yönetici olmuş birçok kişi var. Aynı dönemde, her milliyet için kontenjan atamaları vardı ve seçimlerde işbaşına gelmiş kişilerin sayısı azımsanmayacak ölçüdeydi. Şimdi ise milliyetler arası bir eşitlikten sözetmek oldukça güç. Meclis Başkanvekilliği yapmış, Belediye Başkanı, milletvekili olmuş, Komünistler Birliği'nde görev almış çok sayıda Türk'ten sözedilebilir. Makedonya'da görüştüğümüz birçok Türk, sosyalist dönemden övgüyle sözediyor. İşten çıkartmaların olmadığı bir dönemden, milliyet farkı gözetilerek işten çıkartılan döneme ilişkin olarak, İttihatçı Resneli Niyazi Bey'in hemşerileriyle Türk kahvehanesinde konuştuk.

Resne doğumlu Müfit Şerif, "Türkiye'de ve Arnavutluk'tan sebze ithal ediyorum. Eskiden bize fabrikalarda ve işyerlerinde yüzde 10 kontenjan ayrılırdı. Sosyalist dönem Türkler açısından çok iyiydi. Fabrikalar demokrasi döneminde kapandı, işsiz kaldık sonra fabrikalar yeniden açıldı ama Türkleri ve Arnavutları işe almadılar" diyor.

Nezir Necdet, sadece Makedonlara iş verilerek Türklerin göçe zorlandığını vurguluyor. Necdet, Türk Demokratik Partisi'ni (TDP) eleştiriyor ve "Onlar kendi işlerini ve ceplerini düşündüklerinden bizimle ilgilenmiyorlar" diyor.

Gani Aliu "Makedonya'nın geleceğinden endişeliyiz" diyor ve Türkiye'den gelen heyetleri "Makedon yetkililerle görüşüyorlar ve gidiyorlar" diyerek eleştiriyor.

Uzun yıllar Danimarka'da yaşayan öğretim görevlisi Resneli Haşim Bahtiyar da şunları söylüyor:

"1955'teki göçlerden önce Resne'nin yarıdan fazlası Türktü. Şimdi 3 bin Türk var. Burada işsizlik çok büyük, ama insanların çoğunun kendi arazisi var. Böyle olmasa Türkler, yüzlerce kişinin katıldığı düğünleri hala yapabilir miydi?.

Bahtiyar, TDP ile ilgili bir sorumuza da TDP'nin T'sinin değil D'sinin büyük olmasını dilediğini belirtiyor.

Resneli Niyazi Bey'in yaptırmış olduğu saraya gidiyoruz. Evin uzun yıllar önce iki yerel yönetici arasında paylaşıldığını söyleyen rehberimiz "eskiden komünistlerdi şimdi şirket sahipleri oldular" diyor. Bu sözler Makedonya'da yaşayan çoğunluğun genel kanısı...

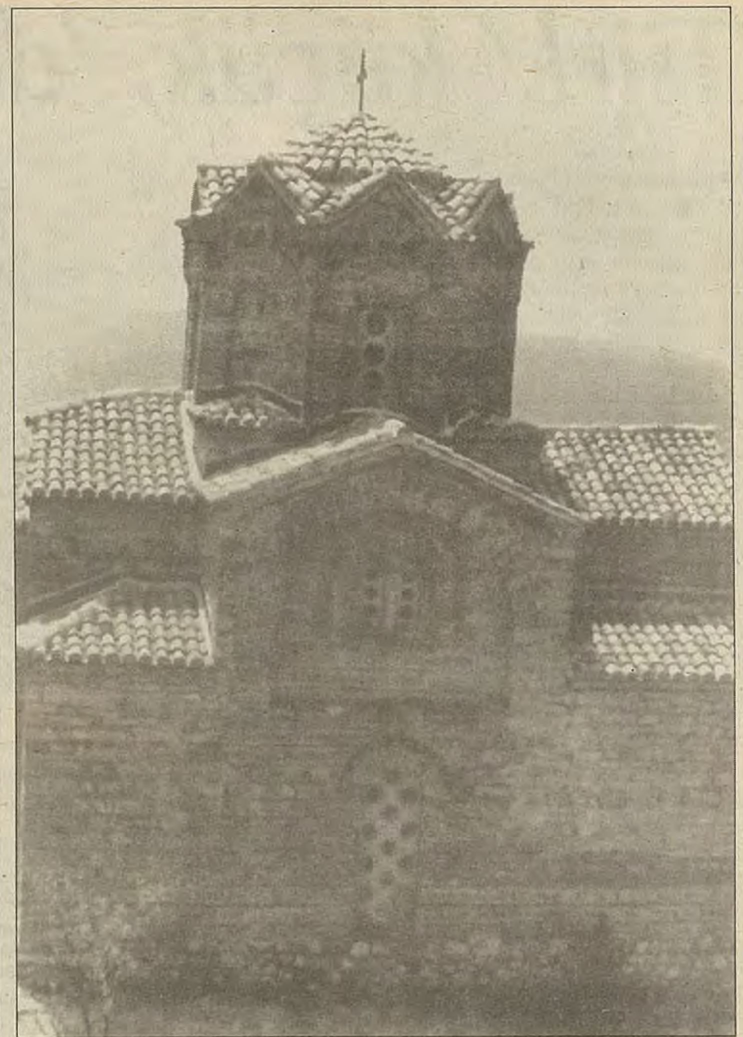
Niyazi Bey'in sarayı bir söylentiye göre Paris'te bulunan belediye sarayından esinlenerek yapılmış. Gerçekten de cephe mimarisi etkileyici olan saray bugün kültürevi ve radyo istasyonu olarak kullanılıyor.

Ayrılıklar

Türk Demokratik Birliği (TDB) adıyla kurulan bugünkü TDP başlangıçta milliyetçi VMRD (Mekedonya'nın Birliği İçin Demokratik Parti) partisi tarafından "ayrılıkçı" olarak suçlandı. TDB'de o döneme başkanlık yapan Mugbil Beyzat, Birliğin amacının sadece Türklerin çıkarlarını korumak olduğunu açıklıyordu. Birliğin 1991 yılındaki kongresinde Avni Engüllü başkanlığa seçildi.1991 yılında üyelerin kararıyla derneğin faaliyeti partiye çevrildi ve bugünkü adını aldı. TDP'nin bugünkü Genel Başkanı Erdoğan Saraç partinin amaçlarını, "Türkleri bir çatı altında toplamak, Türk töresine ve İslam ahlakına yakışır bir biçimde kimliğimizi muhafaza etmek" sözleriyle açıklıyor. Türkiye, üç yıldır Makedonya'da yaşayan Türk öğrencilerine ÖSYM'de kontenjan uyguluyor. Uygulamanın Türkiye'ye göçü teşvik ettiğini, TDP'nin bir biçimde buna katkısı olduğu ve Makedonlarla işbirliği yaptığı eleştirilerine ise Saraç, "Osmanlı'nın gitmesinden bu yana ilk kez göç durmuştur. Bunda en büyük rol TDP'nindir. Eleştirileri haksız buluyorum. Türkiye'de eğitim gören öğrencilerden bazıları geri dönmeyebilir ama birçoğunun dönme zorunluluğu var" diyor. Yeni Türk Partisi'ne ilişkin bir başka sorumuza da, "Devşirme zihniyetleriyle, asimilasyon isteyenlerle hiçbir ilgimiz yok. Yeni Türk Partisi'ni kurmak isteyenler bizden kopanlardır; nifakçılara ihtiyacımız yok.10 kişiyle de parti kurulmaz. Yeni Türk Partisi, zaten daha önceleri kurulan Güven Partisi'nin akibetine uğrayacak" sözleriyle yanıtlıyor.

Yaklaşık 10 bin üyesi olan Türk Demokratik Partisi, 88 şubesiyle yasal olarak kurulmuş Türklerin tek siyasi partisi. Türk Demokratik Partisi'nin, seçimde Gostivar bölgesinden ortaklık yaptıkları "Demokratik Eylem Partisi İslam Yolu" ile birlikte mecliste bir milletvekilleri var.

Medyanın kendilerine kapalı olduğunu, üstelik Birlik gazetesinin partileriyle ilgilenmediğinden de yakınan Saraç, "Biz bunu, Makedonya devletinin sinsi politikası olarak algılıyoruz" diyerek hükümeti eleştiriyor. ☞

Yağmurdan Önce Manastır

Yolculuğumuz Makedonyalıların deyişiyle şairlerin Mekkesi olarak adlandırılan Siruga ve Ohri ile sürüyor. Ohri kenti Makedonya'nın incisi olarak adlandırılabilecek bir yer. UNESCO tarafından koruma altına alınan bu tarihi kent, özgün bir mimariye sahip. Buradaki Türkler ve Arnavutlar çoğunlukla Voska denilen semtte yaşıyorlar.

Ohri gölü kıyısında yürüyüş yapıyoruz. Kentin silüeti etkileyici. Bir kayıkçı ile, 100 dinar karşılığı bizi "Yağmurdan Önce" filminin bazı sahnelerinin çekimlerinin yapıldığı Manastır'a götürmesi için anlaşıyoruz. 15 dakikalık yolculuktan sonra turistlerin sere serpe uzandığı kumsala yanaşıyoruz. Tuğla işçiliği ve dış cephe süslemeleri olan Manastır bir Bizans yapımı izlenimini veriyor. Giriş kapısı kapalı olduğundan içeri giremiyoruz. Filmde linç edilmek istenen Arnavut kızının Manastır'a doğru bir bayırdan aşağı umuda doğru koştuğu sahne gözümüzde canlanıyor. Manastır'da ayin sırasında rahiplerin tartıştığı bir anda silahlı Makedon çetecilerin girdiği kapının yanındaki rahlede oturup Ohri gölünü izliyoruz. Uzakta uçuşan martılar ve onların yankılanan sesleri huzur veriyor içimize.

'Türk' küçük, 'demokratik' büyük olsun

TDP'ye karşı Yeni Türk Partisi

TDP'yi eleştirenler yeni bir partinin kurulması için karar aldılar. Adının "Yeni Türk Hareketi" olacağı söylenen parti, Türklerin üçüncü partisi olacak. Kuruculardan Adnan Kail aralarında TDP'nin de bulunduğu birçok partinin Türklere yanaşamadığı, Türk halkının sorunlarını halletmediği ve çıkarlarını korumadığı gerekçesiyle parti kurma çalışmalarına başladığını söyledi. Siyasi ve toplumsal hayatta Türkleri en yakından ilgilendiren eğitim sorunları, özelleştirme süreci, Türkiye ile ekonomik işbirliği gibi konularda birçok eksikliğin olduğu belirtildi.

Partinin asimilasyonu hedefleyen tüm baskılara karşı olduğunu ve Türklerin göçüne neden olan sebepleri ortadan kaldırmak için çalışacağı söylendi. TDP'de Atatürk ilkelerine saldırılar yapıldığını ve küçümsendiğini, dolayısıyla bu partiye suç ortağı olmak istemediklerini belirterek Yeni Türk partisinin kurulacağını açıkladılar.

Yeni Türk partisi üyelerinin buluştuğu "Galeriya" adlı kahvehanede görüştüğümüz Türklere "niçin yeni bir parti?" sorumuza, TDP'nin çıkarcıların elinde olduğunu Makedonya ve Türk hükümetleriyle ilişkilerin bozulmasına neden oldukları ve kendilerinin cumhuriyetçi bir kimlikte olduklarını söylediler.

'Türk solu Balkanları unuttu'

Birlik Gazetesi'ni ziyaretimizde bizi gazeteci-yazar, TDP yönetiminden Avni Abdullah ve gazetenin baş ve sorumlu yazar yardımcısı Cemal Süleyman karşıladı. Makedonya Türklerinin sorununun Türkiye ile doğrudan bağlantılı olduğunu söyleyen Abdullah, güçlenen ve gelişmiş bir Türkiye'nin varlığının sadece Makedonya Türklerinin değil tüm Balkan Türklerinin güvencesi olduğunu söylüyor ve Osmanlı kültürünün Makedonya'da tarihinin en önemli unsurlarından biri olduğunu belirtiyor. Osmanlı'nın gittiği ve fethettiği tüm yerlerde değişik yapılar inşa ettiğini, uygarlık ve hoşgörüyü getirdiğini buna karşılık Sırpların bugün Bosna'da yapmış olduğu kültürel vahşeti anımsatıyor. Sosyalist dönemde Aziz Nesin, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Çetin Altan gibi çok sayıda aydını ağırladıklarını, dolayısıyla Türkiye aydınını çok iyi tanıdıklarını söyleyen Abdullah, "Dağlarca Vietnam savaşı sonrasında ölen Vietnam çocukları için şiirler yazdı, Bulgaristan'da göç sırasında öldürülen, yurdundan edilen insanlar için bir şeyler yapamaz mıydı?" diye sitemde bulunuyor. Türkiye aydını halkını iyi tanımıyor, dışişleri bakanıyken Mümtaz Soysal'ın TDP'ye niye gerek duyulduğunu anlamadığını vurgulayan Abdullah "sadece adı sosyal demokrat olduğu için bizlerin bir Makedon partisinde yer almamızı telkin etti. Bu tip anlayışlar bizi çok üzdü. Türkiye'de yıllardır ilişkide bulunduğumuz sol bizi terketti" dedi.

Mozaiğin bir bölümünü oluşturan Arnavutlar'ın çoğu işsiz. Arnavutlar ve Türkler kendi aralarında kız alıp vermelerine karşın, her iki azınlık Makedonlara kız vermiyor... Ünlü Resneli Niyazi'nin sarayı şimdilerde radyo istasyonu olarak kullanılıyor...

Milliyetçilik rüzgarları

Tüm dünyada olduğu gibi Makedonya'da da miliyetçilik rüzgarları esiyor. Bu sonuçların etki–tepki dışında farklı boyutlarda incelenmesinde yarar var. İki milyonluk bu küçük ülkede milliyetçilik saymakla bitmez türden. VMRD'ciler, Arnavutçular, Türkçüler, Ulahçılar, Sırpçılar, Bulgarcılar. Herkes bir biçimde kendine göre milliyetçi olmuş. "Büyük Makedonya hayali peşinden koşan insanların sayısı az değil. "Büyük Arnavutluk" hayali içerisinde koşanlar da azımsanmayacak ölçülerde. Gerçek zenginliğin topraklarına daha fazla toprak katarak, insanları yurdundan eederek değil de, ama komşularla ve ülkede bulunan değişik etnik kökenli insanlarla, Tito'nun söylediği gibi "kardeşlik-birlik içerisinde yaşamak"la sağlanabileceğini Eski Yugoslavya'da yaşayan insanlar ne çabuk unutmuş!

Makedonya'nın batısında yeralan ve bir okul sorunun üç yıldan bu yana gündemde olduğu Debre Jupa'sına gitmek için yola çıkıyoruz.

Türklerin okuluna polis saldırısı

Üsküp'ten batıya doğru yolculuk ederseniz geniş bulvarlı caddelerden sonra Kalkandelen (Tetova) yoluna girilir. Kalkandelen, Şar Dağı eteklerinde kurulu Arnavutlar'ın çoğunlukta olduğu Bektaşi geleneğinin türbeleriyle süslendiği bir kent. Dağların etkileyici görüntüleri arasından önce Gostivar ve Mavrova'ya daha sonra da Debre'ye varıyoruz. Debre Bölgesi gölleri, dağları, dereleriyle bir doğa harikası. Otomobilde "Debreli Hasan" türküsünü mırıldanıyoruz. Amacımız Debre Jupası olarak adlandırılan ve Jitinani, Bayramovtsi, Merkez Jupa, Büyük Papranik, Küçük Papranik, Ocavtsi ve Gorentsi köylerinden oluşan bölgeye karanlık basmadan ulaşmak. Sola saptığımız yerden yaklaşık 10 kilometrelik bir yolculuktan sonra Kocacik'e, Atatürk'ün babası Ali Rıza Bey'in doğduğu ve yaşadığı köye varıyoruz. Köyün öğretmeni Sabahattin Sezai, Ali Rıza Bey'in Taşlı Mahalle'de evi bulunduğunu anlatıyor. Evin arkasında bulunan kırda eski bir aile dostuyla özlem gideriyoruz. Sabahattin Bey ve eşiyle vedalaşıp, Debre Jupa'sının Merkez köyüne gidiyoruz.

Köyde Bauddin Şakir'i soruyoruz. Uzaktan "karabiberim" şarkısı duyulan bir kafeteryada sözleşiyoruz. Bauddin Bey'le buluşup evine gidiyoruz. Şakir'in bir oğlu bir de kızı var. Bir süre sonra akrabaları Yusuf Şefko geliyor. Beraberce Debre Jupası okul olaylarına ilişkin bir video izliyoruz. Bölgenin öğretmenlerinden Mirto (Murteza) Zengo, Batı Makedonya'daki durumu anlatarak söze başlıyor: "Bölgeye öğretmen olarak sonradan yerleştim. Makedonların resmi tarihi özellikle Debre Gostivar, Struga Kırçova ve Kalkandelen, Üsküp, Kırçova Ohri civanlarında yaşayan Türkler'in çoğunu Türk olarak kabul etmiyor. Makedonlar bunlara 'Siz Osmanlı döneminde zorla Müslüman olmuş Makedonlar'sınız' diyorlar. Bazı kişilerin Torbeş olarak adlandırıldıkları bu insanlara yöre halkının sadece kendilerini Türk yazdırdıkları ve Türkçe eğitim istedikleri için baskı ve zulüm gördüklerini söyleyen Zengo, 'Bu baskılar arttığı takdirde yörede olaylar çıkabilir" uyarısında bulunuyor. "Babalarımızın analarımızın hepsi Türkçe biliyorlar" diye söze başlayan Debre Jupası Velileri Kurul Başkanı Bauddin Şakir, konuşmasını Makedonca sürdürüyor: "Türkçe bilmiyoruz ama suçlu değiliz. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra köylere gelen Partizan temsilcileri Makedon olduğumuzu yetkililere beyan etmişler."

Şakir, o dönemde Makedonca eğitimin başladığını söylüyor. Annelerinin Türkçeyi çok iyi bildiklerini ama Makedoncayı çok az, hatta hiç konuşmadıklarını belirtiyor. Bölgede üç yıldır meydana gelen olayları ise şöyle anlatıyor:

"1991 yılında aldığımız bir kararla yetkililere başvurarak eğitiminin Türkçe olmasını talep ettik. 'Siz Makedon Müslümanlarsınız' gerekçesiyle karşı çıktılar." Merkez Jupa'ya 15 kilometre uzaklıkta Kocacık köyünde Türkçe ilkokul var. Çocuklar her gün yaya olarak bu okula gidiyorlardı, sonraları yasaklandı."

Şakir, aynı yıl Eğitim Bakanlığı'na sorunun çözülmesi için dilekçe ile başvurduklarını, yanıt alamayınca Moşa Piyade adlı okula çocuklarını göndermeyerek eğitimi boykot kararı aldıklarını söylüyor. O zaman kendimiz okul yaparak, aynı yıl Türk dilinde eğitimi başlattık." Şakir, üç yıldır eğitimin sürdüğünü ama Eğitim Bakanlığı'nın diplomaları onaylamadığını belirterek "7 Haziran'da Başbakan Branko ve Milli Eğitim Bakanı ile yapılan görüşmede konu ele alındı ve velilerin isteği doğrultusunda sorunun çözümleneceği vaat edildi. Ertesi gün ise yaklaşık 500 kişiden oluşan güvenlik görevlileri ve cezaevinden getirilen mahkumlar balyozlarla okulumuzu yıktılar" diye konuştu. Öğrencilerin polisler tarafından dövüldüğünü de vurgulayan Şakir, "Bize hakaret ettiler binden fazla Türk velisi para ve hapis cezaları verdiler. Öğretmenler işten çıkartıldı" diyor.

Okulun tatil olmasına bir gün kala okulları yıkılan öğrenciler ertesi gün okulun yıkıntıları arasında koydukları sıralarla öğrenim görmüşler. Bauddin Şakir'in oğlu o gün okulda müzik öğretmenin yazdığı bir şiiri bize okuyor:

"Okulumuzu kapadılar/ Kapatıp okulu / polisler kuşattılar/ maşallah maşallah/ kapatıp kuşatıp/ okuldan öğretmenimizi kovdular/ maşallah maşallah/ yarım ayın eğitimi buralarda halen/ yazık yazık/ var mı eğitim buralarda halen/ yazık yazık/ dayak bile yediniz çocuklar/ yazık yazık/ ne açık göz çocuklarsınız/ burdan bile ders çıkardınız/ maşallah maşallah bu çocuklara."

Ertesi sabah kahvaltı için köy kahvehanesine gidiyoruz. Sohbetimiz sırasında iki polis memuru kimliklerimizi istiyor. Bir süre kimliklerimizle ilgili notlar aldıktan sonra ayrılıyorlar. Bauddin ve Minto, bizi Debre'ye kadar uğurluyorlar. Yolculuğumuz güneye doğru sürüyor. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yaptığı ziyaret sırasında kendilerine sükünet ve sabır tavsiye edilen Jupalılar, sorunlarının çözümü için Türkiye Cumhuriyeti hükümetinden ilgi ve yardım bekliyorlar.

Dirim nehri Batı Makedonya'nın en güzel nehri dersek abartma olmaz. Doğa olduğu gibi korunmuş. Birkaç yerde villa tipi evler göze çarpıyor, ama bizdeki inşaat hengamesine rastlanmıyor.

Karadayı'dan Halveti tarikatına ziyaret

Türk resmi heyetlerinin uğrak yeri olan Ohri'de bir de Halveti tarikatı dergahı var. Tarikatın temsilcisi Postniş'in Kadri Efendi bizi sıcak bir ilgiyle karşılayıp ağırlıyor. Dergahın anı defterine baktığımızda Türkiye'den bildik şahsiyetlerin adlarına rastlıyoruz. Turgut Özal, Azimet Köylüoğlu, bizden iki gün önce ziyarette bulunan İsmail Hakkı Karadayı bunlar arasında. Dergah, toplantı odası mescit ve sabah namazından önce içilen kahvehanesi köşesinden oluşuyor. Ohri'den ayrılmadan önce son uğrak yerimiz bir bozacı. Manastır'a iki saatlik bir yolculuktan sonra bizleri daha sonra şaşırtacak olan bir yere gitmek üzere sağa sapıyoruz.. Yolumuzun üzerinde olan Enekler köyünden sonra varış noktamız olan Bektaşi köyü olan Kanatlar'a ulaşıyoruz.

Haftaya Bektaşiler ve Çingeneler

Şiirli, müzikli biraz da ciddi...

Gençler kaç yıldır uçamıyorlardı...

Ece Ayhan bir şiirinde "Oğlum ve arkadaşı Bünyamin. Kaç yıllar uçamıyorlardı. Ey kullanılmayan bahçe kapıları! sarmaşıklar!" der... Son zamanlarda gençlerin değişik etkinlikleri ve bu etkinlikler içinde eğlence ile mücadelenin iç içe olabileceğine dair ısrar, bu dizeler ile gençliğin somut durumu arasında bir ilişkiye işaret ediyor... Evet... Gençler kaç yıllardır uçamıyorlardı... Eğlence anlamında da, mücadele anlamında da... Zaman zaman uçma denemeleri olsa da, "uçtu uçtu gençlik uçtu" diyebileceğimiz bir yükseliş ne yazık ki olamadı... Şimdi belki de çok zamandır kullanılmayan bahçe kapılarının kullanılmasına sıra geldi.

Gençlerde belirgin olarak gözlemlenen şey, 12 Eylül öncesinden farklı olarak, mücadele araçlarının ve eğlence biçimlerinin değişmesi ya da değişiyor olması... İşte bu nokta gençler için yeni bir muhalif kimliğin, mücadele zemininin aracı olabilir... Ama yine bu nokta, gençliğin bir denge tutturamayıp "buharlaşabileceği" bir iklimi de motive ediyor... Yani risk ve kazanım iç içe... Bunu tüm gençlik eylemlerinde, eğlencelerde gözlemlemek mümkün...

İşin bam teli de zaten burası...

Setenay DOĞAY

Gençlerde bir kıpırtı var... Bir taraftan "harç eylemleri" gibi sokağa dönük işler, diğer yandan salonlarda şölenlerle iç içe tartışılan sorunlar, danslar ve eğlenceler... Tüm bunların mücadelede bir yükselme işareti olduğunu söylemek için erken... Bir kıpırtı... Şimdilik... Yükselmesi gereken bir kıpırtı...

BSP Gençlik Komisyonu'nun "Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası" nedeniyle geçtiğimiz hafta 19 Kasım Pazar günü, Taksim, Kazablanka Düğün Salonu'nda düzenlediği şölen de kıpırtılıydı. Dönüşümlü olarak yedi-sekizyüz kişinin geldiği, ama salonda yaklaşık dörtyüz kişinin bulunduğu şölen saat 12.00'den gece 22.30'a kadar sürerken, zaman birbirinden farklı etkinliklerle dolduruldu. Her etkinlikte olduğu gibi, burada da geç başlayan şölenin ilk adımı, devrimci mücadelede kaybedilen insanların anısına saygı duruşuydu. Ardından üç oturum şeklinde düzenlenen "Yeni Bir Gençlik Hareketinin Olanakları" konulu forumda konuşmak isteyen öğrenciler söz alarak, genel anlamıyla devrimci mücadele için gerekli araçlar ve mücadelenin örgütlü olarak sürmesi gerektiği konuları üzerinde durdular. Ahmet Muhtar Sökücü, Bülent Forta ve Ertuğrul Kürkçü de, '68'den Günümüze Gençlik Önderleri' konulu söyleşide gençlerle beraber oldular.

Grup Odeon, Grup Dinmeyen, Grup Seraronat ve Bulutsuzluk Özlemi müzikleriyle gençleri coştururken, Sunay Akın şiir ve dia gösterisiyle hem güldürdü hem de düşündürdü. PİKE müzik grubunun ezgilerini, Leyla Onamay, Babek ve Önder Kızılkaya'nın şiirlerini gençler beğeniyle dinledi. Gecenin ilerleyen saatlerindeyse, 'Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz' konulu bir panel düzenlendi. Hayri Kozanoğlu, Ufuk Uras ve Nail Satlıgan'ın katıldığı panelde; konuşmacılar, ideal bir üniversite tasarlamanın ütopik olduğu ve politik gerçekçilikle çeliştiği konusunda birleştiler. Panelistler ayrıca, harçlara yapılan son zamlardan sonra eğitimin meta haline gelmesinin pekiştiğini, üniversite özerkliği, bilgi üretimi yerine bilgi aktarımının bile gerçekleşemediği üzerinde durdular. Ayrıca, atanan rektörlerin üniversitede kendi kadrolaşmalarını oluşturduğu ve bunun artık meşru bir hale geldiği üzerinde konuşuldu.

Panele öğrencilerin müzikten daha az ilgi göstermesi ve zamansızlık nedeniyle sorular bölümünün gerçekleşmeyişi önemli bir eksiklikti...

Girişte, Savaşa Karşı Barış dergisi, SÖZ dergisi, BSP yayınları ve anarşistlere ait standlar kurulmuş olmasına karşın, ilginin az olduğu gözlemlendi.

Bunun şaşırtıcı bir şey olduğu söylenebilir. Gençlerin sayısı ile kitap alanların sayısındaki orantısızlık düşündürücüydü. Şölenin bir diğer ilginç noktası, yalnızca rock müziği yapan sanatçıların şölene çağrılmasıydı. Farklı türlerde müzik yapan grup veya solo sanatçıların çağırılmasının düşünüldüğünü, ancak bunun için gerekli özenin gösterilmediğini kulislerden öğrendik... Tiyatro ve 'Geçmişten Bugüne Gençlik Mücadelesi' adlı sinevizyon gösterimiyle LeMan çizerlerine ve standına da rastlayamadık. Bu eksikliğin hangi taraftan kaynaklandığını öğrenemedik, ancak tuhaf bir durum olduğu da ortadaydı. Açıklama yapılmayışı ise bir başka sorundu...

Her şeye rağmen gençlerin coşkusunu gözledik. Şölenin sonlarına doğru gençler hareketlendiler ve ellerindeki BSP bayraklarıyla halay çektiler. Böylece ısınma sorunu halledilmiş oldu... Stand görevlileri bile dans ettiler. Bulutsuzluk Özlemi'nin sahnede yerini almasıyla ise ritim, coşku daha da yükseldi ve gençler çılgınca dans etmeye başladılar. Bu hareketlilik, panelistlerden Hayri Kozanoğlu'nun "Gençlik eğlenebiliyor... Eğlenerek de taleplerini dile getirebiliyor" şeklindeki sözlerini anımsattı.

Genel olarak beğenilen şölen, gençlerin eğlenceye ihtiyacını gösteriyordu. Organizasyon yanlışları bir yana, böyle bir etkinliğin ilk defa yapıldığı göz önünde bulundurulursa acemilikler doğal karşılanabilir.

Hangi amaçla yapılırsa yapılsın, bu tür şölenler yeni gençliğin profilini de çiziyor. Umarız ki, gençlik buralarda sarfettiği enerjiyi yaşamın diğer alanlarına da taşıyabilsin...

Yaşam herkesin hakkı

İzmir'de 61 kişinin ölmesi ve binlerce insanın evsiz kalmasına neden olan sel felaketi bir kere daha "neden" sorusunu karşımıza çıkardı.

1980'li yıllarda gittikçe yoğunlaşan göç dalgası ve çarpık kentleşme akla gelen ilk cevap oluyor. Binlerce insana köyünde, kentinde, ilçesinde yaşama koşulları bırakılmadığı için "çare" olan büyük kentler. Kimi savaştan, köyünün yakılmasından, boşaltılmasından, kimi de geçinmesi imkansızlaştırıldığından göçmüş ve plansız, çarpık bir biçimde yerleşmiş buralara. Ve büyük kentin bir diğer yoksul yüzü olmuşlar. Alt yapı, eğitim, sağlık, ulaşım hizmetlerinin yetersiz veya hiç olmadığı gecekondu bölgeleri.

Hürriyet gazetesi "Neden uyuduk" diyordu. Ekteki manşet ise "zengin gettoları"ydı. Birinci tablo, merkezi ve yerel iktidarın uğramadığı, hizmetlerin götürülmediği gecekondu alanlarını, ikinci tablo ise, alt yapı, ulaşım, eğitim, sağlık hizmetlerinin, kamusal ve özel yatırımların bulunduğu yerleşim alanlarını kapsıyordu. Bu iki tablo sınıfsal farkların ve ayrışmanın mekansal olarak da ayrıştığının göstergesi. Aynı yağmurda iki-üç km2'lik bir alan içinde bir yanda yağmurun romantizmini yaşayanlar, bir yanda ölen 61 insan ve binlerce zarar gören yurttaş...

İzmir Örnekköy, Yamanlar ve çevresinde yaşananlar, üniversitelerde "insanlık öldü mu?" sorusunu uyandırdı. Akşam gazetesindeki köşesinde "Böyle fakir sevilir mi?" başlıklı yazısıyla mağdurlara küfür eden, onlarla dayanışanları "Allahın melanet kulları" diyen Memduh Bayraktaroğlu'nu ve takipçilerini ve ilgisizleri gördükçe "insanlık ölmekten de beter olmuş" dedik. Polislerin afişlerimizi indirmesi ise "insanlığı kimin öldürüldüğünü" gösteriyordu.

Kampanyada, "Yaşamak Herkesin Hakkı. Sahip Çık" ve "İçimizdeki İnsanı Uyandıralım" sloganı kullanıldı. Bu, yaşama hakkının bütün insanların olduğu, eşitlik, barış ve özgürlükçü bir mücadelenin yaratılmasına yönelikti.

Kampanyada para, giyecek ve yiyecek toplamak biçiminde, M.Ü İletişim, İÜ Merkez, İÜ Avılar Kampüsü, İÜ Çapa Kampüsü, İÜ Cerrahpaşa, İTÜ Maslak Kampüsü, MSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, YTÜ Merkez Bina, YTÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, Tuzla Denizcilik'te çalışmalar yapıldı. MÜ İletişim fakültesinde çarpık kentleşme ve doğal doğal olmayan fela-
ketler konulu bir panel, İÜ Merkez binad
şiir ve müzik dinletisi, MSÜ Fen– Edebi
yat'ta şiir ve müzik dinletisi gerçekleştiril
di. Çok sayıda sivil polisin de "katıldığı
Tuzla Denizcilik'te sinema gösterimi ya
pıldı. Son olarak Yıldız Merkez binad
kampanyaya katılan bütün okulların bir
likte organize ettiği 800–900 kişinin katıl
dığı dayanışma etkinliği ile sona erdirildi
Ve aynı günün akşamı erzaklarla birlikt
kırküç kişi yola çıktık. Yardımların dağı
tılmasında bir merkez olan Çiğli Hall
Evi'ne vardığımızda toplanan para yiye
ceğe dönüştürüldü. Dağıtılmak üzere bö
lündü. Ve teslim için Örnekköy'e polis ta
kibinde yola çıktık.

Belediyenin ilgisizliği sürüyor ve on
beş gün geçmesine rağmen herkes kend
evini temizliyordu. "Devletin eli her yer
yeter" nutuklarını dinleyen halk, bu eli
zenginin ensesini okşamaktan başka hiç
bir yere yetmediğini ifade ediyordu. Tar
bir güvensizlik vardı. Alternatiflerinin o
mayaşının çaresizliği... Sonuç olarak bu
radaki insanlar yalnız. Ve bizler oralard
Türkiye'de bir alternatif olmadığımı
sürece yalnız kalacaklar.

Üniversiteli öğrencile

Anlatılan bizim hikayemizdir ama...

'Gerçeğine değil, perdedeki hayaline aşık olmuştum'...

Sedat KALIPÇI

Bir filmin galasındaydık... Hayır, hayır... Mamak cezaevindeydik.... Hayır, hayır... İspanya İç Savaşı'ndaydık... Zamanın aynasında, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanlar içiçeydi... Tarih seyrediyorduk ama kimi arkadaşlar buna "sinema" diyorlardı... Film seyrediyorduk ama kimi arkadaşlar "esas tarih bu" diyorlardı...

Bir tarihin galasındaydık... Hayır... Cezaevindeydik...

-Bir de baktım kulağımın dibinden kurşunlar vınlamaya başladı. Kendimi çöp bidonunun arkasına atıp ben de, ateşledim...

Mutfakta komün dolabının dibine atılan plastik taburelere oturup kısık sesle, yine bir gece muhabbetine dalmışlardı. Yalnızca "zeytine atış serbest" olduğu için ortalarına aldıkları dördüncü plastik taburenin üstüne bir tabak zeytin koymuşlar bir yandan iştahla yiyorlar, diğer yandan "geçmiş zaman üzerine" konuşuyorlardı...

Diğeri söze karıştı.

- Siz hep böyle oportünistlik yapıyordunuz işte.

- Niye ki?

- Önce kimin ateş ettiğini söylesene.

- Ben senin kafana mı sıktım... Sadece ihtar etmek için ayaklarının önüne.

- Ayaklarının önüneymiş!

- Tabii. İnsan insanın kafasına sıkar mı? Karşındaki faşist mi?

Diğeri taburenin üzerindekileri kaldırırken bir taraftan da neşeyle;

- Sen fazla kafa şişirdin bugün. Hadi taşları yerleştir bakayım... Bir parti daha kafana vurayım.

Ekmek içinden hamura, kağıt ve dişmacunu karıştırılarak yapılmış santranç takımını dizip oynamaya başlayınca biraz önceki konuşulanları, mazide kalan, ama izleri bilinçlerinde bütün tahribatıyla süren tartışmaları unutmuşlardı bile. Sözlerinde ve gözlerinde birbirlerine karşı kin yoktu. Şimdi umudu ve onuru paylaşıyorlardı zindanda...

Zaman da kendileri de değişmişti...

"Toprak ve Özgürlük" filmindeki karşı binalara siper tutmuş "düşman kardeşler"in birbirlerine söz ve kurşun yağdırdıkları sahne, bana yukarıda anlattığım "azmettiricisi, faili ve kurbanları biz" olan ve hala aramızda yaşayan, tamamen gerçeği anlatan, bizim olan bu hikayeyi/hatırayı çağrıştırdı.

Galasına gittiğimiz "Toprak ve Özgürlük" filmi bittiğinde gözyaşlarımı sileyim telaşıyla öne eğdiğim başımı, ışıklarla beraber kaldırdığımda Blanca ile göz göze geldik. Yaşıyordu işte, ölmemişti. Öylece duruyordu sahnenin önünde. Gözlerimi kaçırdım. "Özür dilerim Blanca seni biz öldürmedik. Özür dilerim sen ölmemeliydin. Seni bir daha vurmayacağız" demek geldi içimden.

Bir koltuk ötemde oturan eski "düşman kardeşimin" "şimdi bu yalan mı?" sorusuna, sevgilimin, "o herifin adı Zakaridis miydi neydi?" diyen sesi karıştı. Bana zindanları çağrıştıran bu film, ona Kapetanios'ları hatırlatmıştı. Hangi şiirdi o çığlık çığlığa Atina'yı anlatan?

"Benim büyük babam iç savaşta cumhuriyetçilerin saflarında savaşmış. Bilmiyorduk. İspanya'da okullarda İç Savaş anlatılmadı, tersine topluma unutturuldu. Evlerde konuşulmadı. Aslında birçok şeyi ben de bu filmde öğrendim" diye anlatıyordu, filmde Blanca'yı oynayan genç kadın. Siyah pantolon, beyaz gömlek giymiş küçümen narin biri gibi geldi bana...

Programa göre, filmden sonraki söyleşi bölümü başlamıştı. Blanca konuşması bitince kendisiyle sohbet etmek isteyenleri beklemek üzere kulise gitti.

Arkamdan; "doğru, bu marksizm yanlısı bir filmdir. İç Savaşı asıl biz götürdük. Teknik olanaklarımız olmadığı için gerçekleri anlatan bu türden çalışmalar yapamadık"; diye uzun uzun anlatan bir anarşisti görmek için geriye döndüğümde, önündeki koltuğa tutunarak ayakta durmaya çalışan Bask bereli 70-80 yaşlarında bir ihtiyar söz alıp konuşmaya başlamıştı bile... "Disiplin", diyordu anlamakta güçlük çektiğim bir şiveyle, "disiplin"... "Ama bu POUM'cularla Anarşistler disiplini bozdular", diyordu özellikle de anarşistlere yüklenerek. Bu yaşlı Uluslararası Tugay savaşçısı "disiplin olmadan savaş kazanılamaz" diye ısrarla tekrarlıyordu.

Daha sonra filmin yapımcılarından birinin, kendilerine yönelik bir eleştiriye "bu kadarcık bir filmle bütün detayı veremezdik", şeklindeki yanıtını çeşitli konuşmalar izledi.

Konuşmak için en son ayağa kalkan ve psikanalist olduğunu söyleyen biri, "dikkat ettiniz mi, yine hep birbirimizi suçladık. Filme ilişkin tarihsel ve sanatsal elestiri getiren kimse olmadı, bu film için burada toplanan bizler, dışarıdaki Neo–faşistlere karşı da bir araya gelsek çok iyi olacak" deyip oturdu.

Ortada bir film var. Çok uzak olmayan bir ortak geçmişe belli bir tarih noktasından bakışı içeriyor. Herkes bu kıssadan, kendi hissesini çıkartmaya çalışıyor. Özellikle SÖZ sayfalarına yansıyan film üzerine tartışmalar, dahası "hodri meydanlar"ı hatırlayınca işin önemi daha bir artıyor...

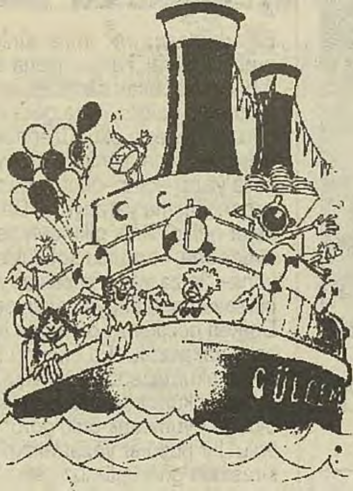
Şu unutulmamalı. Duvar yalnız "stalinistlerin" üzerine yıkılmadı ki... Geçmişte olduğu gibi yazılı ve sözlü tartışmalarda "sadece ben haklıyım" mantığı ve pratiklerinin bize bir şey kazandırmayacağını düşünüyorum filmin galasında... Oraya buraya serpiştirilmiş "sevgili arkadaş, sevgili yoldaş" gibi usulden düzeltmelerin şimdiki zamandan başlayarak, yeni bir tarihin yapımına hiçbir faydası yok. Karşı tarafın da, öteki'nin de "haklı yanları" olabileceği korkusundan kurtulabilmiş olanların düze çıkarabileceği bir ortak muhasebe bu. Ve mutlaka yapılması gerekiyor...

Bir tarafta İspanya İç Savaşı, bir tarafta Türkiye'de geçmişte sosyalistler arası ilişkilerin şiddet zeminine kadar tırmanışı ve ortak kaderler/kederler, diğer tarafta İsviçre'de "Toprak ve Özgürlük" filminin galası ve SÖZ'de karşılıklı tartışmaların düşündürdükleri...

Çıkışta sol göz ucuyla "Blanca"ya tekrar bir baktım; son görüntüsü aklımda kalsın diye. Kristal bir kadeh tutuyordu elinde.

Gerçeğine değil, perdedeki hayaline aşık olmuştum...

'Seyrisefain dendi mi boğazda bir ben, bir de eskilerden Gülcemal'

Geçen haftaki "Eşber Saati"nden sonra, sevgili Eşber'e "hassaten iletilmesi" ricasıyla tanıyan ya da tanımayan pek çok kişiden telefon, mektup ve telgraf geldi. Bizzat arayanlardan birisi Karadeniz Dev-Genç başkanlarından Seçkin Kır... Nam-ı diğer Karadeniz Dev–Genç'in Gregori Peck'i sevgili Seçkin, "En esaslı iki hatırayı nasıl unutursun" diye sitem etti telefonun tellerinde...

(Geçerken seyir defterime bir dilnot düşmeye izin verin... Konuşmalarımızda artist ve futbolcu isimlerini duyan şimdiki zaman gençlerinin şaşırdığını görüyorum. Gençlerden edindiğim sonuç, "Eylül öncesi ve eylül sonrası" denebilecek iki dönemin kuşakları arasında "mutlak ama muğlak" bir kopukluk... Gençler, tüm akılların kendilerinde toplandığını zannediyor... Bizim kuşağın ise, ne futbol, ne aşk, ne teori, ne pratik bilmediğini varsayıyor. Çünkü resmi tarihler sadece politika teorisi ve pratiğinin yazılı metinleri üzerine kurulu... Gündelik yaşamın diğer görüngüleri, politikanın halleri dışındaki hali pür melallerini gençler bilmiyorlar. Sinemaya sadece yazı gösterirken, "ajitasyon ve propaganda" için gittiğimizi zannedenler bile var. Ne yani 'biz sinemasız reisicumhur muyuz?' diyorum bazen, anlamıyorlar! Bizim kuşak, "sinemanın en iyi kötüsü" Ahmet Tarık Tekçe'yi, Yengeç Raziye namıyla ünlü Halide Pişkin'i, Ayhan Işık'ın rakibi yerli Humprey Bogard Turan Seyfioğlu'nun yanı sıra yenileri bile bilir! Aslında belki de bilmediğimiz "en iyi bildiğimizi zannettiğimiz yüksek siyaset...)

Uzatmayalım... Telefonun tellerine hatıralar konuyor... Ve Seçkin anlatıyor:

"Eşber ile Samsun'da tavla oynuyoruz. O görmediği için ona hangi zarın geldiğini ben söylüyorum... Her seferinde beni yenince, hile yapmaya karar verdim ve Eşber'in zarlarını işime geldiği gibi söylemeye başladım. Eşber bunu derhal fark etti ve bana şöyle seslendi: 'sesinden yalan söylediğini görüyorum. Dev–Genç'liler yalan söylemez.' Yine bir gün kulakları çınlasın şimdilerde Hamburg'ta zorunlu ikamet eden İrfan Cüre, ben ve Eşber, Samsun'da faşistlerle kavga ediyorduk... (geçmiş zaman olur ki, hayali anti-faşit mücadele değer...) Bir ara zor duruma düştük ve ayıptır söylemesi kaçmaya başladık. Eşber ortada kalakaldı... Gün gibi anımsıyorum, bize şöyle bağırıyordu: 'kaçmayın ulaaannnn... Elimin erdiği, gözümün gördüğü kadar ben kavgaya devam edeceğim... Dernekte kimin yüzüne bakacaksınız bakalım... Yuh olsun size..." Eşber'in elinde çırpınan ülkücü ise, MHP'nin TÜRK'ücüsü, Ozan Arif...

Seçkin'de hatıra bol... Ama okumak bir yanda, yazmak diğer yanda... Bizim kuşağın eli kalem tutmuyor besbelli... Fırsat bu fırsat takılıyorum; "Hatıralar 23. sayfaya... Bir gün yazan bulunur ve bir tarih hatıralar üzerinden de hissedilir... Nerede o günler..."

Seçkin, "size bir sürprizim var" diyor.

Vapurdan vapura deniz misafirliği

İşte bu nedenle Gülcemal misafirlik için Boğaz'da seyrediyor... Vapur sakinleri nereye dümen tutulduğunu bilmiyor. Sürpriz... Sadece "Boğaz'da bir özel mekan" sözleri kulaktan kulağa dolaşıyor. Gemi sakinleri neşeli... Gramofonda, protest taş plaklar çalıyor... Ajanslar haberleri geçiyorlar... Yine kayıplar, yine insan hakları ihlalleri... Bir tayfa, Dicle ve Fırat illerine ne zaman gideceğiz diyor iki dize okuyarak "Meşeler yapraklarınca bir tuhaf olurlar işte/ Koparılmış Kürt çiçekleri.... Açık kalmış atlası, deniz taşmıştır, darılmasın Fırat ama..."

Kuruçeşme'de demir attıklarında kıyıya çekilmiş melul melul kendilerine bakan bir tanıdıklarıyla karşılaşıyorlar. Düdüklerle selamlar veriliyor ve Gülcemal, vapura rampa ediyor...

Seçkin, karşılıyor ve içeriye buyur ediyor. Burası bir bahtı kara vapur... Gülcemal'in Laz sakinlerinden biri karaya demir atmış, elini eteğini denizden çekmiş, sadece ayaklarını denize uzatan vapuru görünce ilk tepkiyi veriyor:

"Haçan ki bu 'vapur ölüsü'dür da... Ha bunun tevelledü nedir? Hangi denizde doğup, büyümüş ve haçan ölmüştür da..."

Der demez, herbirinin eline bir "tarihname" tutuşturuluyor...

Bahtıkara Seyir Defteri...
Tarih: Teşrinisani 1342 (Kasım 1926)
Cumhuriyet 3 yaşında.

1. Harb–i Umumi'nin mağlup devleti Almanya'nın Bremen (hani mızıkacılarından tanırız masallardan) limanında denize indirildim. Denizin tuzlu suyuna, yosununa, iyoduna, balığına, kuşuna MERHABA...

Sonra ummanlar dolaştım, deryalar aştım. Bu büyük serüvenin nihayetinde İSTANBUL'a, BOĞAZİÇİ'ne ulaştım.

Ve kaydım yapıldı resmi evraka:

Adı: RUMELİKAVAĞI
Seyrisefain sırası: 73
Tarih: 8 Kasım 1945

19 yaşında bir civanım. 2. Harb-i Umumi bitti şükür. Dilerim dünyada sulh daim olsun.

Soğuk ve yağmurlu bir gün. Boğazın serin sularında Arnavutköy'e doğru yol alıyorum. Kuruçeşme önlerinde Şirket-i Hayriye'den kalma 47 numaralı Tarzınevin ve 48 numaralı Dilnişin'le selamlaşıyoruz düdüklerimizle.

Her dilden, her dinden, her cinsten insan taifesi doluşmuş alt salonuma güvertemde kimseler yok. Soğuktan, poyrazdan zahir.

Mürettebat, yaklaşan kış, mahrukat fiyatları üzerine dertleşmekte lombar ağzında.

Tarih:......../........./ 1986
Hüzünlüyüm. Hüznümden geberiyorum. Şehir Hatları'ndan emekliye sevkedildim. Kolay değil 60 yaşındayım ve de 60 yıldır hizmetteydim.

Neler görmedi bu lombozlar (vapurların gözleri yoktur bilirsiniz). Seyrisefain dendi mi Boğaz'da bir ben bilirim, bir de eskilerden Gülcemal.

Hey gidi günler hey...

Yunuslar yarışırdı benimle bir zamanlar ve martılar süzülürdü üstümde. Bet sesli, bembeyaz, güzel deniz kuşları. Çok özleyeceğim onları.

Bir şarkı söylüyorum. Hüzünlü bir şarkı. "Bir zamanlar maziye bak. Ne kadar şendik."

Tarih: 8 Kasım 1995
69 yaşındayım, Yaşlı ve de yorgunum. Kuruçeşme iskelesinin hemen yanında bağlıyım şimdi. Bremen'de başlayan sergüzeşt burada bitiyor. Biz 3 kardeştik. Kızkardeşim Güzelhisar çoktan jilet olmuştur. Öteki kızkardeşim...? Hay Allah adını unutmuşum. Yaşlılık işte. Ondan ne zamandır tek bir vapur düdüğü yok. Encamını bilmiyorum.

Makinalarım söküldü. Artık kaptan, çarkçıbaşı, küpeşte, palamar gibi bildik lafları da duyamaz oldum.

Bordama, tekneme, sintine, paskül ve binlerce deniz anası ölüsü bulaşmış. Derya içreyim de deryaya ıraığım. Ne garip bir tecelli. Önümde geçen gemilerin dalgası da olmasa ölü sanırsınız beni, öyle devinimsiz yatıyorum burada. Martılarım da görünmez oldular. İnsanlar denizleri küstürünce o beyaz deniz kuşları aldılar başlarını kör gırtlak uğruna çöplüklerini mekan tuttular İstanbul'un. Kire, çöpe, karaya bulandılar da kargadan beter oldular.

Üşüyorum. soğuktan, kıştan, yağmurdan değil üşümem. En çok yalnızlıktan, insansızlıktan, sevgisizlikten."

Rumelikavağı vapurunun "Seyir defteri"ni okuyunca "Boğuldukları zamanki yaşlarıyladır çalgıcılar" dizeleri geliyor akıllarına... Kolektif hafızayı yokluyorlar böylece... Tarih, seyir ve insan ve mekan... Vapur'un seyir defteri, yakın tarihin seyirlerini anımsatıyor...

Adet olduğu üzere biri seyir defterine not alıyor:

"Bir zamanlar Sinop limanında gezinirken "kayık ölüsü"ne rastlamıştım. Bu ilginç rastlantı canlıların ölümleri ile cansızların ölümleri arasındaki farkı düşündürmüştü... Canları acır mıydı? Onların öte dünyası var mıydı? Birbirlerinin tarihlerini, acılarını bilirler miydi... Yoksa onlar da, tarihini unutan kimi muhalifler gibi miydi? Düşünceler içindeyken, bir balıkçı yaklaşıp, "kayık ölüsü"nün hikayesini anlatmıştı... "Kayık ölüsü", "Cezaevlerinin Fizanı" da denen Sinop'un Hanı'nın duvarlarının hemen yanıbaşındaydı. Sabahattin Ali'nin "karşıda deli dalgalar/ gelir duvarları yalar" dizelerini yazdığı, dalgaların ısrarı ve inadı ile aşındırdığı bu duvarı görünce, bu ölümün failinin "deniz" olduğunu zannetmiştim. Yanılmışım... Biraz ötedeki eski zaman balıkçısı işaret parmağıyla kale duvarlarına "tünemiş" gibi duran terkedilmiş bir evi göstererek, "evdekiler ölünce, yavaş yavaş ev de birden yaşlandı ve sonra öldü... Kayık ise sahilde uzun yıllar bekledi... Sonrasında o da öldü" anlamına gelen bir şeyler mırıldandı..."

Cezaevinden yeni çıkmıştı... Bir tarihe eklemlenmek istiyordu... İnsanları aradı bulamadı... Kitapların kenar notlarına baktı, izine rastlayamadı yitenlerin... Bir tek hatıralar kalmıştı geriye...

Asi hayat usul olmuştu... Ve tarihe sahiplenmek gerekiyordu... Çünkü tarihsizlik talihsizlikti...

Gülcemal Vapuru, kardeşi Gülnihal, Rumelikavağı, Tarzınevin, Dilnişin ve diğerleri... Şirket-i Hayriye'nin vapurları...

Rumelikavağı'nın seyir defterini okuyunca kendi tarihleri geldi akıllarına... Ve......;

"Ah kavaklar, ah kavaklar acı değdi içime..."

"Kayık ölüleri"nden, gözönünde "kayıp ölüleri"ne sürüp gidiyordu hayat...

Çok bi fena büyüklerin açık görünen "Kapalı Oturumlar"da memleketin içine/dışına etmeleri karşısında, muzip çocuk meclisinin itiraz makamında yanıtı... Oh olsun fenalıklara... Aklınızla yaşayın e mi?

SAHAF GÜNCESİ

Oğuz ÖZDEM

Genç şairler için zar atanlar

Zar atmak... Kumarhanelerden çok, kenar mahalleleri çağrıştırır bende. Üç-dört kişi bir araya gelir, toprak zeminin engebelerini yok etmek için bir mendil sererler ortaya. "Oğlum kemik" diye seslenirler zara. Artık o kemik şans mı getirir, ihanet mi bilinmez.

Kumar zengin oyunu sayılır, ama asıl yoksul oyunudur ya da duyulan heyecanlar farklıdır. Zengin, oynamanın, kazanmanın hırsını doyuma ulaştırır, belki de yaşamdaki erkini bir daha görmek ister kumar masasında. Yoksulsa az kazanır; çünkü rakibi de yoksuldur, ama her zar atışında futbocu olur, at yarışı oynar, artist olur...

Yıllar sonra tekrar zar atmak deyimiyle karşılaşacaktım, yalnız bir farkla; oyunun kuralları ve oyuncular değişmişti, ortaya sürülen mano (para) yerini "genç şaire" bırakmıştı.

Genç şairler için zar atma deyimini, sanıyorum, ilk kez Cemal Süreya kullanmıştı. Nurullah Ataç'ın deyimi kullanıp kullanmadığına rastlayamadım, ama "N. Ataç'ın zarını attığı gençler" deyimi kulağıma çalınmıştı. Başka kimler, niçin zar atmıştı? Bu bir-iki cümlelik mesajlar, göndermeler kimeydi; okurlara mı, edebiyat çevrelerine mi? Şair için mi, yoksa şiir için miydi? Veya zar atmaktaki ölçütleri neydi?

Bu ve benzeri sorulara az da olsa yanıt bulurum düşüncesiyle yola çıksam da, asıl amacım "bir şiir niçin sevilir, niçin sevilmez" sorusuna zar atanların birikimiyle yanıt vermekti.

Bu amaç doğrultusunda şiir kitaplarının arka kapaklarını dolaşmaya başladım; çünkü bu zarlar genellikle arka kapaklarda atılmıştı. Oralarda bir değil, birçok isimle karşılaşınca konunun çok genişlediğini, dağıldığını gördüm. Bunun ayrı bir inceleme konusu olabileceğini düşünüp bir başka adrese, Nurullah Ataç'a gittim. Öyle ya, Ataç bir döneme damgasını vurmuştu. Bu damga da halen silinemediğine göre, başarısı nerede gizliydi, yöntemi neydi, kimlere zar atmıştı veya atmamıştı. "Günce" biraz da itiraf anlamına geldiği için Ataç'ın Günce'lerini yeniden taramaya başladım.

Olumlu olana, olumsuzlukları görerek daha kolay varabileceğimiz için öncelikle beğenmediği, şiirleri-şairleri niçin beğenmediğini saptamaya çalıştım.

Ataç'ta en çok rastladığım cümlelerden biri "okumadım, attım bir yana" cümlesi oldu. Günümüzde de şairlerin "eleştirmenler okumuyor" kanısı yaygın olduğu için bu cümle özellikle dikkatimi çekti. Eleştirmenlik atama sonucu oluşan bir meslek değil, gönüllü oluşan bir çalışma alanı olduğu için eleştirmenlerin biraz da gönül alıcı olmaları gerektiğine inanırım. Kendilerine gönderilen ürünleri, dergileri okumaları bir görev değil; zorunluluktur. Çünkü ilgili çevreyi ve kişileri etkileyici bir konuma gelmişlerse, özellikle "şiirin kalbi"ni kırabilirler. Ataç, bazı şiirleri niçin okumadığının gerekçesini kendisi de düşünmüş. Bir yerde: "(...) eleştirmeci ancak anlayabileceğini, kendinde anlamak özencini uyandıracak yazıları okur" diyor. Biraz irkildim. Bir eleştirmen "öznel eleştiri yöntemi"ni benimseyip, sevdim veya sevmedim diyebilir, ama "anlamadığım" sözcüğünü biraz temkinli kullanmalıydı. Aynı yazının devamında: "(...) eleştirmeci kendine yarayabilecek yazıları seçen, ötekilere el sürmeyen kimsedir" diyor. Yazının yön değiştirmesini istemiyorum, ama "yararcılık" günümüz eleştirmenlerine de uyarlanabilecek bir yargı olduğu için sıvı olanın eleştirilen değil de, eleştirmenin ön plana çıkması sonucunu doğurur ki bu da, eleştirmenlere karşı olan güveni ister istemez sarsar veya öznel eleştirinin sakıncalarını gösterir.

N. Ataç'ın okumadıklarını değil de, okuduklarını nasıl değerlendirdiğine bakalım. İlk dizesi berbat olan bir yırı (şiiri) okumam diyor. (Gene okumamaya geldik). Çünkü ilk dize berbatsa son dizeler daha da berbattır yargısına varıyor. Burada da şu akla geliyor; ya berbat değilse...

N.A., Muzaffer Tayyif Uslu'nun ölümünden sonra onun şiirlerini "sevmek" dileğiyle okuduğunu, ama sevemediğini söyler: "(...) Ozan şimdi güzel bir söz söyleyecek, özlü bir tele dokunacak diyorsunuz. Boşa çıkıyor umudunuz, soluğu kesiliveriyor ozanın. (...)" "'Yaşamayı Sevmek' diye bir konu tutturmuş, hep onu söylüyor. Yaşamak sevgisine de inandıramıyor bizi" dedikten sonra ozanın coşkusunu bize duyuramadığı yargısına varıyor ve yaşama sevgisini duyumsatabilen şiire Naili'nin şu beyitini örnek gösteriyor:

"Mestane nukuş-i suver-i âleme baktık

Her birini bir özge temaşa ile geçtik."

Ataç'ın beğendiği ve beğenmediği bu iki şiirden şiirde samimiyet aradığı sonucunu çıkarabiliriz. Bir başka şiirdeyse "mantık" aradığını görürüz. "Bay Mahmut Kuru'nun 'İçimden Bir Rüzgar Esti' adlı yırı üzerinde durulmaya değer bir yır değil. Bir yerinde büsbütün kızdım 'Mevsim denince yaz gelir aklıma/Üşütülmüş suları gelir temmuz ayının/değer dudaklarıma.' Üşütülmüş sular da ne demek? Soğutulmuş denir ona. Ozan bilir soğutulmuş demeyi, bilir ya, üşütülmüş demeyi daha bir uygun bulmuş."

Ataç günümüzde yaşasaydı, sanıyorum, daha çok şaşardı, çünkü şiirdeki değiştirmecelerin "olabilirlik" üzerine tümüyle kurulmadığını daha fazla örnekler üzerinde görebilirdi. Ayrıca bu şiirde suyu hep soğuyan, üşüten olarak görmek yerine, "kendi etkileyenini kendisi üzerine çevirmek" oldukça başarılı bir buluş. Aksi takdirde "kar üşüyordu" gibi bir değiştirmeceyi bile kullanamazdık.

Ne kadar yakışıklı bir imza...

Bir arkadaşım var, imza günlerine prensip olarak karşı... Hatta bunun teorisini yapacak kadar işi ileri götürmüş halde... Ona göre imza günleri, yazarın okur üzerindeki mikro iktidarını yeniden üretiyor, bu yolla yazar–kitap–okur üçgeninde yabancılaşma yaratıyor... Daha neler neler? Ben, dilimden geldiği kadar ona, –zorunlu kötülükler bir yana– "imza var", "imza var" diyerek bir şeyler anlatmaya çalışıyorum. Derken geçtiğimiz günlerde ilginç bir şans yakaladık. "En önlerde çift dikişli okurnazanlar", en arkalarda "bunca okumamaya vakit bulanlar"ın olduğu, "yumuşak ünlü görünen sert ünlü" bir popüler yazarımızın (imza sırasında gördüğümüz gibi çizerimizin) imza gününü seyretmek için bir mekana gittik. "Bihoş" imza şöleninde ikibaşımıza neler gördük neler?Önce sahne hazırlanıyor... İmza provaları, replikler... Sonra, eski deyimle "parça" gösteriliyor. Derken, gong çalıyor ve film başlıyor... Çok uzun kuyruk... Yazarımız yeryüzünün bütün gülücüklerini yüzüne emanet alıp geliyor... Kuyrukta genç ve güzel kızlar ağırlıklı, iki tane de orta yaşlı kadın var... Bazılarında kitap var, bazılarında ise yok... Elinde küpür olanlar bile var... Aralarında şöyle konuşmalar geçiyor: "çok heyacanlıyım... Sen...", "ay ne kadar yakışıklı...", "Acaba bizimle konuşur

mu?" Ve yazarımız geliyor... Ezberlenmiş hareketler... Duruyor... Sessizlik... Replik vermek için bekliyor... İmzalıyor ve sonra... Biraz duruyor.. Sigarasından zaman zaman boşluğa zaman zaman imzaladığı yere hülyalı hülyalı üflüyor... Clark atıyor... Tekrar eğiliyor... İmza attığı metnin noktalama işaretlerini bilinçli olarak koymuyor... İmza attıktan sonra önce okurun yüzüne, sonra kitaba bakarak, işaretleri bir bir yerleştiriyor... Sinemalardaki "beş dakika ara" gibi bir şey... Bazılarının elini sıkıyor, özellikle sıkıyor.. Dokunmalar mevsimi, olmalı... Bir genç kız koluna imza attırıyor... Tepki göstermiyor... Öyle ya "müşteri yelinimettir." Okur müşteri olarak görülüyor olmalı? Sıkça kullandığım, "okuryazar, okuryaşar ve okurnazar" sözcükleri geçiyor aklımdan. Hiçbirine uymuyor gördüklerim... Yazar ve sorumluluk! üzerine konuşmak geliyor içimizden... O da ne? Yazarımız ardına dönüyor ve kağıt bir çantanın içinden fotoğraflarını çıkarıyor ve "görülen lüzum üzerine" bazı okurları için özel olarak imzalıyor... Dört beş saat süren imza sırasında üç dört kez fotoğraf takdim edilecek "şanslı" okur buluyor...

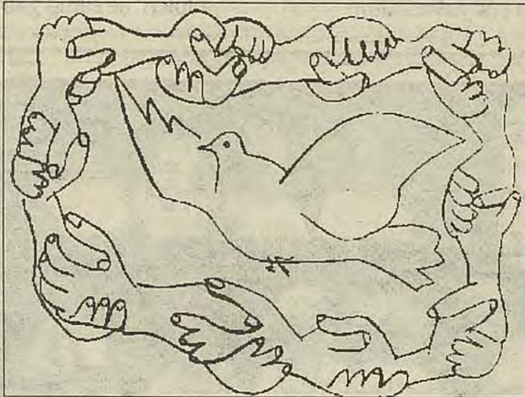
Bu, "Pop çağı" ötesi bir şey diye düşünüyoruz... "İmzastop" çağı mı başladı ne? Oltanın ucunda imzalı kitap; "Deniz Kızı Eftalya" muhabbetleri!...

Annesine ve devlete küsmüş, muhalif, yarı muhalif muhtelif genç kızlar
kendilerine yeni bir imza bulmuş durumdalar... Devletten kaçarken imzaya tutulmak hali...

Canım sıkılıyor, bir kağıda not yazıp uzatıyorum:

"Yazar ne yaşar ne yaşamaz..."

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Kadın–erkek savaşları

Uzak bir şehirde sabaha doğru bir erkeği terketmiş, o uyurken kağıda bir mezar resmi çizip, mezartaşının üzerine ismini ve altına içli ayrılık sözleri yazıp gizlice evden çıkmış, yeraltı trenlerinde ağlayarak dolaşıp onu meraktan çılgına çevirmiştim.

Kadın–erkek barışı var mıdır? Cinsler savaşının, geriliminin bir nevi erotizm yarattığını, aşkın kendisinin içinde şiddet taşıdığını; gerilimin ve çekişmenin onu beslediğini savunanlar var.

Yeraltı trenlerinde dolaşmaktan usandığım zaman hemen bir kadın arkadaşımı aramış ve onunla; "Bütün erkeklerin birbirine benzediklerini, bencil ve duygusuz olduklarını" konuşup rahatlamıştım... Bu ilişkiyi bitirmeye kararlıydım... Bu kararlılık çok kısa sürdü ve onun beni bulabileceği bir yere gittim.... Telefon çaldı... Beklediğim gibi oydu... Meraktan çıldırmıştı... Kalbi sıkışmıştı... Yumuşak ve şefkatli konuşuyor; beni özel bir akşam yemeğine davet ediyordu...

Kadın arkadaşım da benim için kaygılıydı. Erkeklerin ne canavar yaratıklar olduğunu ve açtıkları ruh yaralarını iyi biliyordu... Ben yemeden içmeden kesilmiş, yataklara düşmüştüm. Kadın arkadaşımla kurduğumuz cephe beni rahatlatıyordu. Erkek kimliği ile ilgili bilimsel analizler yapıyor, onlara hak ettikleri dersi vermekten söz ediyorduk...

Ben akşam yemeğine gittim... Kadın arkadaşım bunu onaylamadı, ama anladı. Biz kadınlar böyleydik işte!

Uzun yıllar kadınlarla birlik olup erkekleri çekiştirdiğimi itiraf etmeliyim. Bu arada düşmanla "işbirliği" yapmaktan da geri durmayarak.

Bütün bu olup bitenlerden biraz uzaklaşıp; kendimi üçüncü taraf yapıp baktığımda; iki cinsin oluşturduğu bu karşılıklı cephenin ne denli mutsuzluk yarattığını gözledim. Karşı cinsle kurduğumuz yıkıcı bağlar ve aşk oyununun iki yüzlü kuralları (çok ilgilenirse uzaklaşırsın; az ilgilenirse kovalarsın) bir sürü zamanın ve enerjinin heba olmasına neden oluyordu... Kimi kez cinayetle, intiharla bile sonuçlanabilecek bir şiddet taşıyan bir cinsler savaşı... Othello'yu deli gibi sevdiği Desdemona'nın katili yapan, Ofelya'yı nilüferler arasında sessiz bir ölüme götüren, Media'yı çıldırtan acı, insanın tarihi kadar eski bu hikaye yüzyıllar boyunca hiç mi evrim geçirmedi?

Milliyetçilik üzerine akademik çalışma yapan bir arkadaşım, romantik aşkın milliyetçiliğe benzediğini söylemişti...

Yüceltmeye, kurmacaya, adanmaya çok meydan veren yanlarıyla... Ve yeni aşk... Bir cinsler barışı... Pozitif enerji ve katılımla ortaya çıkan sinerji... Bu mümkün mü?

Cinsler arası iktidar ilişkilerinin sorgulandığı günümüzde bunun olumlu ipuçları var gibi...

Bir yanda biyolojik cinsel kimliğimiz var; diğer yanda ise toplumsal cinsel kimliğimiz (gender); bunlara ek olarak cinsel hedef olarak kimi gördüğümüz (heteroseksüel, homoseksüel ya da biseksüel tercih). Toplumsal cinsel kimliğimizle bize sunulan modellerin ve toplumsal cins rolleri arasındaki iktidar ilişkilerinin cinsler barışının önündeki en büyük engellerden biri olduğu söylenemez mi? "Öteki"ni, "farklı olan"ı düşmanlaştıran bir çatışma kültürünü, barış kültürüne dönüştürmek aşkı acılardan kurtarır mı? Yoksa aşk acısız, gerilimsiz yaşayamaz mı?

Türk-İş'te değişenler ve değişmeyenler

Zafer AYDIN

İşçi sınıfının büyük sorunlar içerisinde boğuştuğu bir dönemde Türkiye'nin en büyük işçi örgütü Türk-İş'in, 17. Genel Kurulu 5-10 Aralık günlerinde Ankara'da toplanacak. Genel kurul öncesinde kamuoyuna yansıyanlar sendikaların kolektif beyni olan genel kurulun bu tanımına uygun bir işlev yüklenemeyeceğini gösteriyor. Genel kurulun, yürütülecek tartışmaların ışığında, örgütü gözden geçirip, günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek güçlü, demokratik bir yapının ortaya çıkma zemini olarak değerlendirilmek yerine, kimin gelip gideceği ile sınırlı bir olanak olarak kullanılacağı gözükmektedir.

Sendikal hareketin yaşadığı açmazların başında bu durumun önemli rolü olduğu açıktır. Hayat için değer taşıyan fikirlerin çarpışmadığı, sorunların anlaşılır bir biçimde tesbitinin yapılmadığı, derinliği, lezzeti olan tartışmaların olmadığı bir yapılanmadan, sorun çözmede yüksek bir performans beklemek de yanlış olur. Genel kurul yönetimi seçecek ve onlar da el yordamıyla iş yapmaya devam edecekler.

Saflar belirleniyor

Türk-İş Genel Kurulu yaklaşırken kimlerin yönetime taşınacağı üzerinden saflar belirginleşmeye başladı. Ancak bu saflaşma eskiden yaşanan saflaşmalara göre farklılıklar göstermektedir. 87 ve 89 genel kurullarındaki sağcı/solcu saflaşması, 92'de değişim yanlıları ve mevcut yönetimin devamından yana olanlar biçiminde ortaya çıkmıştı. '95 Genel Kurulu'nda ise herhangi bir amaç ve hedef taşımayan, kesin bir şekilde tanımlanamayacak bir kümelenme ortaya çıktı. İlk bakışta amorf bir görüntü veren bu saflaşma en kaba biçimiyle hükümetin vesayeti altında sendikacılık yapmayı düşünenlerle, düşünmeyenler arasında oluşuyor. Daha doğrusu kamu işçilerinin toplusözleşme sürecinde yaşanan gelişmelerden rahatsız olan hükümet, Türk-İş'i iktidarın çıkarlarıyla uyumlu kılmak üzere bu saflaşmayı zorluyor.

Son üç yıl, Türk-İş'in kuruluşundan bu yana geçen sürecin tarihsel koşulları içerisinde şekillenen teslimiyetçi sendikal anlayışın aşılması yolunda küçümsenmeyecek adımların atıldığı yıllar oldu. Henüz tatmin edici noktadan uzak olmakla birlikte, Türk-İş içerisinde özellikle '89 'Bahar Eylemleri'nin yarattığı iklimin etkisinde yola koyulan mücadeleci, sınıfa güvenen bir sendikal anlayış filizlenmektedir. Aşağıda altı çizilen birkaç nokta Türk-İş'te yaşanan değişimin niteliği konusunda fikir vermektedir.

Türk-İş'te olan bazı değişiklikler

Türk-İş'in örgüt olarak özgüveni artmış, mücadele gücünde ve ataklığında düne göre gözle görülür bir gelişme ortaya çıkmıştır. Türk-İş'in özellikle son kamu sözleşmelerinde hükümetle giriştiği kavga geleneksel anlayıştan yasadığı kopuşun küçümsenmeyecek bir ipucudur. Türk-İş tarihinde ilk kez bu kadar açık bir biçimde sokağı işaret etmiştir. Ne yazık ki bu işaret etmeler sadece toplu iş sözleşme süreçlerinde birden parlayıp, sönen eylemlerde ifadesini bulmuştur.

Türk-İş'in, işçilerin ve temsilcilerin Türk-İş yöneticileriyle tartışma olanağı yaratmak amacıyla düzenlediği bölgesel işçi kurultayları sendika içi demokrasinin filizlenmesine katkı yapabilecek, demokratik katılım mekanizmasının işlemesini kolaylaştıracak iyi bir örnektir; ne yazık ki bunun da arkası gelmemiştir.

Türk-İş, kendi dışındaki örgütlerle ilişki kurmadaki çekingenliği üzerinden atmış ve Türkiye'nin önemli konfederasyonları ve demokratik örgütleriyle bir araya gelerek bir toplumsal güç merkezinin yaratılması amacıyla Demokrasi Platformu'nun oluşturulmasına katkı yapmıştır. Türk-İş, sistematik bir yaklaşımın sonucu olmasa da bir işçi örgütü olarak siyasetteki ağırlığını artırmaya başlamıştır.

Türk-İş, ön yargılarından sıyrılmaya başlamıştır. 1 Mayıs'a ilişkin saplantılarından kurtularak ilk kez 1 Mayıs'ı alanlarda kutlamıştır.

Türk-İş, eskiden farklı olarak sendikal hareketin birliği konusunda sıcak yaklaşımlar taşıdığını yöneticilerin ağzından açıklamış, bu konuda gerekli özverilerde bulunabileceğini ifade etmiştir. Ancak henüz alınan mesafe işçi sınıfının, güçlü, mücadeleci, iç ilişkilerinde demokratik, sadece ücret pazarlığında değil, yaşamın her alanında demokrasi ve özgürlükler için atak bir Türk-İş yaratmak için yeterli değildir.

Gerekli bazı değişiklikler

İşçi sınıfının özlemlerine yanıt verecek bir yapı haline dönüşmesi için Türk-İş'in anlayışında, örgütsel yapısında ve politikalarında köklü değişiklikler gereklidir. Türk-İş'te ve üye sendikalarının çoğunda ortaya çıkan gelişmeler örgütlerin daha çok demokrasiye, daha çok özgürlüğe ve üyelerin daha çok katılımına ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Topluma demokrasi, demokratikleşme öneren sendikaların bunun minyatür bir örneğini kendi iç yaşamlarında kurmaları tutarlı bir yaklaşım olacaktır. Türk-İş içerisinde sendika içi demokrasi tüm kurallarıyla işlerlik kazanmalıdır. Katılımcılık bütün dünyada en önemli siyasal talep olarak ortaya çıkmaktadır. Artık, insanlar temsil ve yetki devrini olabildiğince aza indirmek istiyorlar.

Sendikalarda otoriter ilişkilerin egemen olmadığı demokratik katılımcı bir tarzın benimsenmesi Türk-İş içerisindeki ahengin ve ritmin artmasına olanak yaratır.

Türk-İş'te daha fazla katılım için;

- Başkanlar Kurulu'nun işlevleri artırılmalıdır. Başkanlar Kurulu danışma organı niteliğinden sıyrılmalı ve karar organı gibi davranabilecek bir yapıya dönüşmelidir. Alınacak kararların geniş bir kesimin katılımıyla alınmasının sağlanması, kararların sendikalar için daha kolay benimsenmesine, bağlayıcı olmasına hızlı ve etkin uygulanmasına yol açar.

-Türk-İş içerisinde katılım kanallarından birisi de Türk-İş üyesi sendikaların şube başkanlarından oluşacak ve yılda en az iki kez toplanacak olan Türk-İş Meclisi'dir. Örgütün ve işçinin nabzını tutmak için Türkiye genelinde böyle toplantılara şiddetle ihtiyaç vardır.

-Yine geçen dönem gerçekleştirilen 'Bölgesel İşçi Kurultayları'nın düzenli ve organize bir şekilde devam ettirilmesi gereklidir.

Ayrıca Türk-İş bölge temsilciliklerinin kapsadığı alanlarda Bölgesel Temsilciler Meclisi toplanabilir. Bu danışma toplantıları tabanın yönetime katılımını ve demokratikliği artıracak, Türk-İş'e canlılık getirecektir.

Bölge ve il temsilcilikleri formel bir temsil mekanizması olarak ele alınmamalıdır. Türk-İş örgütlenmesi içerisinde önemli bir yeri olan bu temsilcileri üyeler nezdinde daha meşru hale getireceği gibi aktif bir sendikal faaliyet yürütülmesinin ve etkili bir sendikal koordinasyon sağlanmasının da güvencesi olacaktır.

17. Genel Kurul'un esas işlevi Türk-İş Yönetim Kurulu koltuklarına yeni bazı isimler getirmekten mi ibaret kalacak?

Türk-İş MYK, tüm Türk-İş üyelerinin katılacağı doğrudan seçimle göreve gelmelidir. Türk-İş Merkez Yönetimi'nin doğrudan seçim yöntemiyle belirlenmesi, sendika içi demokrasinin en önemli araçlarından biri olan oy vermenin daha fonksiyonel bir araç haline gelmesini sağlar. Yönetim kurulunun üzerindeki çeşitli basınçların azalmasını kolaylaştırır.

Demokratik örgütlerde yönetimler işin doğası gereği tüm tabanı temsil eder durumda olmalıdır. Türk-İş'in açmazlarından biri de kişi, grup ve ekip temelindeki yaklaşımlarla oluşan yönetimlerin üye iradesini yeterince yansıtamamasıdır. Buna karşı geniş tabanlı ve nispi temsile dayalı yönetim modeli ile Türk-İş tabanında var olan eğilimler yönetime yansımalıdır.

Fabrika duvarları arasında sıkışmak

Etkin bir Türk-İş için makro politikalar gündeme getirilmelidir. İşsizliğin arttığı, işsizlik sigortasına duyulan ihtiyacın güncelleştiği, iş güvencesi sorununun aciliyetini koruduğu ve sendikalı işçi ile sendikasız işçi arasındaki ücret farkının açıldığı bir ortamda, bu sorunları fabrikaların, işletmelerin duvarları arasında çözmek mümkün değildir. Türk-İş yukarıda sıralanan her bir konu için politikalarının sonuçları olan taleplerle siyasi iktidarların karşısına çıkmalıdır. İşçi sınıfının yaşadığı sorunların çok büyük bir kısmının çözümü işçi sınıfının örgütlü gücünü ülke düzeyinde devreye sokmasına bağlıdır.

Uzun yıllar şaibeli bir örgüt olan AAFLI'nın (Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü) etkisi altında şekillenen Türk-İş'in eğitim çalışmaları bu durumdan kurtulmakla birlikte, henüz önemine ve işlevine uygun etkili bir eğitim programı yürütülmemektedir. Türk-İş, sendikal hareketin ihtiyaç duyduğu alanlarda yetkin kadroların yetişmesi için bir kolej kurmalı ve kısa süreli seminerlerden bir müfredat çerçevesinde uygulanacak kapsamlı eğitim programlarına yönelmelidir. Türk-İş Araştırma Merkezi, bilim adamlarımızın, aydınlarımızın katkısına açılmalı, bilimsel çalışmalar yapacak düzeye yükseltilmelidir. Sendikaların gereksinimi olan argümanların oluşturulmasına katkı yapmak üzere 'Gıda Harcaması' gibi sistematik araştırmalar yapılmalıdır.

Türk-İş, işçilerin, sendikaların yoğun olduğu bölgelerde sendikal hareketin kendi entelektüellerini yaratmak gayesiyle içinde tiyatro, sinema, konferans salonu, kütüphane vb. mekanların yer aldığı eğitim ve kültür sitelerinin oluşturulmasına çalışmalıdır.

Sendikasızlaştırma ve sendikaları etkisizleştirme politikaları her geçen gün sendikaların üye sayısını biraz daha azaltmaktadır. Bugün ve gelecekte güçsüz kalmamak için Türk-İş sayısal olarak da güçlenmesine olanak yaratacak bir örgütlenme atılımı gerçekleştirmek durumundadır.

"Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" sözü uluslarötesi sermayenin sınır tanımaz yaygınlaşması sonucunda iyice güncelleşmiştir. Türk-İş, her zamankinden daha yakıcı olan uluslararası ilişkileri önemsemeli, uluslararası ilişkileri dış seyahat olanağı olarak heba etmemelidir.

Türk-İş sendikal birlik için kolları sıvamalıdır

Sermayenin ve siyasi iktidarın saldırılarına karşı işçi sınıfının tek merkezi-demokratik konfederal örgütünü yaratmak artık zorunluluğu da aşan bir biçimde önümüzde durmaktadır. Kamu çalışanları sendikalarının oluşturduğu konfederasyonu da sayarsak, 4 parçalı bir sendikal yapı vardır. Türk-İş sendikal hareketin birliğini sağlama ve bu 4 parçalı yapıyı ortadan kaldırma konusunda, kolaylaştırıcı, özveride bulunan ısrarlı bir tavır sergilemelidir. Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve KESK (Kamu Emekçileri Sendikalar Konfederasyonu) ile bir araya gelerek EMEK KONFEDERASYONU'nu oluşturmalıdır.

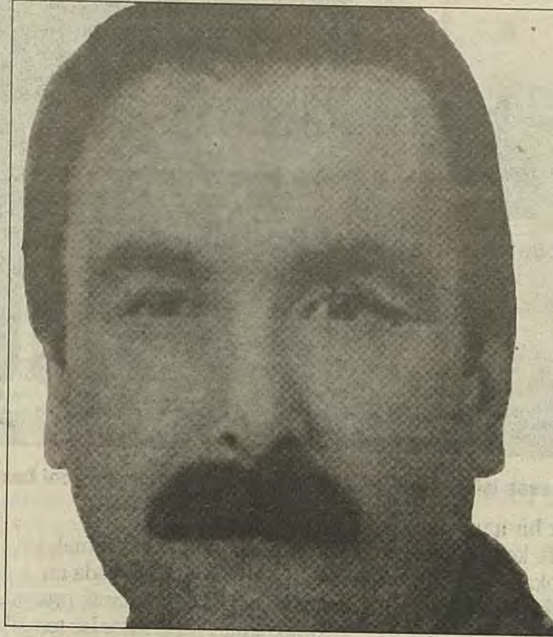
Emek Konfederasyonu'nun üyelerinin hak ve çıkarlarını kazanmak, korumak ve geliştirmek amacını önüne koyması, emekçi kesimler için daha iyi bir dünya, daha güzel bir gelecek hedeflemesi, geleneksel teslimiyetçi sendikal anlayıştan kopması ve demokratik bir karaktere sahip olması, sendikal demokrasiyi güvence altına alması konfederasyonun bileşenleri olarak yukarıda önerilen yapılar açısından kabul edilebilir, ucu açık mutabakat noktalarıdır. Türk-İş'in 17. Genel Kurulu sendikal hareketin birliği konusunda mutlaka yol açıcı bir karar almalıdır.

Türk-İş yapısal bakımdan düştüğü bunalımları aşamadıkça güçsüz kalmakta, güçsüz kaldıkça, yapısal bunalımdan çıkamamaktadır. Bu içiçe geçmişliğin yarattığı sorunların çözümü için işçi sınıfının sahip olduğu olanakların seferber edilerek genel kurula taşınması ve dönüştürücü bir rol oynaması delegasyonun göstereceği performansa bağlıdır. Bu performans sadece Türk-İş'in önündeki dört yılı şekillendirmekle kalmayacak, aynı zamanda sendikal hareketin geleceğini de yazgısını da etkileyecektir.

‘89 Bahar Eylemleri’nden ‘95 Kızılay mitinglerine...

Türk-İş Genel Kurulu öncesinde şubeler kendilerini sorguluyor

*1989 ‘Bahar Eylemleri’ Türkiye işçi sınıfının tarihinde görülen en geniş çaplı, en uzun ve en etkili mücadele dönemlerinden biri olmuştu. O süreçte gelişen işçi mücadeleleri, başta İstanbul olmak üzere, bazı kentlerde Türk-İş’e bağlı sendikaların şubelerince tarafından ‘Şubeler Platformu’ adı altında yerel örgütlenmelerin kurulmasını da getirdi. Örneğin İstanbul’da 30 şube tarafından oluşturulan ‘İstanbul Şubeler Platformu’, İstanbul’daki eylemlerin öncüsü ve örgütleyicisi olmuştu. Ancak bugün platformda yer alan şube sayısı 8’i geçmiyor. Yeni bir genel kurula giderken Türk-İş tabanında oluşan bu örgütlenmeleri sorgulamak ve bugünkü süreçte konumlarını ve işlevlerini tartışmak gerekli ve anlamlı olacaktır. İstanbul Şubeler Platformu bugün Türk-İş Genel Kurulu’na yönelik ciddi bir çalışma içinde görünmüyor. 5 Aralık’ta yapılacak genel kurula çok az bir zaman kala Yol-İş İstanbul 1 No’lu Şube eski Başkanı ve İstanbul Şubeler Platformu eski dönem sözcülerinden **Ercan ATMACA** ve Basın-İş İstanbul Şube Başkanı **Kenan KAYA** ile arkadaşımız **Ayla ÖNDER** platformun geçmişini ve bugününü tartıştı.*

Ercan atmaca: Seçimlerden sonra saldırılar artacak

Kenan Kaya: İşçi önderleri yönetime gelince taban boşaldı

Şubeler Platformu nasıl doğdu, hangi ihtiyaçtan dolayı örgütlendi? Bu süreci anlatır mısınız?

Ercan Atmaca: İstanbul Şubeler Platformu esas olarak 1989’da işlevliydi. Ama daha da evveli var. İstanbul’daki şubeler ilk olarak1986’nın sonunda bir araya geldiler. 12 Eylül’den sonraki ilk toparlanmaydı bu.12 Eylül 1980 ile 1986 arasındaki dönemde, işçi sınıfı depolitize olmuştu. İşçinin alım gücü yok olmuş ve temel hakları elinden alınmıştı.

Bütün bunlara karşılık, sendikal harekette yoğun bir pasiflik vardı. Türk-İş yönetimi duyarsızdı. Böyle bir durumda işçiler bir arayışa girdi. Türk-İş’in pasifliği ve sınıfın içinde bulunduğu ortam şubeleri motive etti. Bilindiği gibi, 12 Eylül’le birlikte DİSK kapanmış ve DİSK’e bağlı işçilerin bir bölümü Türk-İş’e geçmişti. Örneğin Türk-İş’e bağlı Belediye-İş sendikasını o dönem DİSK’e bağlı işçiler kurdu. ‘80 öncesi DİSK’e bağlı Genel-İş’e üye olanlar otomatikman Belediye-İş içinde yer aldılar.

İşçiler arasında “Ne olacak bu işin sonu” diyenler çoktu. Sorunlar büyüyünce bazı şubeler harekete geçti. Ve bunların sonucunda İstanbul’da bazı şube yöneticilerinin önderliğinde toplantılar başladı. Ve ‘86 sonlarında 24 şube bir araya geldi. Bu toplantılara o zamanlar bağımsız olan Otomobil-İş Sendikası ile Hak-İş’e bağlı Öz Gıda-İş sendikası da katılıyordu. Platform, Türk-İş’in dikey örgütlenmesinden farklı olarak yatay bir örgütlenme modeli oluşturmuştu.

Ve Türk-İş yönetiminden bir görüşme talep ettik. Türk-İş’in tavır koymasını istedik. Mücadeleci bir çizgi izlemesi gerektiğini söyledik. Bu toplantıların ardından Türk-İş eylem kararları aldı. Eskişehir, Adapazarı ve Kocaeli’nde mitingler yapıldı. Yani taban harekete geçti. ‘88’de ise işçi sınıfına saldırılar başladı. Zorunlu Tasarruf Fonu dayatıldı. Buna karşı bir tepki örgütlendi. Yine, Erken Emeklilik Yasası’na karşı tepkiler gelişmeye başladı. Tabanda gelişen bu tepkiler bir yana, Türk-İş pasifliğini sürdürüyordu. O zaman Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz’a büyük bir tepki vardı.

Platform, ‘89’daki Bahar Eylemleri’ne damgasını nasıl vurdu?

Ercan Atmaca: Gerçekten de esas canlılık ‘89 bahar eylemleriyle yakalandı. Bahar eylemlerinin başlangıcına bakarsak Şubeler Platformu’nun etkisini görürüz. İstanbul’da Şubeler Platformu’nda yer alan sendikalar eylemlerde başı çekiyordu. İlk önce eylemler Gölcük’te tersanelerde başlamıştı. Sonra İstanbul’a sıçradı. Yol-İş 1 No’lu şube, Tek Gıda İş 1, 2, 3 No’lu şubeler, Harb-İş ve Basın–İş’in İstanbul şubeleri hareketlendi. Şubelerin önderliğinde işçiler sokaklara çıktı.

İlk eylem biçiminiz nasıldı?

İlk eylemimiz ilginçti. Hepimiz yarım ekmek aldık. Yarım ekmeği yiyerek yürüyüşler yaptık. İlk yürüyüşlerimizde slogan yoktu. Polis önceleri yürütmemeye çalıştı. Ancak biz halk tarafından da destekleniyorduk. Taleplerimiz ortaktı. Bu nedenle polisin tavrı değişti.

Kendi örgütlediğimiz eylemlerin yanı sıra sık sık dayanışma eylemleri örgütlüyorduk. Bahar eylemlerinin yaygınlaşmasının ardından o zaman bağımsız olan Öz Çelik-İş sendikasının grevlerini de destekledik. Bir toplantı yaptık ve bu toplantıda Karabük ve İskenderun demirçelik fabrikalarındaki grevin desteklenmesi ve yardım toplanması kararı çıktı. Biz bir otobüsle Karabük’e gittik. Dayanışma eylemlerinin örgütlenmesini de pratik olarak Şubeler Platformu gerçekleştirdi.

Kenan Kaya: ‘89’da sadece zorunlu tasarrufa değil, Fak-Fuk-Fon’a karşı da tepkiler vardı. Zorunlu tasarruf için o dönem yüz bin imza topladık.

O dönem sendikaların bazıları platformda yer alan şubelerine karşı tavır alıyordu. Örneğin görevinden ihraç edilen şube başkanları vardı. Bunlara karşı mücadeleniz nasıl oluyordu?

Ercan Atmaca: Evet ihraçlar oldu. Mesela Tes-İş 1 No’lu Şube Başkanı Oktay İşleker ihraç edildi. Bazıları da görevden düştü. Örneğin 1 Mayıs kutlamalarına katıldığı için Deri-İş Kazlıçeşme Şube Başkanı Ali Gündoğdu tutuklandı. Tek Gıda-İş 1 No’lu Şube Sekreteri Kezban Oral 1 Mayıs’tan dolayı ceza aldı. Bu nedenle sendikadaki görevi düştü.

Kenan Kaya: Bazı sendika genel başkanlarının Türk-İş yönetiminde yer alması da etkili oldu. Yönetimde yer alan bazı başkanlar platformda yer alan şube başkanlarına karşı tavır koydu. Örneğin Tek Gıda-İş 1 No’lu Şube Başkanı Hatice Görgülü’yü görevden aldı. Biz Basın-İş olarak Platform’a ‘92’de girdik. ‘89 bahar eylemlerinde işçiler gümbür gümbürdü. O zaman Cevizli’de tekel ve tersane işçileri birleşerek E-5 karayolunu kestiler.

‘91 yaz eylemlerini de Şubeler Platformu örgütledi. Dayanışma eylemleri örgütlendi. Platform olarak Zonguldak’a 3 kere gittik. O dönem işçi politik değildi. Bireysel olarak kim kendine karşı bir tavır almışsa onu hedef alıyor ve öfkesini ona yöneltiyordu. Mesela o dönemin sloganlarından biri “ANAP gider dertler biter”di.

‘89, ‘90, ‘91’de halk yanımızda yer aldı, bizi destekledi. O yüzden, Özal politikasını değiştirdi. Medyayı kullanarak halkla işçiyi karşıya getirmeye çalıştı. Yok işçi şu kadar alıyor, memur bu kadar alıyor, gibi spekülasyonlara giriştiler. Toplusözleşme taslaklarını da şişirdiler. Onlar şu kadar istiyor, biz şu kadar veriyoruz gibi..

O dönem bu saldırılar başlayınca şubeler platformu bir araya geldi ve halka dağıtılmak üzere bildiriler hazırlandı. Bu bildiriler dağıtıldı. Medyada hedef doğrudan Türk-İş’ti. Ama buna rağmen Türk-İş hiçbir şey yapmıyordu.

O dönem kongrelerde önemli değişiklikler oldu. Bahar eylemlerinin ardından..

Kenan Kaya: ‘89’da gerçekleşen bahar eylemlerinin ardından bağıtlanan toplusözleşmelerden sonra alımgücünün yükselmesiyle işçi bir parça da olsa doyuma ulaşmıştı.

‘91’de de toplusözleşme

Türk-İş’te kayıkçı döğüşü

Asya DERELİ

5-10 Aralık günlerinde Ankara’da yapılacak 17. Genel Kurul öncesinde Türk-İş’te pazarlıklar yoğunlaşıyor, aday isimleri üzerine çeşitli iddialar ve söylentiler ortalığa sürülüyor. Kulislerde görülen manzara bir “kayıkçı döğüşü” görünümünde. Türk-İş’te anti-demokratik bir işleyişe sahip Türk-Metal ve Tes-İş ile Teksif gibi sendikalar ise kendilerinden “emin” bir bir tutum sergiliyorlar. Yıllardır “asker delegelik” sistemiyle koltuklarını muhafaza eden bu sendikalara karşı tavır alan muhalefet cephesinin ise, delege sayısı düşük. Ancak şimdilik çizilen tabloya pek güvenilmemesi gerektiğini söyleyenler de var. Bu görüşe göre, son anda listelerde çeşitli sürprizler olabilir.

Tes-İş Genel Başkanı Faruk Barut ve Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral’in adaylığı kesin. Şemsi Denizer ise Faruk Barut’un listesinden genel sekreter adayı. Genel başkan adayı olarak son günlerde adı ortaya atılanlardan biri de Tümtis Genel Başkanı Sabri Topçu. Topçu’yu Emek Partisi çevresinin desteklediği söyleniyor. “Alternatif” aday olan Topçu’ya Meral’i destekleyen çevrelerden bazıları karşı çıkıyor ve “kötünün iyisi” anlayışıyla Meral’in desteklenmesi gerektiğini vurguluyorlar.

Genel başkanlık “yarışında” Bayram Meral oldukça iddialı. Şimdiye kadar ücret sendikacılığı yaptığı için suçlanan Meral, büyük grevin ardından bağıtlanan ‘95 toplusözleşmeleri dolayısıyla oldukça tepki almış ve işçiyi “sattığı” için birçok çevre tarafından ağır bir şekilde eleştirilmişti.

Meral ise bu eleştirileri haksız buluyor. Ona göre “Çiller onun kellesini istiyor”. Türk-İş Genel Başkanı Meral, “Benim kellem işçi sınıfının kellesidir” diyor, “ücret sendikacılığını bırakacağını” vaad ediyor.

Genel Kurul’a katılacak toplam delege sayısı 465. Faruk Barut’u destekleyen delege sayısının 198, Meral’i destekleyen delege sayısının ise 157 olduğu söyleniyor. “Kararsız” delege sayısının ise, 110 olduğu tahminleri yapılıyor. Ancak henüz listeler netleşmediği için bu sayılar değişebilir.

Dergimiz baskıya girerken Bayram Meral’in adaylığına karşı çıkan bazı sendikalar netleşti: Tümtis, Liman-İş, Kristal-İş, Deri-İş, Harb-İş, Selüloz -İş ve Petrol-İş. (Bu oluşumda yer alan Petrol-İş, Deri-İş ve Selüloz -İş daha önce “Meral’i destekleyenler” listesinde yer almıştı). Bu sendikaların amacı “tabanın istediği bir sendikal hareketi yaratmak”. “Herhangi bir partinin ya da oluşumun görüşüne göre davranmaktan kaçınarak, sınıfın içinde bulunduğu durumun tahlilini yapmak ve bu duruma göre tavır belirlemek”.

Delege sayıları düşük olduğu için kazanma şansı az olan muhalif sendikalardan biri, “Buna rağmen tabana mesaj vermek istiyoruz” diyor.

Hava-İş yöneticileri ise kendilerini “ortada” olarak ifade ediyor ve “bağımsız” tavır alacaklarını söylüyorlar. Hava-İş’ten bir yönetici, Meral’i sosyal demokratların desteklediğini belirtiyor.

(Bilindiği gibi 14 Kasım’da Ankara’da Türk-İş’e bağlı sendikaların genel başkanlarının bir araya geldiği bir toplantı yapılmıştı.) Meral’i destekleyen başkanların katıldığı bu toplantıda yer alan sendikaların da delege sayıları düşük. Şimdilik en yüksek delege sayısı Faruk Barut’u destekleyen listede. Ancak ibre son anlarda değişebilir..

Türk-İş’te köklü bir değişim yaşanması gerektiğini söyleyen bazı sol sendikalar ise, kendi oylarının “çantada keklik” görülmesinden oldukça rahatsızlar. Bu sendikaların oylarına güvenen Meral’in hayal kırıklığına uğrayacağını ileri sürüyorlar.

Cevizli Tekel işçileri '89 Bahar eylemlerinde başı çekti.

görüşmeleri tıkanmıştı. Bunun ardından da tepkisel eylemler oldu. '91 yaz eylemlerinin örgütlenmesini de platform gerçekleştirdi.

Ve '86'dan '89'a kadar hızlı bir biçimde çalışan şubeler platformu, bu çalışmayı kongrelerle yönetimlere taşıdı. '89'da eylemlerin sokaklara taşındığı sırada şube kongreleri devam ediyordu. Ve bu kongrelerde işçi önderleri yönetimlere taşındı. '90 ve '91'deki eylemler de bu yeni yönetimlerin önderliğinde gerçekleşti.

Ercan Atmaca: Ancak bunun olumsuz bir yansıması oldu. İleri unsurlar şubelere taşınınca aşağıdaki haraketlilik boşaldı, yavaşladı.

Kenan Kaya: '89'a kadar işçiler müthiş bir şekilde şube yönetimlerinden şikayetçiydiler. Bu süreçte yöneticilerle şubeler arasında kopukluk vardı. Kongrelerde fabrikalardaki ilerici unsurlar yönetime aday oldu ve ardından demokratik bir işleyiş gelişmeye başladı. İşyeri temsilcileri atamayla göreve geliyordu daha önce. Bu sistem seçime dönüştü. Temsilciler işyerlerinde komiteler kurdular. Mesela biz Basın-İş olarak işyerinde temsilciler kurulunu oluşturmayı başardık.

Şimdi biz yönetime gelince eski alışkanlıkları şube olarak yaptık. Şube başkanı işyerinde temsilciyken yaptığı çalışmaları başkan olunca da üstlendi. İşyerlerindeki çalışmaların tümünü ele alıp uyguladıkça işçiler pasifize oldu.

Bazı işyerlerinde gericiler de örgütleniyordu.

Kenan Kaya: Bu arada '91'de Refah ilçe ve beldelerde alttan alta örgütlenmeye başladı. Bu beldelerdeki çalışmaları işyerine kadar taşıdılar. Ve '91'de işyerlerinde de bir sağa kayış başladı. Öte yandan, Körfez Savaşı döneminde de mevcut hükümet işçilerin bütün milliyetçi duygularını kışkırtmıştı. Ülkemizde doğuda yaşanan savaş ve burada da devletin şövenizmi kışkırtması da etkili oldu.

Dünyadaki 'değişim' rüzgarları da etkili oldu tabii.

Kenan Kaya: Evet. Sovyetler'deki rejim değişikliği ters etki yarattı. Bu Türkiye'deki demokratik kurumları zedeledi. O zamanlar kim TV'ye çıkıp sosyalizm dese sermaye ve onun yandaşları sosyalizm mi kaldı diye veryansın ediyordu. İşyerlerinde önderliği yürüten işçiler genellikle sol görüşlü işçilerdi. Onlar da aynı saldırılara maruz kaldı.

Cemal Süer: (Basın-İş İstanbul Şube Sekreteri) İşyerlerinde temsilciler, işçi önderleri ile karşı taraftaki sıradan işçiler arasında tartışmalar oldu zaman zaman. İşçiler sizin dayandığınız düzen çöktü diyorlardı. Yani moral olarak etkiledi Sovyetler'deki reel sosyalizmin çöküşü.

'91'de yasalaşan Erken Emeklilik Yasa Tasarısı da etkili oldu. O zaman çıkarılan bu yasa süresi dolmuş ve dolacak olan birçok işçinin işten ayrılmasına yol açtı. Bu ayrılan insanların çoğu işyerlerinde önder ve yönlendirici konumdaydı. Bu insanların ayrılmasının ardından gerici unsurlar devreye girdi. Bunlar zaten '86-'87'de gizlice işyerlerinde kadrolaşma çalışmalarını başlatmışlardı. '91'de erken emeklilik furyası başlayınca bu geri ve sinsi kadrolaşma o zaman kendini gösterdi. Ve bu geri yapılar ortaya çıktı.

Kenan Kaya: Örneğin bize bağlı Milli Eğitim Basımevi'nde 8 işçi emekli oldu. Onlar gidince bizdeki işçiler tamamen pasif kaldılar. 800 kişi içinde 8 kişi nedir ki diyebilirsiniz. Birikimli, tecrübeli işçi gidince çok etkili oluyor.

12 Eylül '80'de işyerlerinde yaş ortalaması 31'di. Bugün aradan 15 yıl geçti ve bu işçilerin bir bölümü emekli oldu. Bugün de yaş ortalaması 30. Bu insanlar 12 Eylül'de 14-15 yaşındaydı. 12 Eylül'ün felsefesiyle yetişen bu insanlar bugün işçi sınıfını teşkil ediyor. Ve kamu işyerlerine '92'den sonra işçi alınmadı.

Kenan Kaya: Basın-İş'ten örnek vereyim. O zaman Basın-İş sendikası iki taneydi. DİSK'te 5 bin, Türk-İş'te ise 4 bin üye vardı. Yani toplam 9 bin üye. Burada Türk-İş ağırlık olarak kamuda örgütlüydü. DİSK ise özel sektörde. Bu tabloya bir de '80 sonrası bakalım. 1980'de DİSK'in kapatılması, 1982'de YHK'yla biten sözleşmeler.. Ve ardından o işyerlerinin Türk-İş'e geçmesi... Şimdi toplam üye sayımıza bakalım. 3 bin.

Peki bu 6 bin üyeye ne oldu?

Kenan Kaya: Birçok işyeri örgütlülüğünü yitirdi.

Bunda bir başka etken de 2821 ve 2822 sayılı yasalardır. '82'de çıkarılan bu yasalar örgütlenmeye en büyük darbeyi vurdu.

Bugüne dönersek.. '95 kongreler yılıydı. Yönetimlerde olağanüstü bir değişiklik olmadı. Ancak Şubeler Platformu'nda kan kaybı olduğunu görüyoruz. Bazı başkanlar seçilemediler. Niye kazanamadı bu başkanlar?

Kenan Kaya: '94-'95'te platformun etkisiz olduğunu söyleyemeyiz. Zaman zaman sınıfı motive etti. Ancak '95'te içimizde birçok sendikacı yoktu. Kongrelerde kaybettiler. Bazılarına da görevden el çektirildi. Tek Gıda-iş 1 No'lu Şube Başkanı Hatice Görgülü'nün görevden alınması, Selüloz-İş İstanbul Şube Başkanı Rıza Turgut'un kongrede kazanamaması.

O dönem toparlanamamamızın bir etkisi de '95 toplusözleşme görüşmelerinin başlamasıydı. Türk-İş her ilde bir grev ve eylem komitesi oluşturmayı kararlaştırdı. Aslında komiteleri oluşturan şubeler platformunda yer alan şubelerdi. Grev dalgası başlayınca platform toparlanamadı. "İstanbul Grev ve Eylem Komitesi" platform olarak örgütlenebilseydi ...

Ercan Atmaca: Ama küçümsememek lazım. Haziran'da Çağlayan'daki DYP İl Merkezi'nin önünden başlayan yürüyüşü de platform örgütledi. Paltformun eksikleri çoktu tabii. İki defa Türk-İş eylem erteledi ve platform buna uydu. Herhangi bir tavır geliştiremedi.

Peki bundan sonra toparlanamaz mı bu platform?

Kenan Kaya: Şu anda harekete geçmeliyiz bence. Türk-İş'in tüm şubelerine çağrı yapılmalı. Saldırılar seçimden sonra yoğunlaşacak... Adım atmamızı engelleyen başka bir nokta da, '95'te bu platformun 8-10 kişiyi geçmemesi. Bu gerilemede merkezi baskılar da rol oynadı. Mesela Sağlık-İş İstanbul Şubesi'nin başkanı artık katılmıyor genel merkez uyardığı için. Türk-İş, işine gelince platformu onaylıyor, işine gelmeyince tukaka diyor. Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun toplantılarında Platform için, "Türk-İş'in içinde olup Türk-İş'in dışında bir oluşum sergileyenler" diye söz ediliyor. "Herkes kendi şubesine mukayyet olsun" diye uyarı yapıyorlar.

Bir de iki başkanın tutuklanması ve Başkanlar Kurulu'ndan ayrılması da olumsuz etki yarattı. Münir Ceylan ve Atilay Ayçin bize bayağı destek oluyordu. Örneğin 28 Haziran '94'te biz Başkanlar Kurulu'na bir deklarasyon sunduk. Bayram Meral bunu okumadı. Ama Münir Ceylan ve Atilay Ayçin bu deklarasyonun okunmasını sağladı.

Ercan Atmaca: Bu kongrelerde bazı şube başkanlarının seçimi kaybetmelerinin nedeni şu: Platformdaki başkanlar işyerleriyle ilgilenmediler. Örneğin benim başkanı olduğum Yol-İş 1 No'lu Şube'de 43 işyeri var. İşçiler başkanı en az ayda bir yanlarında görmek istiyor. Ama bizler platformun toplantıları, sorunları yüzünden onları ihmal ettik. Burada şube yönetiminin bütünlük kazanması önem taşıyor. Şubelerde kolektivizm olmamasının da önemi büyük. Yani şubeler kişilerde somutlaştı. Mesela Selüloz-İş İstanbul Şubesi'nde Rıza Başkan platform için koşturduğu zaman onun işini şube sekreteri ya da mali sekreter üstlenmeli. Ama bu olmuyor.

Seçimleri kaybetmemizin bir başka nedeni daha var. Bu insanlar Kürt sorununu sınıfın içine taşıyan insanlar. Ve savaş karşıtı bir çizgi izleyen insanlar. Platform Gazi katliamına karşı da tepkisini gösterdi ve protesto etmek için iki saat iş bırakma kararı aldı. Bütün bunlar taleplerin politikleşmesine de yol açtı. Sermaye sürekli şovenist doğrultuda propaganda yaptığı için işçilerin bir kısmı savaş karşıtı tavır alanlara iyi gözle bakmadı.

Şubelerdeki dağınıklığa ve zayıflamaya karşı çözümü nerede görüyorsunuz?

Ercan Atmaca: Biz aslında platformu daha ileriye taşımak için çeşitli çalışmalar yaptık. 26 Mart '95'te bölge komiteleri oluşturduk. Bu bölge komiteleri politik görüşlerin alanı haline getirilmeye çalışıldı. Komiteleri politik mücadele arenasına çevirmek isteyenlerin kısır tartışmaları olumsuz etki yarattı. Bu tartışmaları gören işyeri temsilcileri ve öncü işçiler komiteleri terketti. Komiteler zayıflayınca düzenlediğimiz İşçi Kurultayı da başarısız oldu. Eğer o bölge komiteleri istenen düzeye ulaşsaydı platform güçlenecekti ve çalışmalar tabana yayılacaktı. Şimdi sınıftan yana düşünen şube yöneticileri, işyeri temsilcileri ve öncü işçilerin katılımıyla geniş tabanlı bir çalışma yürütmek gerekiyor.

Erken seçime yönelik herhangi bir çalışma yaptınız mı?

Kenan Kaya: Biz aslında seçime yönelik çalışma yaptık işyerlerimizde.. İşçi CHP ve DYP'ye kesinlikle oy vermeyecek. Çeşitli toplantılar yaptık ve üyelerimize işaret verdik. İşçi sınıfı kendini temsil eden ve sınıfın çıkarları doğrultusunda olan bir partiyi destekleyecek.

Ercan Atmaca: İşçinin düzen partilerine karşı politik çözülmesi var. Bu durumda platform seçimlerde bir şeyler yapabilirdi. Çünkü işçiler arasında hala CHP ve DYP'ye oy vermek isteyenler var.

Kenan Kaya: 1980 öncesinde ekonomik olarak yıkıma uğrayan işçi sınıfı çözümü solda arıyordu. 1990'larda ise arayışlar inanca, dine yöneldi ve yerel oylar bunu politik malzeme yapan Refah'a yöneldi.

Ercan Atmaca: Bence Türk-İş'in örgütlü olduğu yerlerde politik olmayan yapılar daha çok politikleşti. Bir de yaşanan saldırılar politikleştirdi işçiyi. Her şey kendi karşıtı içinde gelişiyor.

İşçi sınıfının temel ihtiyaçlarına uygun olarak sınıfın partileşmesine yönelik bir yapı meydana getirmedikçe önümüzü aydınlık görmüyorum. Seçimlerden sonra saldırılar yoğunlaşacak. En azından İstanbul Şubeler Platformu bu saldırılara yönelik olarak yoğun bir şekilde bu yapıyı yeniden oluşturmalı. Bu da mücadelenin içinde olacak. Öyle tahmin ediyorum ki, seçimden sonra daha çok alanlarda olacağız.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Kuduz

"Yokluğun cehennemin öbür adıdır, üşüyorum, kapama gözlerini"
Nusret Demiral

Üç haftadır bu konuyu yazdığım için birçoğunuzun uyuz olduğunu biliyorum. (Dilerseniz beş hafta da bu hastalığı anlatabilirim). Ama her şeyi halkım için yaptığımı bilin. Tek derdim var: Bilimsel olmak. Çünkü bana kalırsa müthiş bir kuşatma altındayız. Dünyanın hiçbir ülkesinde bilimadamları, sanat–kültür erbabı bu kadar kıyıda köşede kalmaz. Dünyanın hiçbir toprağında polis eskileri bu denli pervasızca milletvekilliğine soyunmaz; aday gösterilmez. Bu sadece bize özgü bir şey herhalde. Hayat kurtaran doktorlar üç kuruş maaşa talim edip, ayak takımı muamelesi görürken, hayat karartan emniyetçiler mebus olacak. Heyhat! Sen hepimize akıl ihsan eyle yarabbi!

Neyse bu meseleyi fazla kurcalamayayım. Aklıma düştükçe canım sıkılıyor çünkü. Ben en iyisi kaldığım yerden devam edeyim.

Kuduz hastalığının tedavisini anlatmaya başlıyorum. Yapılacak ilk iş ısırılan yerin hemencecik bol sabunlu suyla yıkanmasıdır. (Temizlik imandan gelir zaten). Sonra da şahsı en yakın sağlık merkezine yetiştirmek gerekir. Gerçi bu o kadar önemli bir konu da değildir. Çünkü en yakın merkeze ulaştığınızda saatlerce sağlık personeli–doktor bekleyeceğinizden sonuç pek değişmez. İsterseniz hastanızı en uzak ve en tenha merkeze de götürebilirsiniz. Aynı kapıya çıkar. Sağlık merkezinde hastaya derhal aşı başlanır. Bu aşılar da ikiye ayrılır. Birinci grupta fakir fukara, parasız pulsuz kobaylar için kullanılan yerli aşılar, ikinci grupta ise, ithal aşılar (Çi-kita aşı) bulunur.

Bu arada köpeğin de yakalanıp gözlem altına alınması gerekir. Isıran köpek on gün içinde kudurursa şahsa başlanan aşılar devam eder, yok keyfine ısırmışsa aşılar kesilir.

Peki köpeğin kuduz olup olmadığı nasıl anlaşılır? Bunun için de güzide emniyet kuvvetlerimizden yardım istenir. Beş–altı polis coplarla bir köşeye sıkıştırdıkları köpeği şak diye gözaltına alırlar. Neye uğradığını şaşıran köpek karakolda, "Avukatımı isterim. Yasa çıktı. CMUK, CMUK" diye bağırmaya kalkarsa, polisler onu bir güzel öpebilir.

–MUCK, MUCK. 10 gün boyunca köpeğe kuduz olup olmadığı konusunda adli yöntemler uygulanır.

Sonuçta köpek, "Yeter abi, yapmayın, ben kuduzum" diye itiraf ederse, derhal savcılığa sevkedilir. Mahkeme falan filan derken, köpeğin idamına karar verilir. Yok eğer köpek her şeye rağmen baskılara boyun eğmezs ısırılan adam çağrılır ve köpekle yüzleştirilir. Adam basit bir ısırıkla bu vartayı atlattığı için sevinçlidir. Köpeğin boynuna sarılır. Barışırlar. (Eceli gören sıtmaya katlanır). Başkomiser mecburen köpeği tahliye eder. Arkasından da arkadaşlarına çıkışır: "Ulan bi iti gonuşturamadınız be! Yuh olsun size" diye bağırır.

Adam bi tarafa, köpek de kuyruğunu sıkıştırmış bi şekilde özgürlüğe doğru koşarlar. İkisi de devletin şefkatli kollarından kurtulmayı başarmış olmanın mutluluğuyla hoplaya zıplaya çekip giderler.

Hepsi bu kadar. Bilmem anlatabildim mi? Allah kimseyi kuduz etmesin.

GÖRÜŞ

Kurda kuşa yem olmadan...

İbrahim YALVAÇ

Son haftaların popüler karakterleri at, kurt ve kuştan oluşan "Bremen Mızıkacıları"ydı. Bu bir yönelişin de ifadesiydi, kendini gizlemeyen bir yönelişin. Can Yücel'in, eski zamandan bir dizesi bugün gündemimizde; "... dönülmez faşizmin ufkundayız, vakit çok geç..." Kötümserliğin devrimci bir erdem olduğunu bir kez daha yineleyerek devam edelim.

Sosyalistlerden pek ses çıkmamasına rağmen faşizm ve milliyetçilik üzerine yazılar basının liberal sütunlarını işgal etmeye başladı. Bizler ise ya "zaten faşizm var" vurdumduymazlığı içindeyiz, ya da görme özürlüyüz. Bir an önce bu alandaki hamasi nutukların yerine reel politik ve örgütsel karşı duruşlar konulmalıdır. Öncelikli sorun yaşanılan durumu ve olasılıkları tespit etmektir. Bunu da "aman kimse darılmasın" diye yazan akademisyenler ve yanlış adreslerden hoş gazeller okuyarak rahatlayanlar yapamaz.

Bu arada teorik olarak yapılagelen bir dizi yanlışa da işaret etmek gerekiyor. Bunların başlıcası otoriter rejimlerle faşizmi ve faşizan ile faşisti bir tutmadır.

Farklı faşizm tanımları

Faşizmi finans kapitalin en azgın kesimlerin vs. en şoven, en gerici ve kapitalizmin son aşaması olarak tanımlayan kökten yanlış anlayışı bir kenara bırakırsak geriye iki temel anlayış kalıyor; birincisi sınıfsal ilişkiler ve ekonomi temelinde, ikincisi ise genetik, ırksal nedenler arayan anlayış. Faşizm, tekelci burjuvazinin, emperyalizmin burjuva parlamenter sistemde ihtiyaçlarını karşılayamamasını ve sermaye önünde bir engel durumuna geldiği ağır bir sistem bunalımının sonucudur. Yani burjuvazi parlamenter demokrasinin maliyeti artınca daha ucuz ve etkili yöntemler (askeri darbe, cunta veya faşizm) arıyor. Ancak yine de bazı tarihsel faktörler de faşizm için belirleyici olmaktadır; güçlü devlet, bürokrasi geleneği vb.

Alman, İtalyan örneklerinden yararlanarak faşizmler için genel nitelikler sıralayabiliriz: Totalitarizm, düşman ya da "ötekini" bulma icat etme, her şeyi basitleştirme-sloganlaştırma, yüksek oranda politizasyon, asimilasyon veya yok etme- İtalyan faşizmi asimile ederken, Naziler yok etmeyi tercih ediyordu-; sınıf mücadelesine, sendikalara, aydınlara, parlamentoya, "ötekine" (Yahudiler) karşı olmak; ırkçılık, yayılmacılık ve şef örgütlenmesi.

Yine aynı tarihsel örneklerden hareketle faşizmin nedenleri şu şekilde sıralamak olası: Öncelikle güçlü bir işçi sınıfı hareketinin ve dolayısıyla güçlü sosyalist ve komünist partilerin varlığı. İkincisi enflasyon ve ekonomik bunalım nedeniyle ortadirekte yaşanan panik durum. Üçüncüsü nisbi temsil sistemi ve çok partililik nedeniyle sürekli hükümet krizleri yaşanması; siyasi belirsizlik. Dördüncüsü Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmenin verdiği ezilmişlik ve horlanmışlık. Bunların yanına tarihsel etkenler de eklenebilir.

Nazizm'de parti her şeyin üzerindedir. Ailenin hatta devletin bile. Totaliter rejimlerin temel özelliği olan politizasyon faşizm künyesidir adeta. Yaşamın her alanında yerel ve ulusal düzeyde örgütlerle yoğun ancak monolitik ve zorunlu bir politizasyon yarattı Nazizm.

'Faşist hareket merkezde' ya da 'Ehlileşen MHP'

Dönülmez faşizmin ufkundayız derken bir anlamda faşizmin ne olduğunu da anlayacağız. "12 Eylül Faşizmi", "12 Mart faşizmi" ve daha derin tahlillerde örtülü–örtüsüz, açık–kapalı faşizmler. Faşizan uygulamalar ya da baskıcı biçimlerin hepsine birden faşizm dersek, faşizmin dönülmez ufkunda ne yapacağımızı bilemeyiz.

1990–91 ve ardından gelen dönem boyunca en çok vurgu yapılan nokta MHP'nin merkeze kayması ve kitle partisi yönelişine girmesiydi. Önce RP ile ittifak ya da "tarihi kucaklaşma" sonucu Meclis'e giren MHP, bunun hemen ardından gürültü koparan, ancak pay koparamayan BBP'yi doğurdu. Bir süre uysal, "mesele çıkarmamaya" özen göstermekle geçti. Ardından merkez sağdaki toparlanma harekatının devlet–hükümet–medya desteğiyle tamamlayan MHP "özünü" aramaya yöneldi. İlk olarak, sırtından Meclis'e girdiği RP'ye karşı laik cephede yer alırken, Güneydoğu'dan gelen ılık dalga onu bu mücadeleden alıkoydu ve merkezden "U" dönüşüyle kendi kutbuna yollandı.

Türki Cumhuriyetler ve tarafgir dış politika moral olarak MHP'nin yelkenlerini şişirdi. Tarihsel deneyimlerde neredeyse zorunluluk gibi görünen güçlü bir sınıf hareketi veya komünist parti de yok, ancak yine de kurbanını seçen faşizm, tarihin barometresinin ibresiyle aynı yönde. Bunun en önemli nedeni ülkenin temel sorunlarının çözülemiyor olması. Kürt sorunu bir pat durumunda seyrediyor ve bu durumu bozacak hamle yapıl(a)mıyor. Bununla birlikte gelişen Türk milliyetçiliği sağın tabanını genişletiyor ve özellikle de MHP'nin temel dayanağı güçleniyor. Siyasi yelpazenin yüzde 80'e yakın bir bölümü sağda ve MHP'nin güçlenmesi, merkez sağı, daha da sağa çekerek MHP'lileştiriyor. MHP'nin fiili ortağı olduğu hükümete resmen dahil olması şu an için olamadıysa da, önlerinde pek bir engel görülmemektedir. Etrafımızı saran bayrak, ulusal marş, ehlileşen imgeleri gün geçtikçe artıyor ve ehlileşen MHP'nin azgın kurtları da inlerinden çıkmaya başlıyorlar, silahlanarak.

Dış kulvardan atağa kalkıp, Türkeş'e adeta yarenlik eden Ecevit'in DSP'si bazı kamuoyu yoklamalarına göre birinci parti bile görünüyorsa da, bu faşizm tragedyasında ancak bir renk olabilir ve bir ihtimal SHP'nin DYP için oynadığı rolü, o MHP için oynayabilir ve sağlı sollu bir faşist iktidar ortaya çıkabilir.

Irkçılığın temeli

Atatürk milliyetçiliği ilkesi öz itibariyle şöyledir; Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan ve T.C. vatandaşı olan herkes Türktür. Etnik köken, ırk ne olursa olsun kader birliği etmiş insanlar topluluğu Türk milletini oluşturur." Bir taraftan ırkçılığı reddediyormuş gibi görünen, şovenizmin karşısında görünen bu tanım; giriştiği yapaylaştırma çabasını "Türk" adını kullanarak yok ediyor. Bununla da kalınmıyor, resmi ideolojinin unsurları aşırı dozda soy-sop-ırk düşkünlüğü içindeler. Marşlar, şiirler, atasözleri hep bu "ırk olmayan" ırkı anlatırlar: "...Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet bu celal..." (İstiklal Marşı). "... Yeryüzünde yoktur olmaz Türk'e denk/Korku bilmez soyumuz..." (Öğretmen Marşı). "... Ben Türküm tarihim soyum ulu..." (Türküm Marşı). "... Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur." (Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi). Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür ve baştaki tanımı yalanlayan ifadeler maalesef doğrulayanlardan daha çoktur. Yani bugün yaşanan milliyetçi azgınlık, onyıllardır süregelen böyle bir ideolojik arka planın da etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak kapımıza dayanmış bir faşizm tehlikesi var ve ikinci DYP-CHP koalisyonu da bunun karşısında bir yerde değil. Bu nokta bir taraftan bu gerçeği idrak edip, irdelemek, ardından da olası bir anti-kapitalist cepheyi, "sosyalist yurtseverlik" gibi 1940'lar Moskova'sından aşırmaya girişmeden "halkların dayanışması ve kendi geleceğini belirleme hakkına" dayanan ve Türkiye'nin batısının da destekleyeceği bir politikayla silahlandırmak gereklidir.

'Sosyalizm şimdilik uzakta, ancak yapacağımız çok şey var'

Oschi, Almanya'nın Hamburg kentinde yaşayan 61 yaşındaki bir eski komünist. Nazilere karşı savaşım yürüten militan bir babanın oğlu. Komünist fikirleri çocukluğunda tanıyan Oschi, tüm ömrünü adadığı bu fikirleri halen eski canlılığıyla savunuyor. Onu, bir gün bir seminerci, bir gün festivallerde güvenlik görevlisi olarak, her türlü etkinlikte görebilirsiniz. Hayat dolu bu insan, kendisinin her zaman yapacağı görevleri olduğuna inanıyor. Onun, şimdi belleğinde yer etmiş, belli başlı olaylar; aynı zamanda inişli-çıkışlı bir tarihin, kişisel hayatların üzerindeki karmaşık etkilerini anlatıyor. Arkadaşımız *Safiye Fidan* kendisiyle söyleşti.

Komünist fikirlerle nasıl tanıştın?

Komünist fikirleri ailemden edindim. Babam aktif bir komünistti. Alman Komünist Partisi'nin savaş örgütü olan Kızıl Cephe Savaş Birliği (RFB) içinde yer alıyordu. Ben ise 1934 yılında doğdum. Çocukluğum faşizmin hızla yükseldiği, savaş döneminde geçti. Babam Naziler'e karşı savaşın aktif yürütücülerindendi. Alman Donanması'na ait bir gemide görevliydi. Görev aldığı gemi, uluslararası sularda seyrediyordu. Geminin yöneticilerinden olan babam, Komünist Parti'nin buradaki illegal elemanıydı. Gemi sürekli Avrupa turlarına çıktığı için, Avrupa Komünist Partileri ile illegal irtibatı sağlıyordu. Babamın yıllarca süren bu illegal görevi,1944 yılında geminin İngilizler tarafından bombalanmasıyla son buldu. Babam geminin tersaneye çekilmesini önlemek için batırılmasına yardımcı olmuştu. Çünkü, gemide çok sayıda ve önemli belgeler vardı. Bunların açığa çıkmaması gerekiyordu. İngilizler tarafından esir alınan babam 1946 yılında serbest bırakıldı.

Ben, 1946-47 yılları arasında partinin Özgürlükçü Gençlik Örgütü (FDJ)'ne üye oldum. '48 yılında ise halk okulunu bitirdim. Bu normal 8 sınıflı bir okuldu. O zamanlar Hamburg'un doğusunda oturuyorduk, orada arazilerimiz vardı. Okulu bitirdikten sonra Heide'ye taşındım. Orada çiftliklerde 2 yıl çalıştım. Bu zaman içinde tarım öğrenimi de yaptım. Hatırlıyorum Hamburg'da o zaman her şey enkazdı. Savaş sonrasını yaşıyordu. 1950 yılında denizcilik sanatını öğrenmek için gemilerde çalışmaya başladım. FDJ bu aralarda güçlü değildi. Zaten 1953 ya da 1954 yıllarında yasaklandı.

O yıllarda bir kızı sevdim. O kızı kafaya taktım. Bu benim için kötü oldu. Çünkü bu nedenle parti, benimle ilişkiyi kesti. Bu olayları yaşadığım yıllarda kimliğime ilişkin tüm kağıtlarımı kaybettim. Nüfus cüzdanım, parti kartım kayboldu. Kendimi tanıtacak hiçbir kağıdım kalmamıştı. Yapacağım tek bir şey vardı, Hamburg'a geri dönmek. Hamburg'a döndüğümde çok korkunç bir şeyle karşılaştım. Beni sadece babam tanıdı. Çünkü, aradan 5 yıl geçmişti ve bu yıllar içinde onlarla tüm irtibatım kesilmişti.

1957'de evlendim. Evlendiğim kadın da komünist ve partili idi. Zamanla bana uygulanan parti yasağı da gevşemişti. Bununla birlikte düzenli olarak Doğu Almanya'ya gidip gelmeye başladım. 1968'de ise Tropikal Enstitü'de işe başladım.

'68 yılı benim için şanslı bir yıl olmuştu ve yine aynı bu yıl içinde KDP'ye (Almanya Komünist Partisi) üye oldum. O zamanlar bu parti illegaldi. Eylül 1968'de DKP (Alman Komünist Partisi) kuruldu. İllegal partiden tüm yoldaşlar DKP'ye geçti. Ben bu arada Grosmark'da (büyük sebze hali) işe başladım. Kendi iş alanımın dışında partinin mahalli komitesinde görev aldım. Kasım 1972'den '91 yılına kadar bölge komitesi üyesiydim. '91'den bu yana aynı bölgenin yönetim kurulu üyesi ve parti sözcüsüyüm.

'Berlin Duvarı yıkıldığında eşim ve ben ciddi bir sarsıntı geçirdik.'

DKP, özellikle hangi yıllarda etkindi?

DKP en iyi dönemini 1986 yılında yaşadı. O zamanlar 55 bin üyesi vardı. Bunların yüzde 48'i kadın üyelerden oluşuyordu. Ancak bugün bu 55 bin kişiden yalnızca yüzde10'u aktif görev yapıyor. Almanya genelinde bugün aktif faaliyet gösterenlerin yüzde 60-70'i eski yoldaşlar.

Berlin Duvarı'nın yıkılması seni nasıl etkiledi?

Ciddi bir sarsıntı geçirdik. Çünkü DDR bizim sosyalizmi inşamız anlamına geliyordu. Ben ve eşim parti üyesiyiz. Çocuklarım resmi olarak parti üyesi olmadılar ama, bu partinin tüm yüküne katlandılar. Eşim, duvar yıkıldıktan sonra ilk kez bu yaz oraya gitti. Bir daha gitmeyi asla düşünmüyor. Ben de o yoldaşlarla artık konuşmak istemiyorum. Onlar ellerinde olan imkanları hiçbir zaman iyi değerlendiremediler. Bugün de yok orası yıkılmış, burası tahrip olmuş deyince benim saçlarım diken diken oluyor. Kızgınlık duyuyorum. Hepsinin kafasında güzel bir araba, bir yurtdışı gezisi vardı. Kendi halkları için bir şey yapmamışlar. Kendime soruyorum; bunca yıl politikayı nasıl öğrenmişler veya öğrenmesi gerekeni neden öğrenmemişler? Düşünebiliyor musunuz elimizdeki matbaa makinasını söküp oraya götürdük ki, 1990'da Rostock'ta seçim kampanyasını yürütebilsinler. Ellerinde hiçbir şey kalmamış. Duvar yıkılmadan önce sabah gidip akşam geliyordum. Oradaki mal varlığına sahip çıkmak, PDS'i (Demokratik Sosyalizm Partisi) güçlendirmek için.

Bu denli üzücü olaylardan sonra, sosyalizm deyince ne anlıyorsun?

Benim sosyalizmden anladığım şey; şimdilik bir hayli uzaklarda bulunuyor. Şu an yapacağımız şey ise sosyalistlerin ve komünistlerin var olan antiemperyalist mücadelelerini güçlendirmek ve cephe kurmak. Savaş olan ülkelerle dayanışmada bulunmak. Örneğin Kürtler. Elimizde kısıtlı imkanlar var, ama iyi değerlendirmek istiyoruz.

Küba ve Fidel Castro hakkında neler düşünüyorsun?

Castro'nun gençleri sağlam ve sağlıklı yetiştirmiş olduğunu düşünüyorum. Kendisi bir gün geri çekildiğinde onun mirasını devralacak şekilde yetiştirdi. Benim Küba'ya yapmış olduğum ziyaretlerden bunu çıkardım. Zaten Castro, bir semboldür. Ancak, doların yurda girmesine kolaylık getirmesi gerekir. Dolar düzenlemesi iyi yapılmalı, yoksa bir dengesizlik söz konusu olur. Zaten ülkede dolar var, örneğin, turistik yerlerde. Polonya ve Doğu Almanya'da doların yaşattığı olumsuz deneyimi bir kez daha Küba'da yaşamayalım. Ben gittiğimde ya da giden her delegasyonla bu görüşlerimizi dile getirdik. Sosyalizmi bugüne kadar olan yol ve yöntemlerle değil de, daha gelişmiş yöntemlerle geliştirmek gerekir. Bugün Küba'nın uluslararası desteğe ihtiyacı var. Yalnız olmadıklarını onlara hissettirmek ve dayanışma ruhunu geliştirip göstermek gerekiyor.

Ya Kürtler?

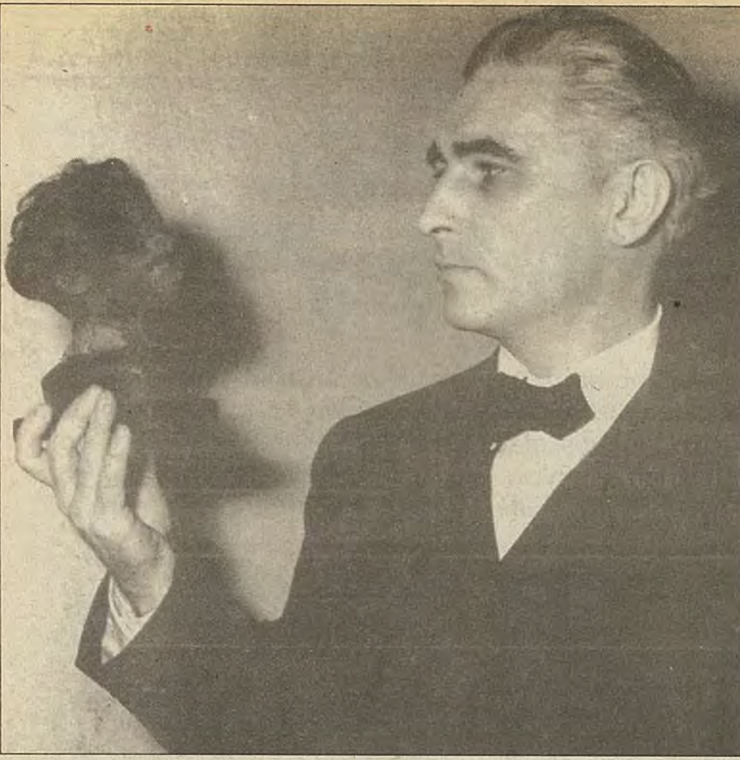
Ülkemizdeki basın yayın kuruluşları Kürt sorununu doğru yansıtmıyor. Kürt mücadelesi denildiği zaman benim aklıma çeşitli Kürt örgütlenmeleri geliyor. Bizim DKP olarak, bu yapıları yanımıza alarak Kürt mücadelesine yanlış yaklaşımları ortadan kaldırmamız gerekiyor. Ancak, savaş bölgesindeki sıcaklığı buraya taşıyarak değil, çünkü Avrupa medyası buna karşı, Avrupa halkı karşı. Hamburg'da Kürt cephesi ile yoğun yerleşim birimlerinde enformasyon standı açarak, bu mücadeleyi meşrulaştırmamız gerekir. Kürtçe, Türkçe, Almanca bilgilendirmeler yapabiliriz. Şunu unutmamak gerekir ki, oradaki insanların çığlığına sahip çıkıp, onlara destek ve güç vermek zorundayız.

1996 Söz takvimi tükenmek üzere! Hâlâ almadınız mı?

● Yurtiçi fiyatı: 200 bin TL. ● Yurtdışı fiyatı: 15 DM
(0212) 249 99 29 nulu telefondan isteyebilirsiniz.

Nürnberg Mahkemesi'nin 50. yıldönümü

Savaş suçlarını bir kez daha konuşmak gerekirse...

Amerikalı savcı bir gün duruşma salonuna gelir ve "sayın hakimler yargılamalar sırasında çok feci şeyler gördük ama şimdi göstereceğim her şeyin ötesinde... Polonyalı bir işçinin kafasının kesilerek, bir işlemle portakal boyutunda küçültüldüğü bu figür, kamp sorumlularından birinin masasının üstünde bulundu" der... Nazi şeflerinden Frank'ın günlüğü ise insan derisinden yapılmıştı ve davranışını şöyle gerekçelendiriyordu; "ne kadar Slav öldürebilirsek ideallerimize o kadar yaklaşıyoruz"

Nazi şefleri duruşma aralarında yanyana geldiklerinde aralarında şöyle konuşmalar geçiyordu: "Acaba bizim için özel bir bağışlama, özel af çıkabilir mi?" Rüzgar insandan yana dönmüştü...

Aralarında Göring'in de bulunduğu Naziler bir gün yemek yerken fotoğraflarını çeken gazeteciyle sürtüşürler... İtiraz gerekçeleri tarihin ironisi gibidir: "Bize burada da rahat yok... Haklarımızı çiğniyorsunuz... Bu kadar da olmaz ki..." Tam bir karamizah örneği...

Sezai SARIOĞLU

Nazizm gamalı haçlar çıkararak, öyle kötülükler yaptı ki tarihte –ölümler, işkenceler, kamplar bir yana– tüm insanlığın kalbi kırıldı derinden... Siyasal alkış törenleri içinde insan umudunu yitirdi ve yine insan yeni bir umut kazandı... Tam da Brecht'in dediği şey; "insandan çok şey yapılabilir."

Bütün çiçekler suçlu ilan edildi, bütün kuşlar, bütün denizler, bütün kelebekler, şarkılar... Bütün geçmiş, bütün gelecek ve şimdiki zaman suçlu ilan edildi... İnsana dair ne varsa suçlu ilan edildi...

İnsanın kendinden uzun bir sapması ve yalnızlığıydı bu... Gülün açması uzamıştı ve insanın kendine dönmesi değişik mücadeleler içinden geçerek zaman aldı... Nürnberg Mahkemeleri ile insanlık bir mevzi kazandı, ama...

"Yeniden başlıyoruz, yeniden başa dönüyoruz, yeniden yeniliyoruz ya da yeniden kazanıyoruz" hali tarihi belirlemeye devam ediyor...

Bu nedenle Nürnberg Mahkemeleri "Hala güncel"... Çünkü dünyanın dört bir yanında ve kendi coğrafyamızda savaş suçu işlemeye devam edenler işbaşında... Suç kanıksanmaya, kanıksanma suça dönüşmüş durumda. Verili dünya sistemi, kucağında faşizm, ırkçılık büyütüyor...

Faşizmin insanlık suçu olarak ilan edilmesinin kazanımları, bizzat bu yargılamada rol oynamış devletler ve özellikle de Alman devleti tarafından birer birer unutturulmaya çalışıyor. Buna dair örnekler Almanya'da yaşanan tartışmalarda fazlasıyla mevcut... Alman resmi tarihi, uzun zamandır ve şimdilerde bir "unutturma" tarihi olarak yeniden yazılmaya çalışılıyor. Nazilerin savunmalarında da geçen, "asıl suçlu devlet ve Nazi partisidir, bizi kişisel olarak suçlayamazsınız" şeklindeki savunmalar aslında dünya kamuoyunda yapılan ve süren bir tartışmanın da güncelliğini ortaya koyuyor.

"Açıl faşizm açıl" kapitalizmin ne denli gerçeğiyse, "biz faşizme karşı döğüşerek büyüyen kuşlarız kardeşim" de yaşamın bir başka gerçeğidir.

Boyun eğmeyen kuşu eleştirmeyiniz sakın devlet ve faşizm dersini unutmadığı için...

Alman halkı mağdur mu, sanık mı?

Tarihsel ve güncel öneme sahip bu tartışmada, "Alman halkı mağdur mu, sanık/suçlu mu" sorusuna yanıt vermek gerekiyor. Bir görüşe göre Alman halkı Nazizmin mağdurudur; yapılacak bir şey yoktur ve boyun eğmek gerekir... Bu görüşe karşı çıkılmalıdır, tarih ve güncellik içinde özgür bir yaşam için karşı çıkılmalıdır. Her ulustan, halktan ve sınıftan faşizme karşı mücadele edenlerin hatırası için karşı çıkılmalıdır. Çünkü bu mantalite, tarihin yapılması ve yazılması serüvenini, edilgen ve boyun eğen bireylere/gruplara devretmektedir... Nazilerle nesnel ve öznel işbirliği yapan ve safını belirleyemeyen herkes insanlık karşısında sanıktır. Almanya'nın kültür başkenti Weimar Cumhuriyeti'nin merkezine 15 kilometre uzaklıktaki, –komünist önderlerden Ernest Thelmann'ın da öldürüldüğü– Duchenwald'ta olup bitenlerden bu kentte Nazilerin emrinde yaşayanlar sorumlu değil midir? Böyle bir tarih teorisi ışığında yaklaşıldığında, içinde yaşadığımız coğrafya da yaşanan savaşın hem sanığı hem de "mağduru" olan halkı, sadece "halk" olduğu ve egemenlerin politikalarına doğrudan katılmadıkları için aklamaktan gerekir...

Yaşayan Nazilerin dünyanın değişik ülkelerinde ve özellikle de Latin Amerika'da legal ve illegal devlet organları tarafından korunduğu gerçeği, yargılama içinde bulunan devletlerin aynı zamanda, değişik siyasal konjonktürde gizli–açık işbirliği içine girildiğinin kanıtıdır...

Belli ki, faşizm ve savaşlar daha uzun zaman vaktimizi alacak...

Düşlerimizi kısa tutmamamız bundandır...

Faşizmin arkasından konuşmak

Yaşananları bir kez daha konuşmak gerekirse; "tarihte bireyin rolü"ne de geliriz. Elbette burada ele alınan bireyden kastedilen, toplumsal, siyasal süreçlerden yalıtlanmış, soyut idealist bir birey değil. Faşizmin, savaşın emrine girmek, bütün olup bitenleri "zorunluluk" şeklinde teorize etmek yanılgısı sürüyor. Faşizmin arkasından konuşarak, elden düşme Nazileri zararsız ilan ederek varılacak yer, suça ortak olmaktır...

Yani devlet ve kapitalizm dersinde öldürülmek ve insanlıktan vazgeçmek sorunudur...

Yani ilk sözde de son sözde de bu, bir devlet dersi sorunudur... Devlet dersinden çift dikişli olanlar, faşizmi geçici bir yanılsama olarak görenler, bir dersi kitlesel olarak dünya tarihi planında kavramayınca "günah" kaçınılmaz olarak kapımızı kerelerce çalacaktır...

Ben intihar etmek istemiyorum, ölmek hele de savaş suçlusu, faşizm suçlusu olarak ölmek günah...

Aşk örgütlenmektir, savaşa ve faşizme ortak olmak ayıptır... Hele bir düşünün... "Kuş yapraklarını dökmeden", hele bir düşünün...

Tarihin kestiği parmak

18 Ekim 1945'te, aralarında Göring, Hess, Keitel, Sauçkel, Rosenberg, Von Frank'ında bulunduğu, 24 eski Nazi lideri savaş suçu işlemekle suçlandı... İddianame dört esasa dayanmaktaydı:

1– Uluslararası anlaşmaları ihlal edici saldırı savaşları planlamayı, başlatmayı ve sürdürmeyi içeren barışa karşı suçlar;/ 2– Toplu kıyım, toplu sürgün ve soykırım gibi, insanlığa karşı işlenen suçlar;/ 3– Savaş yasalarını ihlal eden suçlar;/ 4– İlk üç kategoride belirtilen suçları işlemek üzere ortak bir anlaşma içine girmek...

Toplam 216 duruşma sonucunda hapisanede intihar eden Robert Rey ile sağlığının bozuk olması nedeniyle mahkemeye çıkamayan Gustav Krupp von Bohlen und Halbach dışında 22 sanık hakkında hüküm verildi... (1 Ekim 1946) Sanıkların üçü suçsuz bulunurken, gıyapta yargılanan Martin Bormann dahil 12 sanık asılarak idam, Rudolf Hess'in de aralarında bulunduğu üç sanık ömür boyu hapis, Albert Speer'in aralarında bulunduğu dört sanık da 10–20 yıl arasında çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı...

Naziler mahkemede, "bireylerin değil, salt devletin savaş suçlusu olduğu" şeklinde de savunma yaptılar. Bu savunma mahkeme tarafından, uluslararası hukuk alanındaki suçların ancak kişiler tarafından işlenebileceğine ve yalnız bu kişinin cezalandırılmasıyla uluslararası hukuk hükümlerinin yerine getirilebileceğine karar verdi.

Hitler'in intiharından sonra ABD kuvvetlerine teslim olan Göring, askeri mahkeme önünde kendini ustaca savundu; Nazilerin korkunç uygulamalarından Himmler'in sorumlu olduğunu öne sürdü. İdama mahkum edildikten sonra asılmayıp kurşuna dizilmeyi istedi. Talebinin reddedilmesi üzerine infazın gerçekleşeceği gece hücresinde zehir içerek intihar etti...

Hitler'e son ana dek sadık kalanlardan Goebbels ise, 1 Mayıs 1945'te Berlin'de Hitler'in kuşatma altındaki sığınağında çocuklarını da öldürerek karısıyla birlikte intihar etmişti...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN, Tarık DEMİR
● Ankara Tel: (0312) 418 41 98 Fax: (0312) 418 22 63

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD